

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

Diplomová práce

2018

Bc. Štěpánka Stehlíková

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut Sociologických studií

Katedra Sociologie

Mediální obraz „uprchlíka“ v českém tisku

Diplomová práce

Autor práce: Bc. Štěpánka Stehlíková

Studijní program: Sociologie

Vedoucí práce: Mgr. Karel Čada, Ph.D

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne.....

Štěpánka Stehlíková .....

Bibliografický záznam

STEHLÍKOVÁ, Štěpánka. *Mediální obraz „uprchlíka“ v českém tisku*. Praha, 2018. 123 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut Sociologických studií. Katedra Sociologie. Vedoucí diplomové práce Mgr. Karel Čada, Ph.D.

Rozsah práce: 223 739 znaků

Anotace

Diplomová práce *Mediální obraz „uprchlíka“ v českém tisku* se zabývá analýzou obrazu „uprchlíka“, který je předkládán české veřejnosti tištěnými médii. V teoretické části práce popisují způsob, jakým je konstruována realita a jaké jsou mechanismy konstrukce mediálního sdělení. Dále vysvětlují, jak jsou ve společenském a politickém diskurzu vnímány pojmy, které se v médiích vyskytují v souvislosti s tzv. uprchlickou krizí a následně popisují vývoj migrace na evropském kontinentu. Ve výzkumné části práce byla pro konkrétní zdokumentování obrazu „uprchlíka“ vybrána dvě časová období: druhá polovina roku 2015, tedy období vrcholu tzv. uprchlické krize a druhá polovina roku 2017, kdy tato tzv. krize pomalu ustává. Pomocí kvalitativní obsahové analýzy novinových článků z těchto dvou období zkoumám, jaký obraz „uprchlíka“ média konstruovala a jak se tento obraz v čase proměnil. Vybranými médii k analýze jsou deník Blesk a deník Mladá fronta DNES, protože polovina čtenářů deníků čte jedno z těchto dvou periodik, a tudíž mohou mít vliv na vnímání obrazu „uprchlíka“ u největšího počtu čtenářů. V práci se zaměřuji také na rozdíly v mediálním sdělení těchto dvou periodik. Ačkoliv se české veřejnosti problematika tzv. uprchlické krize v každodenním životě nedotýká, vyvolala a dodnes vyvolává řadu emocí a rozličných názorů. Touto prací bych ráda přispěla k vysvětlení konstruování těchto názorů, neboť média ovlivňují veřejné mínění.

Annotation

The thesis, *Medial image of a „refugee“ in czech press* deals with analysis of the image of a „refugee“, which is introduced to the czech public via printed media. In theoretical part of my thesis I describe a manner, in which the reality is being constructed and what are the mechanisms of media communication. Below I explain a way in which are in social and political discourse perceived concepts concerning the so called refugee crisis and then I describe an evolution of the migration on the european continent. In the research part of my thesis were for specific documentation of the image of a refugee chosen two time periods: The second half of the year 2015 as an apex of the refugee crisis and the second half of the year 2017 where this so called crisis slowly diminishes. With a help of qualitative content analysis of the newspaper articles of these two periods I research what

image of a „refugee“ the media had constructed and how that image changed in time. The media chosen for this analysis are the daily newspaper Blesk and the daily newspaper Mladá fronta DNES, because a half of the readers reads one of these journals, therefore they can influence perception of the image of a refugee with the largest number of the readers. In my thesis I also focus on differences in medial communication of these two journals. Although the czech public is not touched by the problematics of this so called refugee crisis in daily life. It caused and is still to this day causing many emotions and different opinions. Via this thesis I would like to contribute to the explanation of these opinions because the media have been influencing public opinion.

Klíčová slova

uprchlík, média, mediální obraz, migrace, uprchlická krize, obsahová analýza, konstrukce reality

Keywords

refugee, media, media image, migration, refugee crisis, content analysis, construction of the reality

Title/název práce

Medial image of a „refugee“ in czech press

Poděkování

Na tomto místě chci poděkovat vedoucímu práce Mgr. Karlu Čadovi, Ph.D. za vstřícné jednání a cenné rady. Zvláště ráda bych pak poděkovala mé rodině za podporu a pomoc při psaní této práce a při studiu.

Obsah

ÚVOD	2
1 TEORETICKÁ ČÁST	4
1.1 SOCIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	4
1.2 MEDIÁLNÍ KONSTRUKCE REALITY	7
1.2.1 <i>Nastolování agendy - agenda setting</i>	8
1.2.2 <i>Mediální rámování - framing</i>	9
1.3 UPRCHLICKÁ KRIZE A VYMEZENÍ POJMŮ	10
1.3.1 <i>Migrace</i>	11
1.3.2 <i>Sekuritizace migrace</i>	12
1.3.3 <i>Uprchlík nebo migrant</i>	13
1.4 VÝVOJ MIGRACE V EVROPĚ V 20. A 21. STOLETÍ	16
1.4.1 <i>Vývoj migrace v Evropě před tzv. uprchlickou krizí</i>	16
1.4.2 <i>Průběh tzv. uprchlické krize</i>	17
2 VÝZKUMNÁ ČÁST	25
2.1 METODOLOGIE	25
2.1.1 <i>Cíle práce a výzkumné otázky</i>	25
2.1.2 <i>Výzkumná metoda</i>	26
2.1.3 <i>Výběr výzkumného souboru</i>	28
2.1.4 <i>Sběr dat a výsledný výzkumný soubor</i>	28
2.1.5 <i>Postup analýzy</i>	30
2.1.6 <i>Charakteristika vybraných periodik</i>	32
2.2 ANALÝZA ČLÁNKŮ	33
2.2.1 <i>Stanovení kategorií</i>	33
2.2.2 <i>Mediální obraz „uprchlíka“ v 1. období</i>	37
2.2.3 <i>Mediální obraz „uprchlíka“ v 2. období</i>	53
2.2.4 <i>Shrnutí a porovnání mediálního obrazu „uprchlíka“ v 1. a 2. období</i>	69
2.2.5 <i>Porovnání mediálního sdělení deníku Blesk a deníku MF Dnes</i>	82
ZÁVĚR	87
SUMMARY	91
POUŽITÁ LITERATURA	93
SEZNAM PŘÍLOH	110

Úvod

Přesuny lidí ze zemí Blízkého východu do Evropy si na začátku roku 2015 získaly celosvětovou pozornost v každodenním mediálním pokrytí, kde začaly být prezentovány jako „uprchlická“ či „migrační krize“. Větší či menší přesuny však rozhodně nejsou novým fenoménem, v různých obdobích historie totiž vstupovalo do západní Evropy velké množství migrantů z celého světa [Banulescu-Bogdan, Fratzke, 2015; online]. Nynější migrační situace je zapříčiněna především válečnými konflikty v oblasti Blízkého východu, zvláště v Sýrii a Iráku, které vyvolaly odchod několika milionů obyvatel. V roce 2015 odešlo tzv. Balkánskou cestou z Turecka přes Středozemní moře více než milion lidí, kteří hledali bezpečí i lepší pracovní podmínky [Operational data portal, 2018a; online]. Ve stejném roce požádalo v Evropě o azyl 1 322 825 lidí, v předchozím roce to bylo 626 960 žádostí [Eurostat, 2016; online].

Velký počet lidí, kteří se přesouvají na evropský kontinent a mají odlišné etnikum, náboženství a kulturu, však vyvolává v obyvatelích Evropy obavy týkající se logistiky a bezpečnosti. Přitom jen málokdo má s migrací a migranty samotnými přímou zkušenost, tím pádem se hlavním zdrojem informací a celkového obrazu o dění kolem tohoto fenoménu stávají různá média. Ta se pro nás stávají zdrojem nejen naší informovanosti, ale mnohdy jsou také jediným kontaktem s tzv. uprchlickou krizí a „uprchlíky“. Svým čtenářům, posluchačům a divákům média zprostředkovávají politickou a bezpečnostní situaci doma i v zahraničí. Jimi konstruované a zobrazované obrazy pak přebíráme jako objektivně dané [Bauman, 2017: 11]. Vzhledem k recipročnímu vztahu mezi médii a veřejným míněním považuji za důležité zmapovat, jak je obraz „uprchlíka“ českými médii prezentován veřejnosti.

Práci dělím na teoretickou a výzkumnou část. Cílem teoretické části práce je popsat, jakým způsobem média konstruují významy a utvářejí tak veřejné mínění o „uprchlících“ a tzv. uprchlické krizi a přiblížení prostředí tzv. uprchlické krize. V teoretické části nejprve vysvětluji způsob utváření sociální reality, kterou člověk vnímá jako objektivně danou. Objasňuji, že realita je neustále konstruována pomocí procesů, které podrobně rozvádím v první kapitole této práce. Chci zde především vysvětlit vliv médií na vytváření čtenářovy reality a proto jako další řadím kapitolu o mediální

konstrukci reality, kde vysvětlují mechanismy konstruování zpráv, kterými jsou nastolování agendy a teorie rámování. Dále se v teoretické části zaměřuji na vysvětlení pojmů spojených s tzv. uprchlickou krizí a „uprchlíky“, které se v tomto kontextu často vyskytují v médiích. Nejprve se zabývám pojmem migrace a popisuji různé motivy, které jedince k migraci vedou. Kromě toho se zaměřuji na koncept sekuritizace, kterým je podle sociologa zabývajícího se dynamikou migrace Stephena Castlese [2014] a sociologa Zygmuta Baumana [2017] tzv. uprchlická krize rámována. Následně vysvětluji, jak jsou ve společenském a politickém diskurzu rámovány výrazy, které slouží pro označení „uprchlíka“. Pro ucelenější představu o tzv. uprchlické krizi a „uprchlících“ řadím do teoretické části také kapitulu o vývoji migrace a tzv. uprchlické krize na evropském kontinentu.

Ve výzkumné části práce si kladu za cíl zjistit, jaký obraz „uprchlíka“ tištěná média konstruovala v druhé polovině roku 2015, tedy v období vrcholu tzv. uprchlické krize a jaký obraz konstruovala v druhé polovině roku 2017, kdy tato tzv. krize pomalu ustává. Především mě pak zajímá, zda a jakým způsobem se tyto obrazy „uprchlíka“ proměnily. Pomocí kvalitativní obsahové analýzy doplněné o kvantitativní prvky zkoumám novinové články deníku Blesk a deníku Mladá fronta Dnes, které jsou podle výzkumů agentury Median nejčtenějšími periodiky v České republice [Median, 2018; online]. Následně porovnávám také mediální sdělení těchto dvou periodik, což tvoří obohacující část výzkumu.

Cílem této práce není hodnotit, zda je současná situace kritická, či není, ani popis uprchlíka “z masa a kostí”, o to méně usiluji o vyjádření mých osobních názorů k problematice tzv. uprchlické krize. Proto termín „uprchlická krize“, který v práci používám v kontextu zvýšeného množství lidí, přicházejících z Afriky a Blízkého východu od roku 2015, spojuji se zkratkou „tzv.“. Samotné označení „uprchlická krize“, které začala využívat média, totiž konstruuje obraz této situace jako kritické. Stejně tak v práci používám zastřešující výraz „uprchlík/uprchlíci“, jako označení jedince nebo skupiny lidí, která do Evropy přichází ze zemí Afriky a Blízkého východu, bez ohledu na jejich domnělou nebo skutečnou motivaci migrace. Užívám ho však s použitím uvozovek, protože v médiích není používán způsobem, jakým je ukotven např. v mezinárodním právu a není tak jasně definovaným pojem.

1 Teoretická část

Média mají v dnešní době velký vliv na popis světa a sociální reality. V této práci si kladu za cíl popsat „uprchlíka“ a toho, jak je předkládán široké veřejnosti prostřednictvím médií. Aby bylo možné tento obraz spolehlivě vylíčit, nastiňuji nejprve jakým způsobem je prezentování reality vytvářeno. V teoretické části se tedy zaměřuji na to, jakými procesy je konstruována sociální realita a jak realitu konstruují média, kde vysvětluji mechanismy vytváření zpráv, kterými jsou nastolování agendy a mediální rámování. Dále se v teoretické části zaměřuji na vysvětlení pojmů, spojených s tzv. uprchlickou krizí a „uprchlíky“, které se v tomto kontextu často vyskytují v médiích. Nejprve vysvětluji pojem migrace a motivy, které jedince k migraci vedou. Dále v textu popisuji koncept sekuritizace, kterým je podle sociologů Castlese [2014] a Baumana [2017], tzv. uprchlická krize v mediálním a politickém diskurzu rámována. Následně vysvětluji, jak jsou ve společenském a politickém diskurzu vnímány výrazy, které slouží pro označení „uprchlíka“. Jako poslední kapitolu teorie řadím popis vývoje migrace a tzv. uprchlické krize na evropském kontinentu. Tato teorie mi je podkladem pro výzkumnou část práce.

1.1 Sociální konstrukce reality

V této kapitole vycházím z teorie Petera I. Bergera a Thomase Luckmanna [1999], pomocí které vysvětluji mechanismy, kterými je konstruována sociální realita a způsoby přijímání této reality, jako objektivně dané. Jejich teorie se zabývá běžnou každodenní realitou a procesy, které vedly k jejímu utváření. Každodenní žitou realitu jednotlivci vnímají jako objektivní a nezávislou na jedinci. Interakce s lidmi, kteří obývají stejnou realitu, nám potvrzuje její objektivní povahu. Jedinec ví, že jeho vnímání okolního světa je u něj i u ostatních v zásadě stejné a věci, které pro něj objektivizují realitu, ji objektivizují i pro ostatní. Realita každodenního světa je pak vnímána jako zcela samozřejmá, evidentní a přesvědčivá skutečnost [Berger, Luckmann, 1999: 27-29].

Tato realita je ale naopak neustále subjektivně konstruována v rámci sociálních interakcí. Žitou realitu formujeme my sami naším chováním, myšlením, či postoji [Berger, Luckman 1999: 35]. Ve studii Sociální konstrukce reality: Pojednání o sociologii vědění [1999], autoři přišli s myšlenkou, že realita není předem daná, ale je budována neustálou interakcí mezi jedincem a realitou: „*Společnost je výtvořem člověka. Společnost je*

objektivní realitou. Člověk je výtvořem společnosti.“ [Berger, Luckmann, 1999: 64] Realita nemusí být vždy stejná a hlavně nemusí být pouze jedna. Stejně jako má každý člověk svou vlastní realitu, tak má vlastní realitu každá společnost či okruh určitých jedinců. Člověk nejintenzivněji vnímá svou realitu, která je „tady a teď“, realitu jiných jedinců a hlavně jiných společenských kultur vnímá jako něco vzdáleného [ibid.: 28-29]. Můžeme říci, že rozdílné výklady chápání světa formují vzorce jednání a pravidla sociálního chování. Některé z těchto výkladů mohou utvářet reality, v níž jedna skupina vyvolává obavy u druhé skupiny například proto, že může být nebezpečná.

Konstrukce reality prochází fázemi externalizace, objektivizace a internalizace. Externalizace je proces, kdy se člověk neustále projevuje do svého okolí a vytváří svoji realitu, kterou pak vnímá jako externí. To se děje pomocí střetávání realit různých jedinců například při setkání tváří v tvář, při kterém dochází k výměně informací, a svou realitu tak předáváme. Berger a Luckmann hovoří o antropologické nutnosti člověka, vytvořit si prostředí, ve kterém se bude pohybovat [ibid.: 55-56]. Tím vzniká řád, který není biologicky daný, ale je formován člověkem.

Ve fázi objektivizace se jedincem externalizované skutečnosti stávají objektivně danými a nezávislými na jedinci [ibid.: 27]. V této fázi hraje významnou roli jazyk, který autoři vnímají jako nástroj ke stvrzování řádu každodenní reality [ibid.: 67]. Jazyk umožňuje sdílet zkušenosti a znalosti, které zároveň objektivizuje [ibid.: 71]. Je tedy důležité sledovat, jaký jazyk média používají a jaké významy jeho pomocí konstruují jako objektivní realitu. Důležitou součástí objektivizace je proces habitualizace. Jde o proces opakovaného chování, který vytváří modely a vzorce, po jejichž zažití mohou jedinci vykonávat různé aktivity bez přemýšlení a je mu tak přirozeně snížena možnost volby, což přináší psychickou úlevu [ibid.: 56-57]. S habitualizací úzce souvisí proces vytváření typů – typizace. Typizujeme ostatní jedince, jejich chování ale i formy činnosti. Tyto formy činností jsou poté vnímány jako objektivní právě pomocí jazyka. To znamená, že musí existovat slovní zásoba odkazující na určité formy činností, ze kterých například vyplývají různá práva a povinnosti (například uprchlík má v politickém a společenském diskurzu jiná práva než migrant viz kapitola 1.3.3 Uprchlík nebo migrant). Jednotlivci můžou „*být pojímáni jako vykonavatelé objektivních všeobecně známých činností, které se opakují a které může opětovně vykonávat jakýkoliv aktér příslušného typu*“ [ibid.:74-75]. (např.

„Islámští utečenci nebudou podle prezidenta Miloše Zemana dodržovat a respektovat naše zákony a zvyklosti. Budou mít právo šaría, takže nevěrné ženy budou kamenovány, zlodějům se budou utínat ruce.“¹⁾ Habitualizace a typizace činností vede k instituci, která „... stanovuje, že činnost typu X bude vykonávána aktéry typu X“ [ibid.: 58]. V průběhu svého vývoje se instituce odpoutávají od svých původců a zpětně vyvíjejí nátlak na členy společnosti, protože jsou považovány za objektivní sociální řád, který je předáván z generace na generaci [ibid.: 63]. Instituce tak řídí naše chování a nabízí orientaci ve společnosti [ibid.: 58]. Za instituci jsou považovány rovněž média.

I přes objektivní povahu sociálních institucí, si společnost a další generace žádají, aby realita a sociální řád byly nějakým způsobem potvrzovány. To se děje v procesu zvaném legitimizace, který dodává institucím dostupnost a subjektivní věrohodnost [ibid.: 93]. *„Legitimizace nejen že jedinci říká, proč by měl jednat právě tak, a nikoli jinak, říká mu také, proč jsou věci takové, jaké jsou.“* [ibid.: 95]. Berger s Luckmanem rozlišují čtyři úrovně, na kterých k legitimizacím dochází. První úroveň zahrnuje předávání slovní zásoby – jazyka. Skrze jazyk si osvojujeme systém pravidel a norem, které jsou nám vštěpovány od dětství. Na druhé úrovni jsou vysvětlovány vztahy mezi objektivními významy. Jedná se o přísloví, legendy nebo morální zásady [ibid.: 95]. Třetím stupněm jsou celé teoretické systémy, které vysvětlují různé sociální reality, ale nevysvětlují svět v jeho celku [ibid.: 96]. Na čtvrté úrovni legitimizace vznikají symbolické světy, které člověku pomáhají orientovat se ve společnosti a v jednotlivých obdobích jeho života. Symbolické světy řadí jednotlivé historické epochy a umožňují nám nalezení jisté kontinuity.

Poslední fáze konstrukce reality se nazývá internalizace. Internalizací *„je objektivizovaný sociální svět zpětně promítán do vědomí v průběhu socializace“* [ibid.: 64]. Člověk zpětně do své reality přijímá podněty ze svého okolí a z reality, která je díky objektivizaci objektivní. Přitom si neuvědomuje, že tuto realitu vytvořil on sám. Podobnými mechanismy probíhá i konstruování mediálního obrazu „uprchlíka“ a jeho přijetí publikem jako objektivní reality, i když ve skutečnosti je tento obraz konstruovaný tím, jakým způsobem o něm média referují.

---

¹ Muslimky budou nosit burky i v Česku. *Blesk*, 16.10.2015

1.2 Mediální konstrukce reality

Teorie sociální konstrukce reality se vztahuje na veškeré instituce společnosti, tedy i média, která jsou důležitou součástí v procesu konstruování světa. Podle Bergera a Luckmana jsou média institucí, protože jsou zprostředkovatelem reality, řídí lidské chování a nabízí orientaci ve společnosti [1999: 58]. Jak jsem zmiňovala výše, jednotlivcová realita je ukotvena v jeho „tady a teď“, tedy přímé interakci s realitou, kterou si jedinec pomocí procesů sociální konstrukce reality objektivizuje. Tuto interakci média povyšují na novou úroveň. Často čtenářům zprostředkovávají události, které se neodehrávají tady a teď, příkladem jsou zprávy o potopených lodích ve Středozeří nebo teroristické útoky v Německu. Události jsou žurnalistickým zpracováním upravovány a vytváří se tak nová realita v procesu podobném sociální konstrukci reality [Reifová, 2004: 109]. Téma tzv. uprchlické krize a „uprchlíků“ do naší každodenní reality přinesla masová média, jelikož většina obyvatel České Republiky nemá bezprostřední zkušenost ani se situací ve výchozích zemích ani s „uprchlíky“ samotnými. *„V mnoha případech se zpravodajství skutečně stává hlavním či jediným zdrojem informací o společenských jevech a událostech, se kterými nemají publika možnost bezprostředního kontaktu.“* [Trampota, 2006: 12] Média takto objektivizují informace, které nemáme možnost ověřit osobně, jako například obrazy lidí, jež přicházejí do Evropy ze zemí Blízkého východu. Pouze díky médiím máme informace o dění v zemích, odkud „uprchlíci“ odcházejí a díky těmto informacím si například utvoříme názor na objektivnost důvodů jejich migrace. Takto konstruovaný svět se pak za pomoci medií považuje za objektivní realitu [Reifová, 2004: 109]. Na následujících řádcích představuji teoretické názory na roli médií při zobrazování skutečnosti a možnosti médií zobrazovat objektivní realitu.

Úlohou médií při popisování skutečnosti se zabýval například Winifred Schultz, který se pokusil shrnout dva odlišné přístupy k vnímání mediálního obsahu. Hovoří o ptolemaiovském pojetí a koperníkovském pojetí role médií. V ptolemaiovském pojetí média realitu zrcadlí a nic nebrání objektivnímu zobrazení skutečnosti, protože média stojí mimo společnost. Podle koperníkovského pojetí média realitu vytvářejí tím, že selektují události sociálního světa, zpracovávají je a interpretují realitu, již jsou sami součástí. [Jirák, Říchová, 2000: 32]. Schultz uvádí, že autoři ve svých teoriích obecně dochází k tomu, že masová média reprezentují spíše *„stereotypy a předsudky samotných novinářů,*

jejich profesionální pravidla a politické postoje, ...“ [Jirák, Říchová 2000: 29]. V 70. letech minulého století bylo upuštěno od představy, že by média mohla objektivně zobrazovat realitu [Kunczik, 1995: 124]. Trampota v tomto smyslu hovoří o přirozeném selektování zpráv novináři na základě jejich osobních zkušeností [2006: 25]. Podle McQuila se média podílí na konstrukci sociální reality tím, že vybírají určité zprávy, čímž vymezují, co je přijato do společnosti, poté zprávy určitým způsobem zobrazují a lidé si na tomto základě vytvářejí svou sociální realitu. Média tak mají schopnost konstruovat významy a ty následně zprostředkovat publiku [McQuail, 2009:473]. Takto konstruovaný svět má poté vliv na utváření veřejného mínění, skrze nastolování určitých témat a jejich interpretace. V následující části představím důležité koncepty mediálních studií, koncept nastolování agendy a koncept mediálních rámců. Tyto pojmy vznikly díky výzkumům masových médií a výzkumům vztahu mezi médiem a realitou. Jsou to konkrétní mechanismy, které média používají při konstrukci zpráv, ať už vědomě, či nevědomě. Předpokladem mediální agendy je schopnost určit, která témata bude veřejnost chápat jako důležitá a ve výzkumné části mi tedy pomáhá určit intenzitu, kterou analyzovaná média referovala o tzv. uprchlické krizi. Mediální rámce jsou vodítky pro interpretaci nastolených témat a jejich hodnocení. Ve výzkumné části mediální rámce vztahují na položené výzkumné otázky a tím popisují, jak média „uprchlíky“ zobrazují české veřejnosti.

1.2.1 Nastolování agendy - agenda setting

Teorie nastolování agendy neboli agenda setting se zabývá otázkou, proč se některým tématům v médiích dostává podstatně více prostoru než jiným, a především jak je výběrem témat publikum ovlivňováno. Pojem agenda setting, poprvé uvedli McCombs a Shaw [2009] ve svém výzkumu, který se věnoval vnímání politiky skrze média. Ten jasně prokázal korelaci mezi tématy uveřejňovanými v médiích a tématy, která nerozhodnutí voliči považovali za zásadní v rámci kampaně. Dokázali tak, že média mají schopnost svým výběrem ovlivňovat, jaká témata budou společností považována za důležitá a prokázali, že se média podílejí na ustavování veřejné agendy, strukturují veřejný zájem, předkládají veřejnosti, o co se má zajímat, a určují, jaká témata jsou aktuální. McCombs tvrdí, že „... o téměř všech zájmech ve veřejné agendě platí, že se občané zabývají zprostředkovanou skutečností, realitou poskládanou ze zpráv novinářů“ [2009: 25]. Střetávání jedinci reality s mediální realitou, nazývá McCombs jako setkání s realitou z druhé ruky (second-hand reality) [2009: 1]. McQuail tuto teorii potvrzuje a agenda

setting definuje jako proces, kdy „... zpravodajská média naznačují veřejnosti, co jsou hlavní otázky dne, a to se odrazí na tom, co veřejnost zajímá jako nejdůležitější aktuální záležitosti“ [2009: 527]. Média tedy neodrážejí realitu, ale vybírají pouze některé části reality, kterou následně tvarují a zdůrazňováním pouze některých témat se tato témata jeví společnosti jako více důležitá nebo závažná [Trampota, 2006:113].

Podle McCombse obrazy reality vytvořené masmédií ovlivňují chování jedinců od výběru vysoké školy a po hlasování ve volbách [2009: 19]. Například uvádí, že „... obavy veřejnosti ze zločinnosti a její zájem o zločinnost jako společenský problém jsou mnohem více spjatý s mediální agendou než s realitou zločinnosti v okolí, v metropolitní oblasti či v celé zemi“ [McCombs, 2009: 60]. Média ovlivňují standardy, podle kterých hodnotíme například vlády nebo politická rozhodnutí tím, že o některá témata zájem mají a některá ignorují [McCombs, 2009: 176]. Pokud tedy média píšou o „uprchlících“ na hranicích Evropy, publikum má obavy z jiných obrazů reality, zájem o jiná témata a vnímá různé názory politických představitelů na tzv. uprchlickou krizi v jiném světle, než když je v médiích hlavní agendou válka v Sýrii, nebo třeba zvýšený výskyt klíšťat v přírodě. Mezi nejdůležitější důsledky nastolování agendy patří usměrňování, tj. zvyšování významu určitých perspektiv, podle nichž se následně orientuje názor veřejnosti na nastolenou agendu [McCombs, 2009: 176]. Tento druhý stupeň nastolování agendy se nazývá rámování a podrobněji ho vysvětlím v následující kapitole.

1.2.2 Mediální rámování – framing

Kromě toho, že média mají vliv na výběr témat, která se stanou předmětem veřejné agendy, mají vliv na způsob, jakým se o nastolené agendě píše, což se nazývá rámováním neboli framing: „Rámování přitahuje naši pozornost k úhlům pohledu komunikátorů a jejich publika, k tomu, jak zpracovávají témata zpravodajských relací.“ [McCombs, 2009: 87] Mediální rámování znamená, že nastolenému tématu jsou přisouzeny určité atributy. Jedna událost může být zpracována několika způsoby, a to tak, že některé její vlastnosti jsou buď vyzdviženy, upozaděny, nebo zcela vynechány. V důsledku nastolení agendy je publikum ovlivněno ve zhodnocení jeho důležitosti a v důsledku rámování je veřejnost ovlivněná jeho uchopením. Média rámuje zprávy tím, že vyberou určité aspekty vnímané reality (nastolené agendy) a tyto aspekty v publikovaném textu zviditelňují, „... čímž se

posiluje určitá definice problému, kauzální interpretace, hodnocení nebo doporučení řešení popsané skutečnosti“ [Trampota, 2006: 122]. Mediální rámce tak definují problémy, určují hrozby, vyslovují morální soudy a navrhuji možnosti nápravy.

Jako první použil tento termín sociolog Erving Goffman v knize *Frame Analysis*, kde uvádí, že lidé (v tomto případě média) rámcují realitu, aby ji pochopili, ovládli a zvolili správné nástroje k jejímu poznání [1974: 10 - 11]. Jde tedy o proces, který zjednodušuje realitu, aby byla pro publikum snadněji pochopitelná a zapamatovatelná. Novotná uvádí, že rámce tvoří jakousi hranici, kde se jak médium, tak čtenář pohybuje. Framing podle ní určuje významnost celé agendy a ovlivňuje celé veřejné mínění o tématu: *„Mít možnost rámovat událost, znamená mít moc interpretovat, udávat meze přemýšlení a vnímání problému.“* [2011: 131] Pokud tedy média píšou o tzv. uprchlické krizi jako o bezprecedentním nekontrolovatelném „přívalu migrantů“, vyzdvihují například příběhy muslimských teroristů a píšou o úspěšném zavedení sekuritizačních opatření na hranicích jednotlivých států EU, rámcují tuto problematiku jiným způsobem než v případě, kdy informují o bezpečném dopravení „uprchlíků“ do cílové země v rámci přerozdělovacích kvót a o konkrétních případech „uprchlíků“ prchajících z prostředí války a extrémní chudoby.

Masmédia podle Novotné nejsou všemocná, ale tím, že konstruuji realitu, mají moc a velký vliv na veřejnost [2011: 130]. V následující kapitole se zabývám pojmy, které jsou médiu často používané v kontextu tzv. uprchlické krize a rámováním těchto výrazů v politickém a veřejném diskurzu.

1.3 Uprchlická krize a vymezení pojmů

V této kapitole vymezují pojmy, které se vztahují k problematice „uprchlíků“ a tzv. uprchlické krize a často se v této souvislosti objevují v médiích. Nejprve vysvětlují pojem migrace a motivy, které k ní jedince vedou. Kromě toho se zaměřují na koncept sekuritizace, kterým je, podle sociologa zabývajícího se dynamikou migrace Stephena Castlese [2014] a sociologa Zygmuta Baumana [2017] tzv. uprchlická krize rámována. Následně vysvětlují, jak jsou ve společenském a politickém diskurzu rámovány výrazy, kterými je „uprchlík“ označován a s tím spojený koncept „moral deservingness“, což je pojem, který je možné přeložit, jako „morální nárok na pomoc“. Tento koncept se snaží

popsat, jakým způsobem je ve veřejném a politickém diskurzu určováno, kterým migrantům je připsán status uprchlíka a mají tak morální nárok na fyzickou, ekonomickou, sociální a zdravotní pomoc v hostitelském státu a kterým nikoliv.

1.3.1 Migrace

Migrace je popsána jako pohyb určitým prostorem a určitým časem. Označujeme tak pohyb lidí, kteří opouštějí místo, kde žili a kde měli s největší pravděpodobností společenské sítě. Její příčiny mohou být ekonomické, sociální, technologické, environmentální nebo geopolitické [OECD, 2009: 9]. Jedna z migračních teorií, jejímž autorem je Donald J. Bogue [1952] stanovuje jako předpoklady migrace „push“ a „pull“ faktory. „Push“ faktory jsou takové, které jedince „vytlačují“ z původního místa pobytu. Mezi ně patří například nízký životní standard, nedostatek ekonomických příležitostí nebo politická represe. „Pull“ faktory „táhnou“ jedince do jiné země a jsou jimi například poptávka po práci, dostupnost půdy nebo politické svobody. Aby se jednotlivec rozhodl k migraci, je potřeba aby „push“ a „pull“ faktory dosáhly určité velikosti a ta závisí na celé řadě subjektivních důvodů. Ne každý se tedy rozhodne k migraci [Lee 1966, 50–51]. Mezi ekonomické faktory, které se prolínají s těmi sociálními, patří migrace za zaměstnáním a lepšími ekonomickými podmínkami, migrace za lepším vzděláním nebo demografický růst populace. Technologickými faktory migrace je například rozvoj komunikačních technologií, které usnadní ochotu cestovat. Mezi environmentální faktory patří migrace kvůli prostředí, kdy může dojít k znečištění nebo klimatické změně a geopolitickými faktory migrace, které se také prolínají se sociálními faktory, jsou například politická nestabilita, terorismus, násilí nebo nedodržování lidských práv [OECD, 2009: 144-187].

Castles ve svém článku *International migration at a crossroads* [2014] uvádí, že v kontextu tzv. uprchlické krize je migrace především výsledkem zásadního nedostatku lidské bezpečnosti, kam patří hlad, chudoba, války, násilí a absence lidských práv ve výchozích zemích. Nepřítomnost lidského bezpečí je způsobena koloniální minulostí a nevyváženou hospodářskou a politickou mocí, které vytvořili extrémní nerovnosti v těchto zemích. Hovoří o tzv. prokletí zdrojů (*resource curse*), kdy je v méně rozvinutých zemích s přirozenými zásobami ropy a zemního plynu, většina bohatství monopolizována místními elitami a nadnárodními společnostmi, takže většina obyvatelstva je chudá či ještě chudší než před těžbou přírodních zdrojů. Vnitřní konflikty o ekonomickou a politickou moc

v zemi pak také vedou k válce, vykořisťování, pronásledování civilních obyvatel a lidé z těchto zemí hromadně migrují za bezpečím. Migrace je tak důsledek lidské nejistoty vzniklé v důsledku globální nerovnosti a velký podíl na tomto stavu má rovněž zbytek světa [191].

1.3.2 Sekuritizace migrace

Castles dále hovoří o sekuritizaci migrace, kdy od počátku dvacátého prvního století vlády stále častěji vykreslují migraci jako ohrožení bezpečnosti především v důsledku teroristických útoků v minulosti (New York, Madrid, Londýn). V rámci politiky sekuritizace jsou muslimští migranti ze zemí Blízkého východu a Afriky spojováni s nebezpečím pro demokratické společnosti. Mnoho lidí v cílových zemích považuje migraci za hrozbu pro prosperitu, identitu a bezpečnost. Sekuritizace migrace je založena na perspektivě, která zdůrazňuje bezpečnost bohatých severních států a jejich populací, tedy globálního severu, který ignoruje, že migrace globálního jihu je důsledkem rostoucích nerovností a nedostatku lidské bezpečnosti v tomto regionu [2014: 190 -191].

Samotný koncept sekuritizace byl poprvé formulován roku 1995 dánským politologem Ole Wæverem [1995]. Následně byl rozpracován výzkumnými pracovníky Kodaňského institutu pro mír Jaapem de Wildem a Barry Buzanem v knize *Security: A New Framework for Analysis* [1998]. V této knize popsali sekuritizaci jako diskurzivní proces, kdy sekuritizační aktéři (společensky vlivní představitelé) konstruují problémy jako hrozby bezpečnosti. Klíčový význam mají v sekuritizaci termíny bezpečnost a hrozba. Určitá otázka je interpretována jako závažný problém na který je třeba se zaměřit (v kontextu tzv. uprchlické krize například příchod neprověřených osob ze zemí Blízkého východu a zemí Afriky). Pomocí cílených řečových aktů dochází k identifikaci hrozeb pro určitý referenční objekt (v kontextu tzv. uprchlické krize například evropská identita, kultura a bezpečí). Tyto hrozby jsou cílenými výroky označeny jako natolik závažné pro bezpečnost referenčního objektu, že je ospravedlnitelné k jejich zvládnutí použít mimořádné a nestandardní prostředky (v kontextu tzv. uprchlické krize například stavba plotů na hranicích, vojenské zásahy na hranicích a ve Středozemním moři proti lidem – „uprchlíkům“) [Buzan, Wæver, Wilde 1998: 30-65]. Sekuritizace je tedy proces, kdy aktér použitím rétoriky existenční hrozby přesune veřejný problém z politického prostoru do bezpečnostní roviny, a tím dojde k prosazení a ospravedlnění

bezpečnostních opatření, která se nacházejí mimo běžné politiky. Prostředky k vyřešení problému nepodléhají procesům demokratické kontroly a je nepodstatné, zda jsou hrozby reálné či nejsou [Buzan, Wæver, Wilde 1998: 29]. Sekuritizační proces je vlastně proces sociální konstrukce reality: sekuritizační výklad světa utváří reality, v níž jedna skupina vyvolává obavy u druhé skupiny, protože je konstruována jako nebezpečná a tyto výklady chápání světa formují vzorce jednání a pravidla sociálního chování.

Cílem sekuritizace je zachování referenčního objektu, tedy zachování identity, kultury a bezpečnosti bohatých severních států a jejich populací [Castles, 2014: 191]. Abychom mohli hovořit o úspěšné sekuritizaci, musí být sekuritizační postupy akceptovány relevantním publikem, kterým jsou v kontextu tzv. uprchlické krize obyvatelé bohatých severních států. Podle Baumana média a političtí představitelé spojují „uprchlíky“ především s nebezpečím terorismu a s nebezpečím pro evropskou kulturu. Obyvatelé evropských zemí potom politiku „sekuritizace“ schvalují, protože: *„pomáhá předem potlačit výčitky svědomí, které vyvolává pohled na trpící terče; vede k „adiaforizaci“ problematiky migrace (vynětí migrantů a toho, co je jim činěno, ze sféry morálního hodnocení). Jakmile jsou ve veřejném mínění začleněni do kategorie potencionálních teroristů, sami se ocitají mimo sféru morální odpovědnosti – a je jim do ní zakázán vstup – a zejména mimo prostor soucitu ...lidé ovlivnění politikou „sekuritizace“ jsou rádi – ať vědomě či nevědomě – že nemusejí nést odpovědnost za osud nešťastníků, stejně jako byli zbaveni tlaku mravní povinnosti, která by jinak přihlížející trýznila. Za tuto úlevu jsou mnozí lidé vděční. Komu? Evidentně politikům, kteří vedou tvrdé řeči.“* [2017: 32 - 33]

1.3.3 Uprchlík, nebo migrant

Mezinárodní konvence vymezují uprchlíky jako osoby, které se musely nedobrovolně přemístit kvůli politickým okolnostem, jako je válka a násilí. Uprchlík je: *„Osoba, která má oprávněné obavy před pronásledováním z důvodů rasových, náboženských, národnostních příslušností k určité sociální skupině nebo pro politické přesvědčení, přičemž tyto obavy ji vedou k rozhodnutí opustit území své země.“* [OSN, 1951; online] Spadají tedy do kategorie nucené migrace, která kromě popsaných důvodů zahrnuje také migraci kvůli přírodní katastrofě, průmyslové havárii, znečištění nebo rozvojovému projektu (výstavba letišť, luxusního bydlení, chráněného území apod.). Takto

vystěhovaní lidé mají sice různé potřeby, ale zvláštní morální nárok na naši pozornost [Castles, 2003: 15 - 16]. Uprchlík je diskurzivní kategorií, která legitimizuje nárok těchto lidí na hostitelské státy, na poskytnutí sociálních práv a služeb nebo právní ochrany [Holmes, Castañeda, 2016: 16 - 17]. Imigranti nebo migranti, jsou na rozdíl od uprchlíků v politickém a společenském diskurzu zobrazeni jako dobrovolní migranti, kteří dobrovolně opouštějí místo, kde žili a vytvořené společenské sítě, kvůli hledání lepšího života. Jejich volba je vnímána jako svobodná a jejich nárok na sociální, ekonomická a politická práva v hostitelských státech není chápán jako legitimní [Holmes, Castañeda, 2016: 17].

Uprchlík je imigrant, kterému byl přiznán status uprchlíka a po přiznání statusu uprchlíka je také legálním imigrantem a úspěšným žadatelem o azyl – azylantem. Imigrant, který požádá o azyl, a není mu uznán status uprchlíka, se stane objektem návratových politik. Někteří neúspěšní žadatelé o azyl jsou umístěni do zadržovacích center a někteří se stanou nelegálními migranty a snaží se v zemi žít i bez potřebných dokumentů. Označení nelegální migrant vede ke kriminalizování jedince, i když často neměl jinou možnost než odejít ze své domovské země [Castles, 2004: 209]. Nelegální migranti jsou formálně vyloučeni z integračních politik a kvůli svému nelegálnímu statusu vykonávají práci, která je mnohdy zneužívána [Castles, 2004: 223].

I když je výraz uprchlík právně stanovený termín, je médiu, politiky i veřejnosti používán pro označení různých lidí, a tak ani v mediálním sdělení není jasně vymezen. Důležitým konceptem je morální nárok na pomoc – moral deservingness. Uprchlíci jsou rozděleni na ty, kteří jsou hodni naší fyzické, ekonomické, sociální, a zdravotní pomoci a na ty, kteří nejsou [Holmes, Castañeda, 2016: 17]. Jsou to totiž politiky a v procesu vytváření politik také veřejnost, které určují, jaké skupiny a v jakém období si zaslouží podporu a právní přiznání statusu uprchlíka. „*Ačkoli je nárok na azyl jednou z nejstarších institucí, zůstává nejistým konstruktem, ve kterém se otázky legitimacy a “pravdy“ neustále mění.*“² [ibid.] Rozdílly jsou ve společenském a politickém diskurzu vnímány například mezi politickou a ekonomickou migrací, kdy politický migrant podstupuje nucenou migraci, tudíž má morální nárok na pomoc a ekonomický migrant je dobrovolným migrantem a tento morální nárok mu přiznán není. Podle Holmes a Castañeda [2016] musí

---

²Although it is one of the oldest social institutions, asylum remains a precarious construct in which questions of legitimacy—and of “truth”—continually shift.

být takové rozdělení v kontextu tzv. uprchlické krize smazáno, protože tyto typy migrace se prolínají. Nepříznivá ekonomická situace, kvůli které někteří lidé odešli ze svých domovů, je totiž politicky vytvořená. Z obyvatel, v tomto případě, zemí Blízkého východu a Afriky jsou nedobrovolní ekonomičtí migranti kvůli postkoloniálnímu vytváření ekonomických nerovností, které přimějí lidi k migraci, aby přežili a jejich status a nárok na pomoc by měl být stejný jako nedobrovolná migrace z důvodu války nebo přírodní katastrofy. V mediálním a politickém diskurzu se velice málo referuje o historických, sociálních, ekonomických a politických determinantech této migrace i o syrské občanské válce obecně. Politická a ekonomická migrace se vzájemně prolínají a je nemožné je od sebe oddělit. Například zastavení životně důležitých služeb kvůli válce v těchto zemích a hospodářské sankce EU, které vznikly, jako reakce na politické změny v regionu následně ještě zhoršily ekonomickou situaci obyvatel a tím je donutily k migraci [Holmes, Castañeda, 2016: 17]. Analýzou německých médií v roce 2015 došli autoři dále k rozlišení morální zásluhovosti pomoci související s rasou, kdy je status uprchlíka rozlišován podle barvy pleti, s národností, kdy jako praví uprchlíci jsou vnímáni Syřané a s třídou, kde vzdělání migranti a odborníci mají mít větší právo na přijetí a udělení azylu v cílové zemi než negramotní jedinci [ibid.].

Mügge a Van der Haar [2016] se ve svém článku zabývají tím, jak evropské migrační a integrační politiky tvoří kategorie, kdo je žádoucím a nežádoucím imigrantem, kteří imigranti vyžadují integraci a jakým způsobem. Přiznání imigrantovi status uprchlíka politikami i ve veřejné diskuzi se liší podle charakteristik imigranta. Silnými charakteristikami, podle kterých politiky rozlišují migranty, jsou podle autorek etnicita, gender a náboženství. Hovoří o rozdílném vnímání evropských migrantů a migrantů ze zemí třetího světa (TCN), kteří jsou nežádoucími migranty a kam spadají také uprchlíci. Integrační politiky států mají například tendenci vnímat zejména muslimské ženy jako oběti, protože jsou spojené s nucenými sňatky, mrzačením pohlavních orgánů nebo násilím a hlavním nástrojem pro jejich integraci je emancipace. Muslimští imigranti muži jsou naproti tomu integračními politikami států vnímáni jako ohrožení ideálu rovnosti pohlaví, protože se předpokládá, že utlačují ženy a jejich případná integrace zahrnuje především dohled a kontrolu [2016: 77 - 78]. *„Obecný diskurz... je, že migrující ženy musí být chráněny „přijímajícím státem“, zatímco migrující muži musí být hlavně ovládáni...Kromě toho jsou zvláště zdůrazněny negativní a pejorativní předpoklady o skupinách, které vedou*

k vyčlenění konkrétních imigrantů, na něž se mají zaměřit konkrétní opatření.“³[ibid.: 84] Takto utvořené kategorie odrážejí sociální realitu, ale ve stejný čas ji i samy konstruují. To znamená, že především migranti z muslimských zemí jsou politikami vnímáni jako problémová kategorie, což je společností dále převedeno do charakterizování migrantů podle etnicity, genderu a náboženství a na tomto základě dochází k rozdělení těch, kteří si zaslouží nebo nezaslouží integraci a pomoc [ibid.].

1.4 Vývoj migrace v Evropě v 20. a 21. století

Pro ucelenější představu o tzv. uprchlické krizi a „uprchlících“ je nutné nejen popsat, jak je tzv. krize rámována a jak jsou „uprchlíci“ vymezováni ve společenském a politickém diskurzu, ale zároveň je třeba představit i příčinné kauzální souvislosti. Evropa během posledních sta let zažila několik migračních vln, žádná však nevyvolala takové společenské napětí, strach a rozbroje jako nárůst počtu migrantů ze zemí Blízkého východu a Afriky. V následující kapitole tedy popíšu, co tzv. uprchlické krizi předcházelo v Evropě i v zemích Blízkého východu a Afriky a jak se tzv. uprchlická krize na Evropském kontinentu vyvíjela v letech 2015, 2016 a 2017.

1.4.1 Vývoj migrace v Evropě před tzv. uprchlickou krizí

V období po druhé světové válce zaznamenala Evropa vysoký počet migrantů, který byl zapříčiněn masovým vysídlením v průběhu druhé světové války a následně v důsledku občanské války v Řecku [Wanner, 2002: 3]. Rostoucí počet migrantů byl zaznamenán také po roce 1950, kdy se Evropa začíná pomalu vzpamatovávat z devastace druhé světové války a prochází obdobím hospodářského růstu. Kvůli nedostatku kvalifikovaných pracovníků Evropa podporuje mobilitu pracovních sil a do smluv zakládajícího Evropského hospodářského společenství (EHS) zařazuje volný pohyb kvalifikovaných průmyslových dělníků. Během období 1958 až 1972 bylo vydáno více než 8 milionů pracovních povolení cizincům v Belgii, Francii, Itálii, Lucembursku, Nizozemsku, a západním Německu (původních šest členů EHS) [Koikkalainen, 2011; online]. Probíhala rozsáhlá migrace levných pracovních sil zejména do Švýcarska, Spolkové republiky Německo, Belgie a Švédska, rovněž i na území Francie (zejména Alžírani) a Nizozemí (obyvatelé Indonésie a Surinamu) [ibid.]. I přesto, že evropská

---

³ The general discourse...is that women migrants need to be protected by the “receiving state”, whereas migrant men mainly need to be controlled...Furthermore, negative and pejorative assumptions about groups

migrace byla charakterizována častými návraty zpět do země původu po skončení zaměstnání [Wanner, 2002: 4], měla většina pracovníků v hostitelských zemích trvalý pobyt a navíc si mnoho z těchto migrantů k sobě pozvalo i celé své rodiny a politika ochrany volného pohybu pracovníků se postupně přesunula na volný pohyb osob [Koikkalainen, 2011; online].

Ropná krize, která začala v roce 1973 na Blízkém východě, ukončila politiku otevřených dveří v souvislosti s migrujícími pracovníky do Evropy. Od konce 70. let se pohyb pracovních sil do západní Evropy značně zpomalil. Od 80. let do roku 2000 můžeme sledovat pokles podílu cizích státních příslušníků z jiných evropských zemí a naopak zvýšení podílu cizinců z Afriky nebo Asie u většiny členských států EHS (zejména ve Skandinávii, Itálii, Španělsku a Nizozemsku) [Wanner, 2002: 5]. Proces zavádění svobody pohybu pro všechny státní příslušníky členských států EHS pokračoval s podpisem Maastrichtské smlouvy v roce 1992, která vytvořila Evropskou unii (EU) a představila koncept společného evropského občanství. Proces podpory migrace a uvolnění cestovních omezení pokračoval snížením hraniční kontroly v rámci Evropy v důsledku podepsání Schengenské dohody, která vstoupila v platnost v roce 1995 a vytvořila společný, bezhraniční prostor mezi Belgií, Francií, Německem, Lucemburskem, Nizozemskem, Portugalskem a Španělskem, kde byly cestovní pověřovací listiny potřebné pouze na vnějších hranicích této oblasti [Koikkalainen, 2011; online]. V roce 1999 vstoupila v platnost Amsterodamská smlouva, která ustanovila Schengenskou dohodu, jako součást práva Evropské unie, kterou tou dobou tvoří 15 členských států. V květnu 2004 Evropská unie přivítala deset nových členských států, mezi nimi také Českou republiku a média i veřejnost hovoří o zvýšení ekonomicky motivované migrace ze zemí střední a východní Evropy. Evropané ale nebyli jedinou populací, která využívala právo na volný pohyb v Evropě. Jakmile byli v rámci hranic Evropské unie a Schengenského prostoru státní příslušníci třetích zemí, pohybovali se volně v této oblasti bez ohledu na to, zda měli povolení k legálnímu pobytu [Koikkalainen, 2011; online].

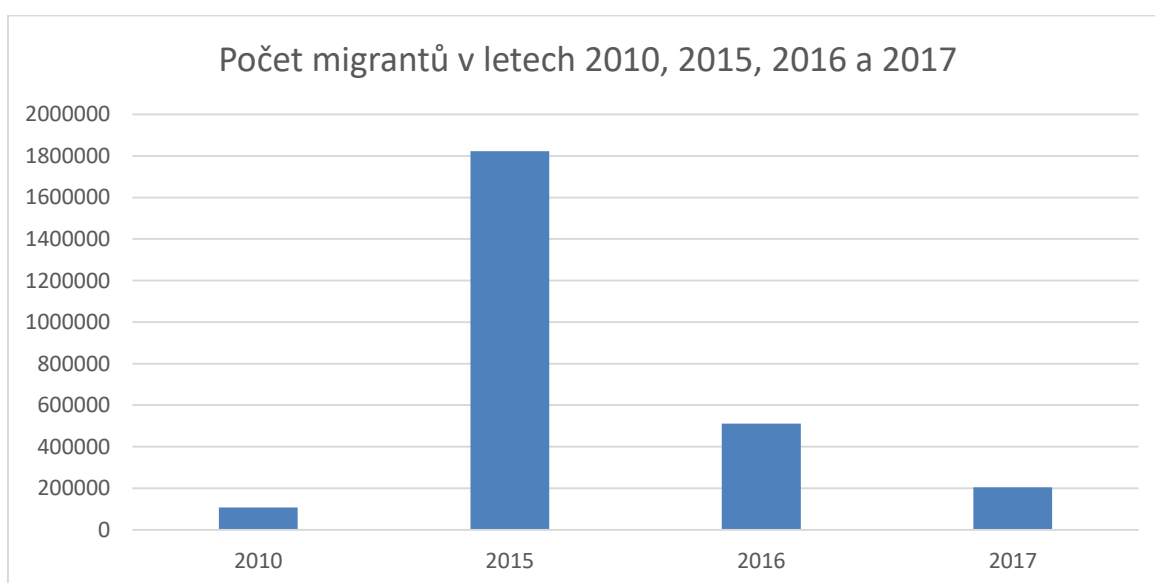
1.4.2 Průběh tzv. uprchlické krize

Koncem roku 2010 začaly vlny protestů především v Saudské Arábii, Bahrajnu, Jordánsku, Sýrii, Ománu, Jemenu, Egyptě, Libyi, Tunisku, Alžírsku a Maroku a dalších zemích Blízkého východu a Afriky, známé jako Arabské jaro [Černý, 2017: 221 - 224],

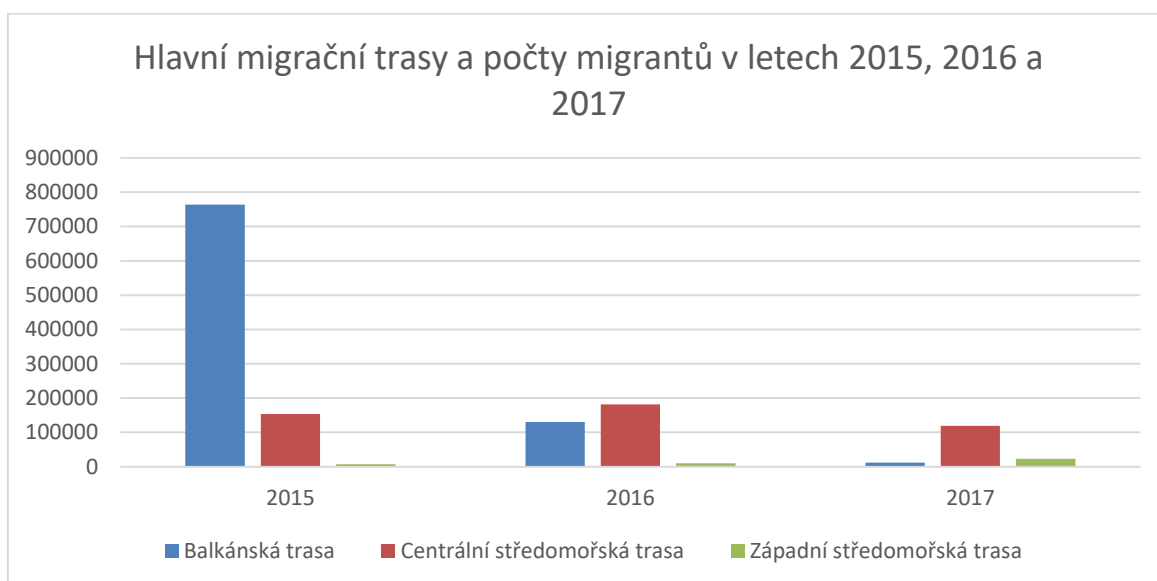
kteří je považováno za prvotní událost vedoucí ke zvýšenému počtu migrantů z této oblasti do Evropy a tzv. uprchlické krizi. Arabské jaro je produktem a vyústěním celé řady dlouhodobých procesů, které se odehrávaly od poloviny 20. století až do současnosti, kam můžeme zahrnout populační explozi v těchto zemích, ropnou krizi, ekonomickou modernizaci, vojenské intervence Spojených států amerických a zemí Evropy v boji proti Islámskému státu, nespokojenost obyvatel s autoritářskými režimy, neudržitelné zemědělské politiky a rostoucí ceny potravin, nepříznivé klimatické změny a mnoho dalších faktorů [Černý, 2017]. Protesty v zemích nabývaly různé intenzity a jejich cílem byla snaha o změnu politických režimů z autoritářských na demokratické. Například v Sýrii stále probíhá občanská válka o politické uspořádání v zemi, kde proti sobě bojuje několik nesourodých frakcí, které finančně a vojensky podporují východní i západní státy [BBC News Services, 2016; online].

V důsledku protestů se ještě zhoršily socio-ekonomické podmínky v těchto zemích a došlo k destabilizaci regionu. Lidé ze zemí Blízkého východu a Afriky začali v narůstajícím počtu migrovat do Evropy. Od roku 2010 do roku 2015 se téměř zšestinásobil počet žádostí o azyl v Evropě [Eurostat, 2018; online], což dokazuje také Graf č. 1, kde jsou uvedeny počty migrantů, kteří do Evropy přicházeli ze zemí Afriky a Blízkého východu v roce 2010, 2015, 2016 a 2017 různými migračními trasami (viz níže). Cílem těchto migrantů jsou státy západní a severní Evropy, především pak Německo, Rakousko, Francie, Švédsko a Norsko. [Frontex, 2018b; online].

Graf č. 1: Počet migrantů v letech 2010, 2015, 2016 a 2017 [Frontex, 2018b; online], vlastní úprava

V důsledku zvýšeného počtu migrantů začala na hranicích Evropy ve Středozezemním a Egejském moři hlídkovat Evropská agentura pro pohraniční a pobřežní stráž Frontex, z jejichž dat ohledně počtu příchozích migrantů vycházím [Frontex, 2018a; online]. Podle této agentury byla v roce 2015 nejvyužívanější migrační trasou tzv. Balkánská trasa, kterou do Evropy přicházeli především Syřané, Iráčané, Afgánci a občané Kosova přes Turecko, Řecko, Makedonii, Srbsko, Maďarsko nebo Chorvatsko, Slovinsko do Rakouska a Německa, nebo států severní Evropy. Druhou využívanou trasou byla tzv. Centrální středomořská trasa, kterou přicházeli migranti ze zemí severní Afriky (nejčastěji Libye) do Itálie a dále do zemí západní a severní Evropy. Tato trasa je hojně využívána v průběhu celé tzv. uprchlické krize, především pak v roce 2016 a 2017. Další frekventovanou trasou je v průběhu celé tzv. uprchlické krize Západní středomořská trasa, vedoucí ze zemí subsaharské Afriky, přes Maroko do Španělska a dále do Evropy. Tato trasa byla využívána především v roce 2017 [Frontex, 2018c, 2018d, 2018e; online]. Vytíženost hlavních migračních tras v průběhu tzv. uprchlické krize ukazuje následující graf.

Graf č. 2: Hlavní migrační trasy a počty migrantů v letech 2010, 2015, 2016 a 2017. [Frontex, 2018c, 2018d, 2018e; online], vlastní úprava

Do jara 2015 se počet žadatelů o azyl, kteří přijížděli do Itálie a Řecka, prudce zvýšil. Obě země, mají poměrně slabé azylové systémy, což mělo za následek postup těchto žadatelů o azyl dál směrem do západní a severní Evropy bez platného oprávnění,

tedy jako nelegálních migrantů. Tím se fakticky zhroutil Dublinský systém, podle kterého jsou hraniční země odpovědné za to, že žádost o azyl migranta, který vstoupí do Schengenského prostoru přes jejich území, bude posouzena těmito státy [Menéndez, 2016: 397].

Především po Balkánské trase připlouvalo mnoho žadatelů o azyl do Řecka a pokračovali do Maďarska, kde byli systematicky zadržováni a podrobováni ponižujícímu zacházení. V důsledku toho Německá vláda v srpnu 2015 pozastavila dublinské nařízení pro syrské občany. Německo tedy migranty přijalo do vnitrostátního azylového systému, bez ohledu na jejich zemi vstupu do EU. Německá kancléřka očekávala, že ji ostatní členské země budou v tomto rozhodnutí následovat, k čemuž nedošlo [Niemann, Zaun, 2018: 4]. Do Bavorska dorazil vysoký počet uprchlíků a německá vláda se pod tímto tlakem rozhodla pro dočasné zavedení hraničních kontrol na vnitřní schengenské hranici s Rakouskem. Následně zavedly dočasné hraniční kontroly na hranicích také Rakousko, Francie, Maďarsko, Slovinsko, Chorvatsko, Norsko, Švédsko a Dánsko [Pastore, Henry, 2016: 54]. Nejvyšší počet migrantů za celé období tzv. uprchlické krize přišel do Evropy v září a říjnu roku 2015. Především tzv. Balkánskou trasou připlulo do Evropy 164 000 žadatelů o azyl v září a 221 000 žadatelů v říjnu [Operational data portal, 2018b; online]. Na podzim roku 2015 ministři vnitra členských států Evropské unie schválili kvóty na rozdělení migrantů mezi státy EU. Zástupci zemí Visegrádské čtyřky, kterou tvoří Česká republika, Slovensko, Maďarsko a Rumunsko, hlasovali proti návrhu kvót. V roce 2015 tak mělo být přemístěno 160 000 žadatelů o azyl z Řecka a Itálie do dalších zemí EU, ze kterých bylo do konce roku přemístěno pouze 158 osob [Trauner, 2016: 320].

V souvislosti s nespokojeností kontroly vnějších hranic Schengenského prostoru Evropskou unií a v reakci na nárůst počtu žadatelů o azyl učinilo Maďarsko drastická opatření a v říjnu roku 2015 dokončilo stavbu plotu na hranici s Chorvatskem a se Srbskem. Tím se zvýšil počet žadatelů o azyl v sousedních zemích, zejména ve Slovinsku. [Trauner, 2016: 320]. Následně byl postaven plot také na makedonsko-řecké hranici a v roce 2016 uzavřeli své hranice také Makedonie a Srbsko. To nakonec vedlo k uzavření tzv. Balkánské trasy na území Evropy. Velké množství žadatelů o azyl bylo systematicky zadržováno v Řecku, kde často žili ve zničujících podmínkách [Weber, 2016: 38].

V průběhu tzv. uprchlické krize se Evropa potýká s pašeráky lidí ze zemí Blízkého východu a Afriky, kteří přepravují migranty přes Středozemní moře a přes evropské hranice za vysokou finanční odměnu. Pašeráci migranty přepravují na starých rybářských lodích, které nejsou schopné plout, nebo na gumových člunech, které jsou velmi přetížené a náchylné k převrhnutí. Tyto lodě jsou obecně vybaveny špatnými motory, postrádají řádné navigační systémy a často nemají dostatek paliva pro dosažení Evropy. Operace agentury Frontex ve vodách Středozemního a Egejského moře jsou tedy často operacemi na záchranu migrantů před utonutím [Frontex, 2018b; online]. Evropská unie podniká po celou dobu trvání tzv. krize policejní zásahy proti převaděčům v Evropě a vojenské operace proti pašerákům a pro záchranu migrantů na moři v oblasti Středozemního a Egejského moře [Hidalgo, 2016: 311]. Opatření evropských států přijatá s cílem omezit počty přicházejících žadatelů o azyl uzavřením hranic nebo zpřísněním azylových řízení zapříčinila, že ještě vyšší počty migrantů využívají služeb pašeráků. Především pašování migrantů mělo za následek smrt tisíců z nich v průběhu celé tzv. uprchlické krize [Niemann, Zaun, 2018: 4].

Během roku 2015 připlulo do Evropy podle agentury Frontex 1 822 107 osob, což je nejvyšší počet migrantů za celé sledované období let 2015, 2016 a 2017 (viz Graf č. 1) [2018b; online]. Na začátku roku 2016 počet žadatelů o azyl ze zemí Blízkého východu a Afriky sice poklesl, ale do Německa stále přichází okolo 1000 osob denně [Eurostat, 2018; online]. V Německu a dalších evropských městech došlo k sexuálníм útokům, které byly následně spojovány s žadateli o azyl. Společně s teroristickými útoky, které se odehrály v Paříži v roce 2015 [Aktuálně, 2015; online], ovlivnily tyto události veřejné mínění na přijímání migrantů v evropských zemích, především pak v Německu. V reakci na tuto situaci a další příliv migrantů německá vláda zpřísnila prověřování příchozích osob ze Sýrie a Iráku, pro které do té doby platily zjednodušené podmínky řízení a rozhodla o zařazení Alžírsko, Tunisko a Maroko na seznam bezpečných zemí. Migranti z těchto zemí tedy v Německu nemohou získat azyl [Aktuálně, 2016; online].

Jak jsem již zmiňovala, v roce 2016 došlo k uzavření Balkánské trasy v důsledku zavírání hranic jednotlivých států. Tím se počet migrantů z oblasti Blízkého východu v Řecku dále zvyšoval, systém kvót na přerozdělování uprchlíků nebyl funkční (Evropské země tyto migranty nechtěly přijímat) a Řecko samo nemohlo tuto situaci zvládnout.

Evropská unie uzavřela dohodu s Tureckem, která má čtyři klíčové aspekty: (1) vrácení nelegální migrantů (tedy takových, kterým nebyl udělen azyl), kteří přišli do Řecka přes území Turecka; (2) za každého Syřana, vráceného z Řecka do Turecka převezme EU jednoho syrského uprchlíka z Turecka; (3) Turecko musí přijmout nezbytná opatření k zabránění nových námořních nebo pozemních cest z Turecka do EU; (4) EU liberalizuje vízový režim pro Turecko a vyplatí Turecku 6 miliard EUR na zvládnutí tzv. uprchlické krize. Proti této dohodě se vznesla vlna kritiky kvůli pochybnostem, že ochrana žadatelů o azyl je v Turecku v souladu s mezinárodním právem a především, že se touto dohodou stává Unie na Turecku závislá. [Niemann, Zaun, 2018: 8].

V říjnu 2016 došlo k transformaci agentury Frontex a byla zřízena nová pobřežní stráž EBSG, která je nezávislejší na EU a má svrchovanější pravomoci. Nově provádí pravidelné hodnocení schopnosti obrany hranic členských států EU. Pokud je zjištěna nedostatečná ochrana těchto hranic, může být uplatněno „právo zásahu“ EBCG o odeslání pohraniční stráže do členského státu, a to i proti jeho vůli [Niemann, Zaun, 2018: 10]. Podle kritiků této transformace je EBCG výsledkem silné asymetrie sil mezi silnými regulačními státy v severní Evropě a slabými regulujícími hraničními státy v jižní Evropě [Zaun, 2017: 243].

V důsledku uzavření Balkánské migrační trasy se migranti přicházející z afrických států nashromáždili v Libyi, kde se nacházelo až milion potenciálních migrantů, kteří čekali na cestu do Itálie [Eurostat, 2018; online]. V této době byla tedy využívána především Centrální středomořská trasa (viz Graf č. 2). Mnoho migrantů utonulo ve Středozemním moři a pobřežní stráž, neziskové organizace a námořní mise EU zachraňovali co nejvíce migrantů na moři, které potom převáželi do Itálie [Frontex, 2018d: online]. V roce 2016 přišlo do Evropy 511 045 migrantů ze zemí Blízkého východu a Afriky [Frontex, 2018b; online]. Došlo tedy k výraznému snížení počtu příchozích oproti roku 2015 (viz Graf č. 1).

V roce 2017 se hovoří o ustávání tzv. uprchlické krize, protože počty migrantů přicházejících do Evropy ze zemí Blízkého východu a Afriky výrazně klesly (viz Graf č. 1). Nejužívanější trasou je i v tomto roce Centrální středomořská trasa (viz Graf č. 2). Počet příchozích migrantů byl podle agentury Frontex 204 181 [Frontex, 2018b; online] a

z toho 116 400 žadatelů putovalo do Itálie [Eurostat, 2018; online]. Místní úřady v Libyi nejsou ochotné spolupracovat s EU v rámci koordinace vstupu migrantů do Evropy, Itálie tak nezvládá kontrolovat své vnější hranice a přestává pouštět lodě s migranty ke svým břehům. Humanitární organizace se snaží zachránit co nejvíce migrantů ve Středozemním moři [iRozhlas, 2017; online].

Kvůli vysokému počtu migrantů na Centrální středomořské trase a celkovému poklesu počtu migrantů přicházejících do EU v roce 2017, vyzvala Evropská unie státy ke zrušení dočasných hraničních kontrol v rámci vnitřních hranic Schengenského prostoru. Státy od nich ovšem neupustily [European Commission, 2017; online]. Balkánská migrační trasa je tedy stále uzavřená, ale výrazně stoupl počet osob přicházejících do Evropy po Západní středomořské trase (viz Graf č. 2), kam přicházejí migranti převážně z Maroka a Alžírsko [Frontex, 2018c; online].

Za sledované roky 2015, 2016 a 2017 přišlo do Evropy nejvíce žadatelů o azyl ze Sýrie, Afgánistánu, Iráku a Pákistánu. Téměř polovinu žadatelů tvořili muži, druhou polovinu příchozích tvořily ženy a děti s vyšším podílem dětí (do 13 let včetně) [Eurostat, 2018; online]. Evropský plán na relokaci migrantů z Itálie a Řecka mezi členské státy Evropské unie se nenaplnil. V rámci relokace mělo být z těchto zemí přemístěno 160 000 migrantů a do konce roku 2017 bylo takto přemístěno 32 000 osob. Především země Visegrádské čtyřky odmítají program přerozdělování žadatelů o azyl a v prosinci roku 2017 Evropská komise u Evropského soudního dvora podala žalobu na Českou republiku, Maďarsko a Polsko kvůli neplnění migračních kvót. Česká republika například v rámci kvót přijala 12 osob z 2700, které měla podle rozhodnutí tohoto programu přijmout. Stejně nízký počet migrantů přijalo také Polsko, Maďarsko i Slovensko, kterého se tato žaloba ale netýká, neboť na rozdíl od ostatních zemí Visegrádské čtyřky nahlásilo počet uprchlíků, které může přijmout [Aktuálně, 2018; online].

Neustávající příliv žadatelů o azyl během tzv. uprchlické krize, měl za následek šíření extremistických názorů ve společnosti. Někteří lidé vůči migrantům projevovali otevřeně nenávisť různými způsoby, mezi které patří skandování nacionalistických a protimigrantských hesel i útoky na budovy určených pro migranty. Ve státech Evropy v průběhu tzv. uprchlické krize stoupla popularita politických stran zaměřených proti

migrantům obecně, především pak proti islámu jako takovému. Prioritami těchto stran bylo také vystoupení z Evropské unie. Mnoho autorů [srov. Culík, 2015, Rupnik, 2015, Simecka, Tallis, 2015] poukazuje na fakt, že tzv. uprchlická krize značně přispěla k posílení propasti mezi západem a východem. Jelikož v západní Evropě nebylo ani v nejmenším zmínky o tom, co se vlastně děje v postkomunistických regionech, ať už kulturně nebo politicky, je nyní velkým překvapením, že postkomunistické společnosti střední a východní Evropy se vyvíjejí zcela odlišně než na západě. Začala se narušovat předpokládaná vize jednoty hodnot 28 zemí Evropské unie - dochází k vyvolání řady otázek o tom, co to vlastně znamená být Evropan (zejména na východě kontinentu). Pokud se nepodaří najít společné kulturní zázemí, mohlo by to signalizovat konec Unie [Culik, 2015; online]. Solidarita a lidská práva jsou klíčové hodnoty EU definované v několikačlancích Lisabonské smlouvy EU a jsou součástí základních hodnot Evropy, mezi které patří také demokracie, liberalismus, rozmanitost a sekularizace státu. V průběhu tzv. uprchlické krize však dodržování lidských práv a solidarita mezi zeměmi východní a západní Evropy, zejména v souvislosti s přerozdělováním žadatelů o azyl nebyly zřejmé [Wenden, 2018; 236].

2 Výzkumná část

2.1 Metodologie

V rámci této kapitoly se zaměřuji na popis cílů práce, výzkumných otázek a zvolené výzkumné strategie, která mi má pomoci s odpovědí na výzkumné otázky. V další části kapitoly se věnuji charakteristice výzkumného souboru a popisu postupu zpracování těchto dat. Dále také uvádím stručnou charakteristiku analyzovaných médií.

2.1.1 Cíle práce a výzkumné otázky

V empirické části mé práce zkoumám, jak média informují a píší o „uprchlících“. Zajímá mne například, jak média, resp. autoři zacházejí s pojmy uprchlík, i/migrant, azylant apod.? Jaké metafory se v článcích o tzv. uprchlické krizi vyskytují? Nebo v jakých kontextech se píše v českých novinách o „uprchlících“? Cílem této části je především nalézt či představit rámec mediálního obrazu „uprchlíka“ v době tzv. uprchlické krize a v době, kdy tato tzv. krize ustává pomocí kvalitativní analýzy dokumentů, konkrétně novinových článků (více viz kapitoly 2.1.2 Výzkumná metoda a 2.1.3 Výběr výzkumného souboru).

Oblastmi, kterými se v empirické části zabývám, je identifikace různých charakteristik, z nichž je obraz „uprchlíka“ poskládán a identifikace kontextů, v nichž se o „uprchlících“ píše, což dohromady stanoví rámce ve kterých je „uprchlík“ zobrazován. Důležitou částí výzkumu je komparace dvou zvolených časových období, kde sleduji proměnu mediálního obrazu „uprchlíka“ v čase. Nakonec porovnávám mediální sdělení dvou zkoumaných periodik, což tvoří obohacující část výzkumu. Srovnání je co možná nejvíce deskriptivní, protože se chci vyvarovat jednoduchých závěrů o tom, který z deníků informuje o „uprchlících“ lépe či hůře.

Při vytváření obrazu „uprchlíka“ vycházím z toho, co je hlavním tématem jednotlivých článků, jaké výrazy jsou pro označení „uprchlíka“ používány, jaké charakteristiky jsou mu přisuzovány a jaké metafory jsou v článcích používány. Tyto kritéria jsem stanovila na základě prvního čtení článků (viz kapitola 2.1.5 Postup analýzy). Konkrétní výzkumné otázky jsou následující:

HVO: Jaký je mediální obraz „uprchlíka“ v 1. sledovaném období a jaký je mediální obraz „uprchlíka“ v 2. sledovaném období? Jak se od sebe tyto obrazy liší?

1. DVO: Jaká témata a s jakou konotací jsou obsažena v článcích, v nichž novináři o „uprchlících“ píší?
2. DVO: Jaké výrazy jsou používány pro označení „uprchlíka“?
3. DVO: Jaké výrazy jsou spojovány s „uprchlíky“?
4. DVO: Jaké metafory jsou obsaženy v článcích, v nichž novináři o „uprchlících“ píší?

VVO: Jak se od sebe liší mediální sdělení deníku MF Dnes a deníku Blesk?

Takto určené výzkumné otázky zdůvodňují můj záměr na textovou a nikoliv obrazovou reprezentaci obrazu „uprchlíků“, který je v mé práci tvořen výrazy, metaforami, konotacemi a kontexty při utváření obrazu „uprchlíků“.

2.1.2 Výzkumná metoda

Pro cíl výzkumu používám kvalitativní obsahovou analýzu (neboli zkoumání dokumentů) s použitím kvantitativních prvků. Obsahová analýza je využívána odborníky napříč mnoha humanitními a sociálně vědními obory a je široce užívanou technikou výzkumu textů. Na začátku svého rozvoje sloužila obsahová analýza především k analýze obsahu masmédií, což je jeden z hlavních důvodů, proč jsem si tuto techniku výzkumu vybrala i já [Berelson, 1952 in McQuil, 1999: 308].

Pro tuto práci jsem zvolila metodu zkoumání dokumentů, konkrétně novinových článků. Kvalitativní obsahovou analýzou lze dojít k „*získání poznatků o určitých sděleních obsažených v textech (identifikace zobrazování určitých subjektů, charakterů, kategorií chování)*“ [Reifová akol., 2004: 22]. Mezi výhody kvalitativní obsahové analýzy patří rozmanitost, která umožňuje analyzovat takové informace, které nelze získat žádnou kvantitativní metodou a absence různých zkreslení, vznikajících například při měření dat, nebo rozhovorech. Analýza dokumentů je zvláště důležitá, pokud se jedná o časově vzdálené události [Hendl, 2005: 132]. Je tedy vhodnou metodou k zachycení změny mediálního obrazu „uprchlíka“ v čase. Limitem obsahové analýzy je především riziko subjektivního pohledu výzkumníka při interpretaci dat, způsobeného vlivem

výzkumníkova významového systému. Kvalitativní obsahová analýza je také do jisté míry selektivní a nemůže zachytit veškeré významy a vnitřní vztahy mezi jednotlivými referencemi [McQuil, 1999: 309].

Mayringa [1990, in Hendl, 2005: 132] uvádí čtyři fáze zpracování dokumentu, podle kterých jsem ve své práci postupovala:

- 1) definice výzkumné otázky
- 2) definice toho, co považuje výzkumník za dokument, podle toho postupuje při sběru dokumentů a snaží se vyhledat všechny existující
- 3) provádí se pramenná kritika
- 4) interpretace dokumentů zaměřená na nalezení odpovědí na výzkumné otázky a vypracování závěrečné zprávy.

Podle Hendla je možné během analýzy dokumentů použít i některé z kvantitativních metod obsahové analýzy, jako například měření četnosti výskytu některých obsahových prvků. [ibid.: 133].

Původně jsem chtěla výzkum provádět pomocí kritické diskurzivní analýzy, což je metoda kvalitativního šetření, jejíž síla je především ve zkoumání jednotlivých textů do hloubky [Miessler, 2008: 117]. Limitem této analýzy je reprezentativita zjištění. Získání reprezentativních zjištění znamená zahrnout do sběru dat všechny relevantní subjekty, což naráží na obtížné zvládnutí analýzy. Jan Miessler uvádí: „*Analyzovat do hloubky velké množství textů zabere velké množství času analytikovi, číst tuto analýzu pak stojí mnoho času i čtenáře. Dosud se proto mediální diskurz víceméně pokaždé analyzoval na jednotlivých typických ukázkách zkoumaného diskurzu.*“ [ibid.] Protože chci postihnout co nejvíce relevantních článků a pokusit se popsat obraz „uprchlíka“ ve všech jeho podobách, jeví se mi jako vhodnější metoda právě obsahová analýza, která mi dovoluje zkoumat větší množství článků a využít výhody kvalitativní analýzy textu doplněné o kvantitativní údaje, které jsou upřesněním konkrétních jevů a podkladem pro zdůvodnění závěrů analýzy. Diskurzivní analýzu by poté bylo možné použít na hloubkový rozbor několika vybraných textů.

2.1.3 Výběr výzkumného souboru

Výběr výzkumného souboru pro kvalitativní obsahovou analýzu se provádí ve čtyřech rovinách: „*Nejprve musíme rozhodnout, jaká média budeme rozebírat. Za druhé si musíme rozmyslet, jaké obsahy budeme v těchto médiích analyzovat. Za třetí si musíme stanovit, za jaké časové období budeme mediální obsahy sledovat. A konečně si musíme také specifikovat mediované obsahové jednotky.*“ [Schultz et al., 2004: 34]

Pro zodpovězení výzkumných otázek jsem si jako základní jednotku výzkumu stanovila novinové články, které pojednávají o „uprchlících“ nebo tzv. uprchlické krizi. A to články ze dvou různých periodik a ze dvou odlišných časových období. Prvním zvoleným obdobím je druhá polovina roku 2015, tedy 1.7.2015 – 31.12.2015, kdy tzv. uprchlická krize kulminovala, což je možné ověřit z Výzkumné zprávy Tkaczyka, Pospěcha a Macka [2015; online], ze které je zřejmé, že hlavně v září 2015 média nejvíce informovala o průběhu tzv. uprchlické krize. Druhým zvoleným obdobím je druhá polovina roku 2017, tedy 1.7.2017 – 31.12.2017, kdy mediální sdělení o tzv. uprchlické krizi nebyla zdaleka tak početná jako v prvním období a tzv. krize pomalu ustávala, což je vidět právě na výrazném poklesu počtu článků týkajících se tématu tzv. uprchlické krize. (viz Tabulka 1). Zajímalo mne tedy, jak se liší mediální obraz „uprchlíka“ v těchto dvou časových obdobích.

Analyzovanými médii jsou deník Blesk a deník MF Dnes. Tato dvě periodika jsem si vybrala, protože jsou podle výzkumů agentury Median dvěma nejčtenějšími deníky v České republice [Median, 2018; online], polovina čtenářů deníků čte jedno z těchto dvou periodik a tudíž mohou mít vliv na vnímání obrazu tzv. uprchlické krize a uprchlíků u největšího počtu čtenářů. Analyzované deníky také reprezentují dva odlišné typy médií s jinými cílovými skupinami. Blesk obecně řadíme mezi bulvární deníky a MF Dnes řadíme k serióznějším deníkům. Očekávám tedy mírné odlišnosti v mediálních sděleních těchto dvou deníků.

2.1.4 Sběr dat a výsledný výzkumný soubor

Sběr dat pro účely tohoto výzkumu probíhal výhradně za pomoci Mediálního Archivu Newton Media a.s. - MediaSearch. Konkrétně byly vyhledávány články deníku

Blesk a deníku MF Dnes ve dvou zvolených obdobích. Vytváření celkového korpusu se uskutečnilo ve dvou fázích, což bylo do jisté míry určeno kvantitou a rozsahem textů. Texty byly roztrženy do čtyř hlavních skupin, které byly stanoveny na základě příslušnosti k danému deníku a danému časovému období. Články vztahující se k 1. období poté byly shromážděny do jedné skupiny, za oba deníky společně a analyzovány zvlášť a stejně tak články z 2. období, aby bylo možné provést analýzu a zachytit případnou proměnu obrazu „uprchlíka“.

V první fázi jsem shromáždila články obsahující klíčová slova „*uprchl* OR migr**“, která jsem stanovila jako dostačující pro nalezení relevantních článků. Pro kontrolu jsem do archivu MediaSearch zadala pro jednotlivá období a deníky klíčová slova „*uprchl* OR migr* OR imigr* OR azyl* OR běžen* OR utečen* OR přistěhov**“, kdy počty článků vycházely přibližně ve stejném počtu, jako u klíčových slov „*uprchl* OR migr**“ (např. počet vyselektovaných článků pro deník Blesk v 1. období byl s klíčovými slovy „*uprchl* OR migr**“ 381 a s klíčovými slovy „*uprchl* OR migr* OR imigr* OR azyl* OR běžen* OR utečen* OR přistěhov**“ byl počet článků 428). Vytvořila jsem tedy čtyři skupiny článků, podle příslušného deníku a daného období. V druhé fázi probíhala selekce. Z výběru jsem vyřadila články, ve kterých se zadaná klíčová slova vyskytovala v prakticky nesouvisejícím významu. Obsáhlou skupinu tvořili například články o azylových domech a články kulturní rubriky, kde byla klíčová slova obsažena v názvech představení nebo filmů. Další vyřazené články se týkaly například uprchlých vlků, migrujících sobů nebo zvířat uprchlých ze zoologické zahrady. Vyloučila jsem také články se sportovní tematikou, kde se klíčová slova objevila. Velkou skupinou vyloučených článků tvořily články o uprchlých vězňích nebo svěřencích pečovatelských ústavů a o uprchlém podnikateli Radovanu Krejčířovi. Takto vyřazených článků byla přibližně třetina z každé ze čtyř skupin.

Další selekce proběhla na základě relevance. Protože mě zajímá obraz uprchlíka, který vytváří redakce deníku, která tímto zkonstruovaným obrazem může ovlivňovat veřejné mínění o daném tématu, z korpusu jsem vyřadila glosy a názory občanů, které měli svůj prostor především v deníku MF Dnes. Do analýzy jsem nezahrnula ani články z regionálních mutací deníků, protože texty, které byly vydány jen v určité oblasti České republiky, logicky nemají vliv na celkovou populaci. Do analýzy jsem ovšem zahrnula

rozhovory s osobnostmi, jelikož jejich výběr záleží na redakci. Po selekci těchto článků, zbyla z původního počtu článků přibližně jedna třetina. Konečná obsahová analýza byla provedena z 646 novinových článků. Počty článků a počty vyselektovaných článků uvádí následující tabulka.

	1. období		2. období		Celkem
	Blesk	MF Dnes	Blesk	MF Dnes	
Počet článků po vyhledání klíčových slov v databázi všech článků	381	667	142	350	1540
Počet článků po selekci	184	301	45	116	646
Počet analyzovaných článků	485		161		646
Počet analyzovaných článků podle periodika	Blesk		MF Dnes		646
	229		417		

Tabulka č. 1: Počet analyzovaných článků

Jak tato tabulka dokládá, téma tzv. migrační krize a „uprchlíků bylo více medializováno v 1. období výzkumu, kdy je počet z obou deníků po selekci 485 novinových článků, oproti druhému období, kdy je tento počet pouze 161 článků. Z tabulky je také patrné, že deník MF Dnes se touto agendou v obou obdobích zabýval více než deník Blesk. Deník MF Dnes zveřejnil na toto téma v prvním období 301 článků vybraných k analýze a deník Blesk v 1. období zveřejnil 184 takových článků. Ve druhém období deník MF Dnes zveřejnil 116 článků a deník Blesk 45. Dohromady pak MF Dnes zveřejnil za obě období 417 článků, relevantních pro můj výzkum a deník Blesk zveřejnil takových článků za obě období 229.

2.1.5 Postup analýzy

Hendl uvádí, že: „Při analýze dokumentů se obvykle postupuje podobně jako při analýze rozhovorů nebo záznamů pozorování. Například se navrhne kategorizační systém a postupně se vyhledávají výskyty představitelů (instancí) dané kategorie.“ [2005: 133]

Během analýzy je možno využít i kvantitativní metody obsahové analýzy, jako například měření četnosti výskytu některých obsahových prvků. [ibid.]. Pro účely výzkumu jsem postupovala tak, že jsem texty nejprve prozkoumala a stanovila několik kategorií, jejichž přítomnost jsem poté v článcích důkladným prostudováním textu vyhledávala podle stanovených kódů a zpracovávala podle toho, jak se v nich tyto kódy promítají (viz kapitola 2.2.1 Stanovení kategorií).

Po prvním čtení článků tedy byly stanoveny kategorie, ze kterých vyplývají uvedené dílčí výzkumné otázky. Jsou jimi hlavní témata jednotlivých článků a vyznění článku, které může být vůči „uprchlíkům“ pozitivní, negativní nebo neutrální. Zde jsem očekávala profesionální přístup médií a neutrální vyznění článků o „uprchlících“. Dále jsou těmito kategoriemi slova, která jsou pro označení „uprchlíka“ používána, výrazy které jsou s „uprchlíky“ spojovány a metafory, které jsou v článcích o „uprchlících“ a tzv. migrační krizi používány. V rámci doplňujících kvantitativních prvků byl sledován celkový počet článků týkající se tématu tzv. uprchlické krize v konkrétních denících v jednotlivých obdobích a měsících (viz Příloha č. 2) a umístění článku na titulních stranách deníků (viz Příloha č. 3). Toto vše má vypovídající hodnotu o tom, jaký mediální obraz „uprchlíků“ média prezentují.

Základní soubor analýzy tvořilo 646 vyselektovaných novinových článků. Analýza se zakládala na označování relevantních částí jednotlivých textů neboli kódů takovým způsobem, aby byly zodpovězeny dílčí výzkumné otázky. To znamenalo vymezit témata článků a jejich konotace, výrazy používané pro označení „uprchlíků“, výrazy spojované s uprchlíky a metafory, které se v článcích o „uprchlících“ objevují (viz Příloha 1). Při tomto procesu se soustředila především na období, ve kterých byla zmiňována příslušná témata, konotace, výrazy, a metafory, což mi posloužilo jako základ ke zjištění, zda změna obrazu uprchlíka ve sledovaných obdobích proběhla a jak se v průběhu času konkrétně projevila. V analýze jsem se soustředila také na příslušnost článků k danému deníku, abych mohla na závěr provést komparaci mediálního sdělení analyzovaných deníků. Nalezené výrazy a obrazná pojmenování předkládám v analýze v uvozovkách nahoře a kurzívou, aby v textu nedošlo k jejich záměně s jinými pojmy označenými uvozovkami, a aby byl výčet odhalených konotací a přirovnání přehledný.

2.1.6 Charakteristika vybraných periodik

Blesk

Deník Blesk začal vycházet v dubnu roku 1992 a v současné době je vlastněn vydavatelstvím Czech News Center, za kterým stojí Patrik Křetínský a Daniel Tkáč [Czech news Center, 2018; online]. Šéfredaktorem deníku je Radek Lain. Vzorem pro Blesk je německý deník Bild. Blesk je možné charakterizovat jako celostátní, celobarevný bulvární deník, jehož záměrem je přinášet informace z různých oblastí jako je zpravodajství, politika, kultura, sport apod. Tento deník je dlouhodobě nejprodávanějším a zároveň nejčtenějším deníkem na českém trhu. Blesk vychází každý den kromě neděle, která patří rozšířenému vydání časopiseckého charakteru Nedělní Blesk. V pátek vychází v deníku příloha Blesk magazín s velkým televizním programem. V sobotu vychází s deníkem tematická příloha Blesk na víkend. Mezi častá témata patří kromě senzací také cestování, zdraví, vše pro ženy, auto-moto, vzdělávání a bydlení. Deník Blesk vychází v regionálních mutacích Praha, Praha a střední Čechy, jižní Čechy, východní Čechy, severní Čechy, západní Čechy, Brno a okolí, jižní Morava a severní Morava. Cena výtisku činí 12 Kč a v pátek s přílohou 17 Kč [Unie vydavatelů ČR, 2018; online]. Deník Blesk má 20 nebo 24 stran [Periodik.cz, 2018; online].

Cílovou skupinou Blesku jsou převážně lidé vyššího věku se středním či nižším vzděláním [Vojtěchovská, 2013; online]. V prvním sledovaném období četlo deník Blesk 1 012 000 čtenářů [Median, 2016; online] a v druhém období 966 00 lidí [Median, 2018; online].

MF Dnes

Mladá Fronta DNES vychází od roku 1990, vydavatelem je v současnosti společnost MAFRA, a.s. a jeho šéfredaktorem je Jaroslav Plesla [Periodik.cz, 2018; online]. MAFRA charakterizuje noviny jako jeden z nejčtenějších seriózních deníků, jehož cílem je podat plnohodnotný a pravdomluvný obraz o světě. [MAFRA, 2018; online]. MF Dnes je celostátním deníkem, který přináší zprávy z domova a ze zahraničí, uvádí různé komentáře a názory, součástí vydání je i ekonomické a sportovní zpravodajství, publicistická a kulturní rubrika. [Unie vydavatelů ČR, 2018; online]. Periodikum je druhým nejčtenějším deníkem, hned po deníku Blesk a nabízí 14 regionálních mutací, každé vydání o dvaatřiceti stranách tak obsahuje kromě celorepublikové části i regionální

přílohu daného kraje. Tyto noviny vychází 6x týdně od pondělí do soboty. Cena novin je ustálená na 18 Kč a každé vydání novin obsahuje i vnitřní magazínovou přílohu. [Periodik.cz, 2018; online]

Nejčastějším čtenářem MF Dnes je člověk mezi 50 – 59 lety. Nejčastěji tito čtenáři dosahují středoškolského vzdělání s příjmem 30 tis. měsíčně. Cílovým publikem je spíše konzervativní středo-pravice. [MAFRA, 2017; online]. V prvním sledovaném období četlo deník MF Dnes 635 000 čtenářů [Median, 2016; online] a v druhém období 572 000 lidí [Median, 2018; online].

2.2 Analýza článků

V této kapitole popisují obraz uprchlíka vytvářený analyzovanými médii v jednotlivých obdobích. Nejprve provádím analýzu obrazu „uprchlíka“ za 1. zkoumané období a pro 2. zkoumané období, abych poté měla přehlednou možnost porovnání. Dále popisují získané obrazy „uprchlíka“ a jak se tyto obrazy ve zkoumaných obdobích liší. Nakonec také předkládám rozdíly v mediálním sdělení deníku Blesk a mediálním sdělení deníku MF Dnes. Nejdříve ze všeho však v následující kapitole objasním proces stanovení kategorií, jejichž prostřednictvím provádím analýzu obrazu „uprchlíka“ a následnou komparaci těchto obrazů.

2.2.1 Stanovení kategorií

Stanovení kategorií proběhlo během prvního čtení výzkumného korpusu a následně bylo mnohokrát upraveno v průběhu hlubší analýzy textů. Kategorie, které popisují níže, mi pomohli stanovit čtyři dílčí výzkumné otázky, jež byly definovány s ohledem na hlavní výzkumnou otázku mapující změnu obrazu „uprchlíka“ v médiích. Prostřednictvím určených kategorií provádím analýzu obrazu „uprchlíka“ a následnou komparaci těchto obrazů. Ačkoliv v analýze prezentuji kategorie odděleně, je třeba je vnímat pouze jako výraznější a v článcích pravidelněji se objevující obrazy „uprchlíků“, protože cílem mé práce je popis hlavních obrazů, které se v mediálním sdělení objevují. Kategorie tedy nejsou jasně ohraničeny, překrývají se a je třeba je vnímat v jejich provázanosti.

Pro každou kategorii jsem určila seznam kódů, které jsou detailně vypsány

v Příloze 1. Vzhledem k často jednorázové přítomnosti kódů není podrobně uvedena jejich četnost, pouze základní přehled výskytu těchto kódů, který je podrobně uveden v Příloze č. 1. Tímto způsobem mohu kvalitativní analýzu podpořit o kvantitativní prvky. Nalezené kódy předkládám v analýze v uvozovkách nahoře a kurzívou.

Témata a konotace článků

První dílčí výzkumnou otázkou je: „Jaká témata a jaké konotace jsou obsaženy v článcích, v nichž novináři o „uprchlících“ píší?“ Témat, kterými se média v kontextu tzv. uprchlické krize zabývají, je v průběhu období mnoho, proto je uvádím vždy přímo v analýze pro dané období a jejich rámování sleduji až v rámci hlubší analýzy dat. Uvedená témata, tvoří přehled událostí období podle mediálního rámování agendy tzv. uprchlické krize. Pro konotaci článků jsem určila tři kategorie, a to (1) kladná konotace; (2) neutrální; a (3) záporná konotace. Jako články s kladnou konotací charakterizují takové, kde se vyskytuje prvek solidarity s „uprchlíky“ (s utonutím nebo válkou v jejich zemích), svobody i zoufalství, nebo např. zahrnutí expertních názorů na uprchlickou krizi, které se snaží zmírnit xenofobní nálady, které se v české společnosti objevovaly především v roce 2015. O „uprchlících“ se v takto označených článcích hovoří jako o *“lidech, nebožácích“*, kterým *“jde o záchranu života“*, a také jako o *“lidech v nesnázích s dobrým srdcem“*, kteří chtějí *“pracovat a zapojit se do společnosti“*. Články ve většině případů zdůrazňují důležitost individuálních příběhů lidí, kteří *“utíkají před válkou“*. Jednotlivé příběhy popisují *“strastiplnou cestu do Evropy“* (převaděčství), narození dětí během cesty nebo nesnáze v detenčních zařízeních. Články mohou být emocionálně zabarveny. Články s neutrální konotací popisují danou událost nebo případ, bez širšího příběhu a bez emocí. Zazní v nich například dva různé názory na migraci, jsou uváděny fakta a čísla. Jde především o faktická vyjádření. Texty s negativní konotací jsou takové, kde se o uprchlících mluví jako o *“islamistech, džihádistech, teroristech, pijavicích, škodné“* apod. nebo kde se píše o *“neslučitelnosti kultur.“* Negativní konotace byla připsána článkům, kde se píše o *“strachu a nebezpečí, bezpečnostních hrozbách, terorismu, sexuálními obtěžování, chaosu, islamizaci, nepřátelské ideologii, potřebě ochrany hranic, detenčních zařízeních“* („uprchlíci“ ničí zařízení a lidé v těchto oblastech mají strach) nebo i *“materiální vybavenosti“* „uprchlíků“. Takové články mohou být opět emočně zabarvené. U konotace jsem využila kvantitativní techniku a počítala četnost článků, které mají pozitivní, neutrální, nebo zápornou konotaci (viz Příloha 1).

Výrazy označující uprchlíka

V kontextu výzkumné otázky: „Jaké výrazy jsou používány pro označení „uprchlíka“?“, jsem ve zkoumaných článcích našla čtyři kategorie projevů, jejichž prostřednictvím jsou „uprchlíci“ zobrazováni. Prostřednictvím těchto výrazů je často rámován „uprchlíkův“ morální nárok na pomoc. Stanovenými kategoriemi jsou výrazy k označení „uprchlíků“ spojené s (1) pohybem, např. *“uprchlík”, “běženec”, “utečenec”, “migrant”, “imigrant”*. Do této kategorie jsem zařadila také výrazy *“azylant”* a *“žadatel o azyl”*, protože jsou stejně jako výrazy *“uprchlík”* a *“imigrant”* definované zákonem a obě média používala tato označení bez ohledu na právní úpravu těchto pojmů. V jejich podání se tato všechna uvedená pojmenování stala synonymy. V analýze tedy zjišťuji, jaký rámec tyto výrazy v kontextu mediální diskuze získávají ve spojení s dalšími výrazy a konotacemi. Další kategorie výrazů označující uprchlíky je spojená s (2) identifikací, např. *“Syřan” “Afričan”, “Arab”, “syrský uprchlík”, “cizinec”, “muslim”, “jezíd”*. Tato označení identifikují a upřesňují o jakého „uprchlíka“ se jedná a poukazují na odlišnosti „uprchlíků“. Kategorie výrazů spojená s (3) hrozbou, např. *“džihádista”, “islamista”, “terorista”, “radikál”, “přenašeči nemoci”*, vede k spojování „uprchlíků“ s bezpečnostními hrozbami a takto označení uprchlíci, nemají nárok na pomoc. Poslední kategorií jsou výrazy spojené s (4) nepravým uprchlictvím. Zde je „uprchlík“ označován výrazy spojenými s pohybem a přidáním přídavného jména je vyjádřeno, že jeho počínání není legitimní. Uprchlík je vyobrazěn jako zátěž pro sociální stát (např. *“ekonomický migrant”*) a jako objekt policejní činnosti (např. *“zadržovaný uprchlík”, “nelegálně pobývající běženeč”, “ilegální přistěhovalec”*), což pro čtenáře „uprchlíky“ spojuje s nezákonným nebo „vypočítavým“ jednáním a nezasloužením si pomoci. Všechny tyto kategorie a výrazy jsou vždy zasazeny do nějakého kontextu a dávají hlubší smysl až s dalšími výrazy a konotacemi, které článek obsahuje.

Výrazy spojované s „uprchlíky“

V rámci 3. DVO „Jaké výrazy jsou spojovány s „uprchlíky“?“ jsem se snažila zjistit, jaké charakteristiky a vlastnosti jsou uprchlíkům přisuzovány, což přispívá k analýze rámování obrazu „uprchlíka“ Identifikovala jsem kategorie (1) negativní kam dále řadím kategorie (a) bezpečnostní hrozby; (b) ekonomická zátěž a (2) pozitivní/solidární výrazy, které jsou s „uprchlíky“ spojovány. Orientaci těchto výroků

jsem určovala na základě významů, které nesou, s čímž souviselo také celkové vyznění článků. Kategorie (a) bezpečnostní hrozby se ve většině případů projevovала prezentací hrozeb, které s sebou „uprchlíci“ potenciálně mohou přinést v podobě „*násilí*“, „*nebezpečí*“, „*terorismu*“, „*jsou agresivní*“, „*nenávistní*“, „*pudoví*“ a „*přinášejí nebezpečné choroby*“ a také takové, které se vyjadřují k neslučitelnosti kultur, právě z důvodu „*agrese a pudovosti*“ „uprchlíků“ (sem patří i nutnost zahalování žen). Popsání uprchlíků jako (b) ekonomické zátěže, kterou pro příchozí země a Evropu představují, bylo prezentováno např. kalkulací nákladů na bezpečnostní opatření, na detenční zařízení a zjištění že „*lžou*“, „*neváží si pomoci*“ nebo jsou „*materiálně vybavení*“. Pro tuto kategorii je typická akcentace zneužívání sociálního systému. Kategorie (2) solidárních výrazů se projevila snahou ukázat, že „uprchlíci“ jsou „*normální lidé ve špatné situaci*“ a „*lidé jako my*“. Připomíná, že „uprchlíci“ jsou na „*cestě za lepším životem a svobodou*“; „*prchají před válkou a terorismem*“ a jde jim o „*záchranu svého života a života svých blízkých*“. V rámci této otázky budu také sledovat, jestli se „uprchlík“ objevuje v roli aktivního činitele nebo nečinného objektu, například jestli se ve spojení s „uprchlíkem“ používá trpný nebo činný rod, jestli sám uprchlík poskytuje médiím informace, jestli jsou sledovány jeho pohnutky k emigraci apod.

Metafory

V poslední DVO zkoumám: „Jaké metafory jsou obsaženy v článcích, v nichž novináři o „uprchlících píší?“ Nutno říci, že k nalezení odpovědi bylo nutné analyzovat články, kde se k situaci tzv. uprchlické krize vyjadřují politici, veřejnost a další aktéři. Zde jsem stanovila kategorie (1) metafora povodně (např. „*vlna*“, „*tsunami*“, „*přiliv*“, „*proudit*“ a „*záplava*“); (2) metafora zvěře (např. „*záchyt*“, „*dopadení*“, „*zvěř*“, „*škodná*“, „*verbež*“, „*paraziti*“, „*pijavice*“) a (3) metafora invaze (např. „*vetřelci*“, „*okupanti*“, „*horda nájezdníků*“, „*kolonizátoři*“). Metafory (1) povodně jsou používány zejména ve spojení s velkým počtem „uprchlíků“, rychle se pohybující masy lidí, která do Evropy přichází. V článcích, kde jsou používány výrazy z kategorie (2) metafora zvěře jsou uprchlíci buď předmětem policejní činnosti, nebo ekonomickou zátěží. Metafora invaze (3), je také používána k vyjádření ohromného množství lidí, přicházejících do Evropy a současně odkazuje k jinakosti příchozích, k odlišnosti „jejich“ kultury a k ohrožení „naší“ kultury. Používáním metafor k označování „uprchlíků“ a k popisování tzv. uprchlické krize dochází především k dehumanizaci lidí, kteří do Evropy přichází, což

může „*divákům odebrat* či výrazně omezit schopnost soucitu s lidmi na útěku“ [Tkaczyk a spol., 2015; online]. Pokud těmito metaforami označíme „uprchlíky“, nevíme nic o tom, odkud jsou, kam jdou a proč se do Evropy „*valí*“. Ze způsobů metaforického ukotvení těchto osob můžeme vyvodit, že se nejedná o individuální záležitost, je tak spíše odkazováno na kolektivní rys objektů bez vlastní vůle. Použití metafor je podle mého názoru hra, kdy jsou slova a pojmenování využívána k barvitému vyjádření ohledně situací, osob, emocí a mají zasáhnout nejvnitřnější obavy a dotknout se citů.

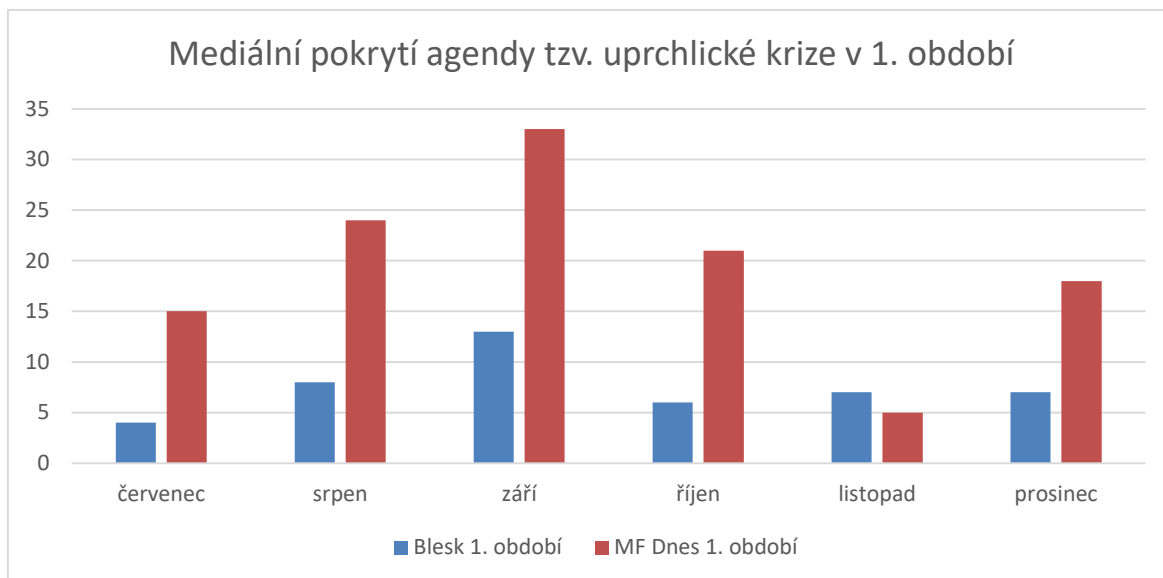
2.2.2 Mediální obraz „uprchlíka“ v 1. období

Agenda setting a obecný přehled období

Pro začátek analýzy vycházím z tabulky četnosti článků (viz Tabulka č. 1). V prvním období bylo v obou denících o uprchlících a uprchlické krizi zveřejněno celkem 485 článků, které byly použity k analýze, z čehož 113 článků bylo umístěno na titulní straně média (viz Příloha č. 3). Ačkoliv byl počet článků s kladnou a zápornou konotací celkového korpusu poměrně vyvážený (viz Příloha 1), na předních stranách se umísťovaly články s negativní konotací, např: „*Nože, tyče. Běženci si vyráběli zbraně.*“⁴ Nejvíce článků na téma tzv. uprchlické krize bylo zveřejněno v měsíci září, přesně 122 a značný počet článků byl zveřejněn v říjnu, což bylo 89 článků. (viz Graf č. 3) Články v těchto dvou měsících artikulují sekuritizační témata. Referují o velkém počtu „*migrantů*“, kteří přicházejí do Evropy, o nezvladatelné situaci, o bezpečnostních opatřeních států v podobě plotů na hranicích, o ochraně hranic policejními složkami a o zvýšeném počtu žádostí o zbrojní průkaz v České republice.

---

⁴JANOUSH, Václav. Nože, tyče. Běženci si vyráběli zbraně. *Mladá fronta DNES*. 26.9.2015, s. 1.

Graf č. 3: Mediální pokrytí agendy tzv. uprchlické krize v 1. sledovaném období

Témata a konotace článků

Témata článků jsou během prvního období velice různorodá. S tématy spojená konotace článků je poměrně vyvážená mezi (1) kladnými a (3) zápornými. Velice málo je článků s (2) neutrální konotací (viz Příloha 1) a texty jsou často emočně zabarvené: „*Tisíce zoufalých uprchlíků se tísní na nádraží v Budapešti.*“⁵ „Uprchlíci“ jsou zobrazeni jako „nebezpečná vlna“, nebo „příval lidí“ čekajících na hranicích. Značný počet článků s negativní konotací byl zaznamenán v září a říjnu, kdy vycházeli zprávy, že do Evropy přichází nejvíce „uprchlíků“ a v prosinci, po listopadových teroristických útocích v Paříži. Dominantním je v tomto období sekuritizační rámec a medializovaným tématem, které se projevuje v celém období, je ochrana evropských hranic. Naopak články s kladnou konotací vycházeli především v srpnu, kdy byl nalezen kamion s mrtvými „uprchlíky“ a na začátku září, kdy svět obletěla fotografie mrtvého chlapce na pláži. V těchto obdobích je dominantním rámcem agendy tzv. uprchlické krize solidarita s „uprchlíky“. Změnu v rámování agendy ovlivnily především události, které byly ve velké míře medializovány. V následujících řádcích uvádím vyčerpávající přehled událostí prvního období podle témat, která v rámci agendy tzv. uprchlické krize nastolovala média a podle kterých jsem určila již zmíněný sekuritizační a solidární rámec.

⁵ ULRICHOVÁ, Jana. Symbol naděje na nádraží přeplněném uprchlíky: Narodily se dvě holčičky. *Blesk*, 3.9.2015, s. 3.

Na začátku léta přislíbil premiér Bohuslav Sobotka přijmout 1100 „uprchlíků“ do roku 2017. V létě se tedy ve velké míře se píše o problematice kvót „... kvóty jsou špatným řešením“⁶. Diskutovaným tématem je, kolik uprchlíků Česká republika přijme a v člancích se často objevují čísla, která uvedeným tvrzením dodávají obraz: „...cestu do Evropské unie přes Středozevní moře za první půlrok letošního roku podniklo 137 000 běženců, což je takřka dvojnásobek oproti stejnému období v loňském roce“⁷, „Česká vláda dnes rozhodne, kolik uprchlíků přijmeme... V českých táborech je nyní necelých 700 míst a podle údajů ministerstva vnitra v nich zbývá asi 200 volných lůžek.“⁸ V souvislosti s kvótami se také zmiňuje finanční zátěž, kterou „uprchlíci“ mohou znamenat pro jednotlivé státy EU: „... kočují za výdělkem, ať už v podobě evropských mezd, nebo štedrých sociálních dávek. A to bude do budoucna kámen úrazu... V případě neúspěchu budou tvořit sociálně slabou skupinu.“⁹ V člancích se dočítáme, že „uprchlíci“ jsou z velké části mladí muži, popisováni jako agresivní. V tomto období mají články většinou negativní konotaci, najdeme zde však také články neutrální.

V červenci začíná výstavba plotu na hranici Maďarska a Srbska. Celkově začíná vzrůstat počet článků na téma ochrany hranic před nebezpečím přicházejících „uprchlíků“, prostor ke komentářům dostávají především politici Visegrádské skupiny, např. prezident Maďarska: „Orbán... oznámil, že 175 kilometrů hranice s Vojvodinou, kde žije 300 tisíc etnických Maďarů, bude zadrátovaná nejpozději do konce srpna... „V sázce jsou dnes evropské hodnoty, životní styl obyvatel Evropy, přežití národů a celé Evropy,“ prohlásil Orbán.“¹⁰, nebo slovenský ministr zahraničí Miroslav Lajčák: „Pro nás je ale hlavní naše východní hranice s Ukrajinou, protože to je vnější hranice Schengenu. Pokládáme za svou povinnost ji hlídat a myslím, že to děláme dobře. Samozřejmě se nás týká i to, co se děje v Maďarsku, protože se dramaticky zvýšily počty migrantů, kteří přecházejí společnou hranici.“¹¹ Články mají v této době poměrně neutrální konotaci informování o událostech kolem tzv. uprchlické krize. Témata se týkají také detenčních táborů v České republice a odmítavých postojů obcí, kde by takové tábory mohli být zařízeny: „žadatelé o azyl zde

---

⁶ Sněmovna o uprchlících: Kvótám řeknem ne, lodě s migranty potopíme. *Blesk*, 18.7.2015, s. 5.

⁷ Přes moře přišlo 137 000 běženců. *Mladá fronta DNES*, 2.7.2015, s. 8.

⁸ BIBEN, Martin. Ne víc, než je volných postelí. *Mladá fronta DNES*, 8.7.2015, s. 3.

⁹ Armáda běženců se přesouvá do Evropy: Valná většina uprchlíků jsou muži. *Blesk*, 23.7.2015, s. 3.

¹⁰ PALATA, Luboš. Orbán dělí Maďary plotem a straší je koncem Evropy. *Mladá fronta DNES*, 27.7.2015, s. 9.

¹¹ PALATA, Luboš. Ani Řekové Slovákům euro nezošklivili. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2015, s. 14.

mají důstojné zázemí, kde nechybí knihovna, posilovna, ale třeba i řezbářská dílna“¹²., „Obce, ve kterých se nacházejí nevyužívané armádní objekty, se připravují na zájem ministra vnitra o tyto stavby. Některé mu už samy napsaly, že pro umístění imigrantů nejsou vhodné.“¹³ Články s kladnou konotací jsou ty, které hovoří o pracovních příležitostech, které „uprchlíci“ přináší (např. v detenčních zařízeních): „Vlna běženců přináší také pracovní příležitosti. Příkladem je pozice šéfa nově zřizovaného uprchlického tábora ve Vyšších Lhotách.“¹⁴ Články v tomto období také začínají psát o nebezpečí chorob, které mohou „uprchlíci“ šířit: „Mezi běženci z Afriky a východu Evropy se nejspíš šíří tuberkulóza.“¹⁵ „Uprchlík“ je vyobrazován jako hrozba: Častá je nemoc mezi přistěhovalci z východní Evropy a Afriky... Primárka Thomayerovy nemocnice Martina Vašáková to potvrzuje a mluví o TBC jako o „spící hrozbě“.¹⁶

V srpnu byl oplocen logistický areál kolem Eurotunelu pod Lamanšským průlivem a sílí téma ochrany hranic (zde konkrétně britských): „U terminálů plánuje vybudovat odolnější ploty, které by uprchlíkům zabránily v naskakování na kamiony.“¹⁷ V tomto měsíci byl také postaven uprchlický tábor ve Vyšních Lhotách. V textech se často píše o detenčních zařízeních a o tom, jak jsou tyto tábory nepříjemné a nevídané pro obyvatele, těchto oblastí: „... ani neví, kde pořádně jsou, mají úplně jinou mentalitu. Takoví lidé jsou schopní agrese.“¹⁸; „Místní si myslí, že imigranti budou moci uprchnout.“¹⁹ Ke konci měsíce vůbec poprvé za sledované období nabírá obraz „uprchlíka“ podobu žen, vdov nebo dětí a vyskytují se fragmenty z příběhů uprchlíků. Takové články mají pozitivní konotaci a vybízejí čtenáře k solidaritě s uprchlíky. „Děkujeme Česku. Opravdu děkujeme,“ říká anglicky jedna z žen, Zahra Abdulah. V očích se jí lesknou slzy, přesto se neustále usmívá a větu opakuje dokola. Okolo ní pobíhají děti a hrají si.“²⁰ Čeští vědci v srpnu zveřejnili a podepsali petici „Vědci proti strachu a lhostejnosti“. Články uvádějí mnoho vědeckých názorů i názorů lidí, kteří jsou imigranti ze zemí blízkého východu a na území České republiky už delší dobu žijí: „Více než 400 vědců a univerzitních pracovníků se v petici

¹² Přeplněné středisko pro uprchlíky? Kdepak, spíše rekreační areál! .*Blesk*, 3.7.2015, s. 3.

¹³ JANOUŠ, Václav. Starosto, nechcete tábor?. *Mladá fronta DNES*, 22.7.2015, s. 3.

¹⁴ Hledá se šéf uprchlického tábora. Zn. multikulti tolerance a slušná angličtina. *Blesk*, 11.7.2015, s. 2.

¹⁵ Uprchlíci zavlečou do Česka tuberkulózu, varují lékaři. Chtějí povinný rentgen.*Blesk*, 28.7.2015, s. 6.

¹⁶ Uprchlíci zavlečou do Česka tuberkulózu, varují lékaři. Chtějí povinný rentgen. *Blesk*, 28.7.2015, s. 6.

¹⁷ Britové postaví u Calais lepší ploty proti uprchlíkům. *Mladá fronta DNES*, 5.8.2015, s. 8.

¹⁸ Reportáž z tábora v Bělé: Rodiny s dětmi odvezli, z uprchlíků mají místní dál strach. *Blesk*, 2.8.2015, s. 5

¹⁹ Stovka lidí si prohlížela tábor ve Vyšních Lhotách. Bojí se, že uprchlíci utečou. *Blesk*, 6.8.2015, s. 3.

²⁰ JANOUŠ, Václav. Česko děkujeme, vzkazují z Drážďan syrští uprchlíci. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 4.

ohradilo proti nárůstu xenofobních nálad v české společnosti... Domnívám se, že se tady rozmáhá naprostá hysterie v rámci možnosti, že k nám přijde obrovský příval uprchlíků. Nic tomu nenasvědčuje.²¹ Na konci srpna byla medializována událost, kdy se v Rakousku našel kamion se 71 mrtvými uprchlíky. Články jsou velice solidární s uprchlíky jako oběťmi pašeráků: „Hromadnou smrtí skončila cesta za lepším životem pro zhruba dvacítku běženců.“²², „Sedmdesát lidí zemřelo, nemělo v mrazírenském autě šanci.“²³ Počet textů s negativní i pozitivní konotací je vyrovnaný.

V září a říjnu bylo vydáno nejvíce zpráv týkající se tzv. uprchlické krize za obě sledovaná období (viz Příloha č. 2). Na začátku září obletěly svět snímky utopeného chlapce na pobřeží Turecka: „*Tříleté batole dojalo svět, ale nikdy se o tom už nedozví: Ajlín Kurdí se utopil hned na začátku plavby z Turecka na pět kilometrů vzdálený řecký ostrov Kos.*“²⁴ Články mají kladnou konotaci a píše se o strastiplné cestě do Evropy přes moře. V tomto měsíci byla uzavřena Maďarsko – Srbská hranice, v Česku byl zbudován nový detenční tábor v Poštorné a tak jsou velkým tématem opět detenční tábory a strach obyvatel oblastí, kde zařízení stojí, nebo budou stát: „*Mnozí z občanů Břeclavi jsou znepokojeni... občanům se nelíbí nedostatek informací.*“²⁵ Migranti mají být podle některých názorů umístěni ve vězení. Během září a října je počet běženců prezentován jako nejvyšší za celé sledované období: „*Přes Středozevní moře připlulo v říjnu do Evropy rekordních více než 218 tisíc.*“²⁶ a situace v Evropě je médií vykreslována jako vyhrocená, nezvládaná a neúnosná, kvůli počtu „uprchlíků“, které může představovat nebezpečí pro budoucí generace a zátěž pro ekonomiku: „*Británie a Francie volají o pomoc, situaci kolem uprchlíků v Calais přestávají zvládat. Italové na moři jen v sobotu zachránili 1 800 běženců.*“²⁷, „*Hrozí totiž, že se střední Evropa stane jednou velkou dálnicí, po které budou nekontrolovaně proudit tisíce a tisíce lidí.*“²⁸, „*Jsmo v situaci, která nemá řešení... Jdou do Evropy z ekonomických důvodů, ale současně naši civilizaci opovrhují. Mají představu, že se jim tu bude žít lehkou, ale zároveň si ponechají svoje*

²¹ Škodná zvěť a paraziti? Vědci se postavili za uprchlíky a proti xenofobii. *Blesk*, 17.8.2015, s. 2.

²² Dodávka plná těl běženců Co se uvnitř odehrálo? *Blesk*, 28.8.2015, s. 2.

²³ PALATA, Luboš. Sedmdesát lidí nemělo v mrazírenském autě šanci. *Mladá fronta DNES*, 29.8.2015, s. 8.

²⁴ ČTK. Utopil se na cestě do Evropy. Malý Kurd z Kobani dojal svět. *Mladá fronta DNES*, 14.9.2015, s. 9.

²⁵ Stanové městečko pro 300 uprchlíků vyrostlo v Poštorné. Místní mají strach. *Blesk*, 2.9.2015, s. 6.

²⁶ ČTK. V říjnu dorazil do Evropy rekordní počet migrantů. *Mladá fronta DNES*, 3.11.2015, s. 8.

²⁷ PŘIBIL, Marek. Zeman: Do Česka běžence nikdo nezval. *Mladá fronta DNES*, 3.8.2015, s. 1.

²⁸ LEINERT, Ondřej. Čtvrt milionu uprchlíků. Chovanec: Nebojte se jich. *Mladá fronta DNES*, 4.9.2015, s. 1.

životní návyky, svou životní filozofii. Necítí potřebu tuto společnost budovat a chránit“²⁹; „... výrazné jazykové bariéry, které neumožní rychlou integraci... Všichni neustále mluví o uprchlících, ale nikdo neví, jestli umí nějaký jazyk, jakou mají kvalifikaci, vzdělání nebo řemeslnou praxi“³⁰. „Uprchlíci“ jsou zobrazováni jako mladí muži se „smartphony“, kteří si neváží pomoci: „... jak po několika stech metrech migranti zjišťují, že již nemají hlad či žízeň, a odhazují jídlo vedle cesty, ta nová bunda nesedí, a tak ji odhodí, do večera je daleko, tak odhodí spacák“³¹. Zde je kuriózní, že deník MF Dnes a deník Blesk použili naprosto totožnou větu: „I ti nejchudší z nejchudších u sebe na své obtížné cestě mají chytrý telefon a přídavnou baterii.“³², „I ti nejchudší z nejchudších u sebe na své obtížné cestě mají chytrý telefon a přídavnou baterii.“³³ Deník MF Dnes však o několik dní později než deník Blesk.

V tomto období média začínají psát o tzv. „singles uprchlících“, kteří do Evropy přicházejí bez žen, jsou pudoví a představují hrozbu znásilnění: „Muslimové si jdou pro ženy, tvrdí filozof. Hrozí problém se singles uprchlíky?“³⁴ V souvislosti s líčenými obrazy uprchlíka začínají také vycházet články o zvýšeném počtu žádostí o zbrojní průkaz, kvůli strachu z „uprchlíků“: „Policisté evidují oproti loňsku nárůst počtu žadatelů o zbrojní průkazy, nárůst je výrazný v Ústeckém a Zlínském kraji. Podle MF Dnes se majitelé obchodů setkávají s obavami Čechů z uprchlíků. Zbrojní průkaz sice získá jen každý čtvrtý žadatel, ale roste i prodej zbraní, na něž není průkaz potřeba.“³⁵ Dalším medializovaným tématem jsou opět kvóty a diskuze o jejich přijetí, nebo nepřijetí. Evropská unie a země Visegrádské smlouvy jsou v tomto kontextu stavěny do opozice: „Visegrádské země včera uzavřely alianci, která má odmítnout povinné kvóty EU na rozdělení uprchlíků mezi členské státy.“³⁶, „Česko i další země odmítly německé hrozby, že bez kvót přijdou o peníze z EU.“³⁷ Nejvíce diskutované téma je však ochrana hranic a to evropských i jednotlivých států. Články pojednávají převážně o stavbě plotu na maďarských hranicích a o policii a

²⁹ MIHALIK, Martin. Politolog Stanislav Balík: Uprchlíci chtějí blahobyť, ale námi opovrhují. *Blesk*, 20.9.2015, s. 6.

³⁰ Ekonomové varují: Evropu zaplaví statisíce uprchlíků bez práce. Kdo to zaplatí? *Blesk*, 6.10.2015, s. 3.

³¹ Migranti si neváží pomoci od sluníčkářů a plýtvají s ní, tvrdí senátor. *Blesk*, 20.10.2015, s. 4.

³² Uprchlík nové generace: Orientuje pomocí Facebooku a GPS, komunikuje po WhatsAppu. *Blesk* 10.9.2015, s. 2.

³³ ČTK/DPA. Dnes se běželec orientuje pomocí Facebooku a GPS. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 7.

³⁴ Muslimové si jdou pro ženy, tvrdí filozof. Hrozí problém se singles uprchlíky? *Blesk*, 28.9.2015, s. 5.

³⁵ Bojí se uprchlíků a chtějí zbrojní pas. Češi jsou hladoví po zbraních. *Blesk*, 15.10.2015, s. 5.

³⁶ PALATA, Luboš. Čtyři proti EU. Visegrád odmítl kvóty na uprchlíky. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 1.

³⁷ VODIČKA, Milan. Vydírat se nedáme. *Mladá fronta DNES*, 16.9.2015, s. 1.

vojácích hlídkujících na hranicích států: „*Za asistence policie a vojáků, s kulisou dopravních zácp i zastavených vlaků padala v Evropě jedna hraniční závora za druhou takovým tempem, až se dokonce zrodilo i slovo schexit jako zkratka pro konec schengenského prostoru.*“³⁸, „*Státy napříč kontinentem ze dne na den zavádějí pohraniční kontroly nebo se na ně připravují, vztyčují ploty a po tisících posílají na hranice vojáky.*“³⁹ Většina článků v tomto období má negativní konotaci.

Na začátku listopadu se v médiích hovoří především o problému Řecka, které už nemá kam pohřbívat utonulé uprchlíky: „*Ze Středozemního moře se tak stává obří masový hrob – letos v něm našlo smrt přes 3 tisíce běženců! Skutečná čísla však mohou být mnohem vyšší.*“⁴⁰ Objevují se názory, že „uprchlíci“ znamenají konec otevřené Evropy v souvislosti s uzavřením hranic a jsou pro Evropany ohrožením: „*Znamenají migranti konec „otevřené“ Evropy? Švédsko zavádí hraniční kontroly.*“⁴¹ Tématem jsou opět detenční zařízení, články píšou o konkrétních podmínkách a opatřeních v detenčních zařízeních: „*Druhá z budov, kde teď žije i rodina Halimy Abdallahové, je poloprázdná, uprchlíci obsadili jen každý třetí pokoj. Zdi uvnitř jsou počmárané, rohy otlučené, a nejudržovanějším dojmem proto působí hnědé mříže, které jsou v každém patře, nebo modré nástěnné telefonní automaty.*“⁴² Ve velké míře je medializována stávka „uprchlíků“ v detenčním zařízení v Drahonicích, kteří drží hladovku: „*Zhruba čtyři desítky jich od úterka drží hladovku, přibýlo i případů sebepoškození.*“⁴³ Míra článků s negativní konotací není významně vyšší než článků s konotací pozitivní. To se mění po listopadových teroristických útocích v Paříži, kdy začínají vycházet články, kde jsou uprchlíci spojováni s terorismem a téma článků je infiltrace uprchlíků/teroristů do Evropy: „*Někteří migranti přicházející do Evropy jsou podle šéfa německé kontrarozvědky Hanse-Georga Maassena radikálové z Islámského státu plánující útoky.*“⁴⁴ Zvláště v prosinci pak začíná vycházet více článků s negativní konotací, kde je „uprchlík“ vyobrazen jako bezpečnostní hrozba z důvodu infiltrace teroristů, jako například v tomto článku, který uvádí výrok Bašára Assada: „*... jsou mezi nimi nepochybně teroristé. „Kolik, to je těžké říct. Taková je realita a na internetu najdete fotky a videa dokazující, že někteří, kteří tady řezali hlavy, odjeli do*

³⁸ VODIČKA, Milan. Evropa zavírá dveře. *Mladá fronta DNES*, 15.9.2015, s. 1.

³⁹ VODIČKA, Milan. Závory padají jako domino. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 1.

⁴⁰ Středozemní moře = obří masový hrob. *Blesk*, 4.11.2015, s. 19.

⁴¹ Znamenají migranti konec „otevřené“ Evropy? Švédsko zavádí hraniční kontroly. *Blesk*, 11.11.2015, s. 5.

⁴² JANOUŠ, Václav. Za vysokým plotem. *Mladá fronta DNES*, 6.11.2015, s. 4.

⁴³ Hladovkářům se přitížilo...při vyšetření měli plné žaludky!. *Blesk*, 13.11.2015, s. 6.

⁴⁴ ČTK. Kontrarozvědka: mezi migranty jsou teroristé. *Mladá fronta DNES*, 27.11.2015, s. 6.

Evropy jako mírumilovní občané.“⁴⁵ V tomto období dostává více prostoru prezident ČR Miloš Zeman, který se v deníku vyjadřuje průběžně, ovšem v prosinci jsou citovány jeho výroky ohledně tzv. uprchlické krize hned v několika článcích a to vždy s negativní konotací: „*Naložil bych je do autobusů a odvezl na hranice. To jsme měli udělat hned, neměli jsme je nechat proniknout na naše území.*“⁴⁶

Lze říci, že obecně za sledované období v obou denících vyšlo více textů s negativní konotací. Témata, kde by byla vysvětlena motivace uprchlíků, situace v zemích původu nebo jejich životní příběhy se téměř neobjevily, což způsobuje vnímání „uprchlíka“ spíše jako objektu, bez vlastní vůle, který se nerozhoduje, ale koná v rámci masy lidí jdoucí do Evropy.

Výrazy označující uprchlíka

Z analýzy výrazů k označení „uprchlíků“, lze s ohledem na míru jejich používání konstatovat, že nejužívanější byly pojmy spojené s (1) pohybem: „*uprchlík*“, „*běženec*“, „*migrant*“ a „*imigrant*“ (v tomto pořadí) a s (2) identifikací, kde v používání pojmů vede velmi konkrétní „*Syřan*“, nebo „*syrský uprchlík*“ a „*muslim*“. Ostatní kategorie (3) hrozby a (4) nepravých uprchlíků byli používány v celkovém souboru méně (viz Příloha 1), ale o to lépe bylo vidět, když média začala tato označení používat v měsících září a říjen, kdy byl v médiích akcentován vysoký počet „uprchlíků“ překračující hranice Evropy a v prosinci po listopadovém teroristickém útoku v Paříži. U všech těchto kategorií je důležité spojení s ostatními výrazy, tématy a konotacemi článků, protože mnohdy je „uprchlík“ označen např. jako „*migrant*“, ale spolu s dalšími výrazy a tématem článku je jeho obraz jasně stanoven: „*Pro obyvatele cílových i tranzitních zemí představují imigranti vážné zdravotní riziko.*“⁴⁷ V tomto případě je sice výraz zařazen do kategorie spojené s pohybem, zároveň je však „uprchlík“ vyobrazován jako hrozba, přesněji zdravotní riziko. Kategorie (3) hrozby byla zastoupena především výrazy „*džihádista*“ nebo „*islamista*“ spojovanými s „uprchlíky“ a to hlavně ve smyslu infiltrace „*džihádistů*“ nebo „*islamistů*“ mezi „uprchlíky“: „... by se mohli islamisté pokusit dostat do Evropy. Představitelé německé vládní konzervativní unie CDU/CSU a jejího koaličního partnera sociální demokracie SPD už oznámili, že v souvislosti s těmito fakty chtějí zavést prověrky syrských

⁴⁵ Jdou k vám teroristé. *Blesk*, 2.12.2015, s. 2.

⁴⁶ Zeman: běžence bych odvezl za hranice. *Blesk*, 8.12.2015, s. 6.

⁴⁷ MIHALIK, Martin. Univerzitní docent varuje: Imigranti ohrožují zdraví. *Blesk*, 5.9.2015, s. 4.

uprchlíků.⁴⁸ V této citaci vidíme kategorie hrozby ve spojení „uprchlíků“ s „*islamisty*“.

V drtivé většině článků jsou výrazy pro označování „uprchlíků“ v kategorii (1) spojené s pohybem významově zaměňovány. V nadpise i textu se pak objevují pojmy jako „*migrant*“, „*imigrant*“, „*uprchlík*“ a dokonce „*azylant*“ apod. jako synonyma. „*Uprchlíků je 2x víc... V rukách policie skončilo za devět měsíců 7201 migrantů*.“⁴⁹, „*Přes moře dorazilo do Evropy přes milion uprchlíků...Přes milion migrantů dorazilo letos do Evropy přes moře, což je pětinašobek proti roku 2014*.“⁵⁰ Jak vysvětluji v teoretické části práce, výraz „*migrant*“ je spojován s dobrovolnou migrací a takový lidé podle politického a veřejného diskurzu nemají nárok na pomoc v hostitelském státě. Používáním výrazů jako synonym, ztrácí výraz „*uprchlík*“ rozlišovací funkci, kdy má označovat osobu, která prchá před ozbrojeným konfliktem nebo pronásledováním a nabývá tak podobu osoby, která do Evropy přichází „vypočítavě“ kvůli ekonomickému zlepšení své situace a není „pravým uprchlíkem“, označovaným také jako „*ekonomický migrant*“. Zajímavým zjištěním je, že výrazy „*žadatel o azyl*“ či „*azylant*“, jsou používány téměř výlučně v článcích zaměřených na otázku sociálního státu a ekonomických dopadů tzv. migrační krize, což je spojuje s ekonomickou zátěží. Výrazy „*azylant*“, a „*žadatel o azyl*“, jsou tak spojovány spíše s tématem ekonomické migrace. Naopak je v tomto období opatrně zacházeno s pojmy spojenými s (2) identifikací, kdy se v článcích hovoří především o „*Syřanech*“, kteří jsou pečlivě vymezováni, jsou zobrazováni jako „praví“ uprchlíci a zaslouží si pomoc Evropy, protože jsou zasaženi válkou. „... *přestane zadržovat Syřany, kteří se při příchodu na území Evropské unie přihlásili o azyl v Maďarsku. Dosavadní praxí bylo, že policie zadržené Syřany posílala do detenčních táborů*.“⁵¹, „*Syřané budou vítáni i příští rok... Politici nechtějí provádět repatriace, protože v Sýrii pokračuje občanská válka*.“⁵² Pokud bylo vymezeno, že je jedinec ze Sýrie, byl vždy spojován s výrazem „*uprchlík*“. „*Syrští uprchlíci*“ mají tedy zvláštní postavení a jsou spojováni se solidárními vyjádřeními jako „*utíkají před válkou*“. To podporuje vymezení morálního nároku na pomoc podle národnosti, jak o něm píše Holmes a Castañeda [2016]. Bohužel, jak jsem psala výše, jsou ve valné většině článků jednotlivé výrazy („*migrant*“, „*imigrant*“, „*uprchlík*“, „*azylant*“) v článcích zaměňovány jako

⁴⁸ ČTK. Migrantů je milion, děsí falešné pasy. *Mladá fronta DNES*, 23.12.2015, s. 7.

⁴⁹ Uprchlíků je 2x tolik. *Blesk*, 17.10.2015, s. 3.

⁵⁰ Přes moře dorazilo do Evropy přes milion uprchlíků. *Mladá fronta DNES*, 31.12.2015, s. 8.

⁵¹ JANOUŠ, Václav. Policie „otevře“ tábory. Syřané už nemusí čekat. *Mladá fronta DNES*, 3.9.2015, s. 1.

⁵² Syřané budou vítáni i příští rok. *Blesk*, 7.10.2015, s. 2.

synonyma. Naopak výraz „*muslim*“, který také odkazuje na identitu „uprchlíka“, je spíše spojován s odlišností kultur, jejich neslučitelností a násilím: „*Proč by to nemohlo fungovat s uprchlíky?... Mnohým muslimům v tom brání jejich civilizační nároky a víra, která je vždy zaměřená na to, aby se okolí, ve kterém se nachází, přizpůsobilo jejich zvykům. Proto je »vedlejší« společnost nežádoucí.*“⁵³ Národnost a náboženství jsou používány jako upřesnění identity „uprchlíka“, ale i k vymezení žádoucích a nežádoucích „uprchlíků“, jak popisují Mügge a Van der Haar [2016] v článku, který blíže rozebírám v teoretické části práce (viz kapitola 1.3.3 Uprchlík nebo migrant).

Články, používající výrazy pojmenovávající „uprchlíky“ jako (3) hrozbu se objevují nejvíce v září, kdy jsou uprchlíci spojováni s šířením nemocí: „*Strach z velkých epidemií přichází do Česka spolu s vlnou uprchlíků ze zemí, kde tyto infekční choroby stále patří ke každodennímu životu.*“⁵⁴ A komentáře, které uprchlíky přirovnávají k teroristům, se začínají objevovat v září a poté v listopadu a prosinci po teroristických útocích v Paříži. V tomto komentáři ve spojení s metaforou povodně, která hrozí zaplavit Evropu: „*...strategové Islámského státu využívají současné uprchlické vlny valící se do Evropy k infiltraci svých bojovníků, jejichž úkolem může být páchat teroristické útoky.*“⁵⁵ Články jsou v tomto ohledu ale velice politicky korektní a nikde není uprchlík přímo označen za „*teroristu*“, nebo „*šířitele nemocí*“. A však označení „uprchlíka“ je v kontextu článků jednoznačné.

Zajímavé je v kategorii (4) nepravé uprchlictví pozorovat používání přívlastku „*nelegální/ilegální*“ či „*legální*“. Do listopadových článků totiž o „*legálních migrantech*“ nebo „*legálních běžencích*“ téměř nebyl zmínka. „*V domově by měli být legální migranti,...*“⁵⁶ Pokud byl použit nějaký přívlastek, tak „*nelegální*“ či „*ilegální*“. „*Zadržovaných nelegálních migrantů stále přibývá.*“⁵⁷ „Uprchlík“ je vyobrazen jako objekt policejní činnosti. Je také pozoruhodné, že v jednom z článků deníku Blesk je použito slovní spojení „*legální běželec*“⁵⁸ v uvozovkách. Uvozovky ohraničující tento termín nesou náznak ironie a mohou proto působit dojmem, že žádní legální běženci neexistují.

⁵³ MIHALIK, Marcel. Budeme se jim muset přizpůsobit?. *Blesk*, 10.9.2015, s. 4.

⁵⁴ HRDINOVÁ, Radka. Černý kašel a spalničky se vracejí. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 2.

⁵⁵ KRYZÁNEK, Ladislav. Odtud přišlo zlo. *Mladá fronta DNES*, 18.11.2015, s. 1.

⁵⁶ Z ústavu v Králíkách bude ubytovna běženců. *Mladá fronta DNES*, 27.11.2015, s. 3.

⁵⁷ ČTK. České hranice ohlídá až 2600 vojáků. *Blesk*, 13.8.2015, s. 2.

⁵⁸ Tisíc legálních migrantů přijme Česko do roka, míní vnitro. Řeklo, kam s nimi. *Blesk*, 12.11.2015, s. 5.

Zpochybnění pravosti „uprchlíků“, v kontextu jejich opravdového ohrožení a nutnosti vycestovat, bylo nejvíce vyjadřováno označením „*ekonomický migrant*“. Média naznačují, že takových „nepravých uprchlíků“ je většina, především ze států Afriky, a takoví „uprchlíci“ nemají nárok na pomoc hostitelských států, což opět koresponduje s popisem morálního nároku na pomoc podle Holmes a Castañeda [2016]: „*Azyl by měly dostávat osoby, které jsou nějakým způsobem ohrožené na životě, například lidé v Sýrii nebo Iráku. Albánie není nebezpečná země. Jsou to ekonomičtí migranti.*“⁵⁹, „*Po tom pozvání do Německa o sobě všichni logicky tvrdí, že jsou Syřani, ale ve skutečnosti...nejdou to uprchlíci, ale ekonomičtí migranti.*“⁶⁰ Výraz byl používán konstantně v celém sledovaném období.

Výrazy spojované s „uprchlíky“

Analýza třetího tématu, kterým jsou výrazy spojené s „uprchlíky“, poukazuje na menší četnost (2) pozitivních/ solidárních výrazů oproti (1) negativním, kde nalezneme především kategorii (a) bezpečnostní hrozby. Výrazy, které mohou přiblížit „uprchlíka“ českému čtenáři tak, aby si dokázal představit člověka jako je on sám (2) se objevují v červenci a povětšinou to jsou zkušenosti z jiných evropských států, které se zabývají tzv. uprchlickou krizí: jsou to „*normální lidé ve špatné situaci*“ a mají „*dobrá srdce*“⁶¹, „*Lidé, kteří utíkají z regionů, kde došlo k destabilizaci režimů*“⁶², či názory a výzvy českých aktivistů, kteří s uprchlíky přichází do styku: jsou „*nepohrdaví vůči práci*“⁶³, jsou to „*lidé jako my*“⁶⁴. Tyto články také pracují s příběhem cesty uprchlíka, i když se z nich dozvídáme pouze fragmenty: „*Po pěti hodinách cestování vystupuje skupina Syřanů ve vysněném Německu. Na nádraží v Drážďanech s nimi formality vyřizují němečtí policisté. Zpět do Sýrie už běžence nikdo nepošle.*“⁶⁵

Častěji však v člancích z 1. období nalezneme negativní výrazy spojované s uprchlíky, přesněji takové, které uprchlíky spojují s bezpečnostní hrozbou a strachem např.

⁵⁹ Imigranty musíme omezit!. *Blesk*, 12.10.2015, s. 4.

⁶⁰ PETŘÍČEK, Martin. VLKOVÁ, Jitka. Skokového zdrazení se bát nemusíme. *Mladá fronta DNES*, 9.12.2015, s. 12.

⁶¹ Uprchlíci s dobrým srdcem!. Desítky imigrantů pomáhají s obnovou italských měst, která zničilo tornádo. *Blesk*, 13.7.2015, s. 6.

⁶² KUBÁTOVÁ, Zuzana. EU nefunguje. Musí se předělat. *Mladá fronta DNES*, 25.7.2015, s. 14.

⁶³ Práce za osm tisíc? Není problém! Uprchlíci z Iráku se už těší do Česka. *Blesk*, 14.7.2015, s. 6.

⁶⁴ Uprchlíci v Česku nezvládají psychickou zátěž, tvrdí muž, který jim pomáhá. *Blesk*, 12.11.2015, s. 5.

⁶⁵ JANOUŠ, Václav. Česko děkujeme, vzkazují z Drážďan syrští uprchlíci. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 4.

z nemocí: „*Strach z velkých epidemií přichází do Česka spolu s vlnou uprchlíků ze zemí, kde tyto infekční choroby stále patří ke každodennímu životu.*“⁶⁶, nebo z neslučitelnosti kultur, přičemž mnoho těchto výrazů pocházelo z úst prezidenta České republiky a jeho výroky na téma tzv. uprchlické krize byly často citovány: „*Islámští utečenci nebudou podle prezidenta Miloše Zemana dodržovat a respektovat naše zákony a zvyklosti. Budou mít právo šaría, takže nevěrné ženy budou kamenovány, zlodějům se budou utínat ruce.*“⁶⁷ Výrazy spojené s bezpečnostní hrozbou se projevuje také strachem z uprchlíků – teroristů: „*Radikální islamisté žijící v Německu se snaží verbovat migranty přicházející do země. Podle agentury DPA to včera uvedl zástupce Spolkového úřadu pro ochranu ústavy (BfV), který vykonává v Německu funkci civilní kontrarozvědky. Takzvaní salafisté, kteří prosazují návrat k raným formám islámu, se při pokusech o radikalizaci obracejí především na mladé lidi. Radikálové působí především v azylových střediscích, narazit na ně lze prý ale už i přímo na mnichovském nádraží, kam přijíždějí vlaky s tisíci migranti.*“⁶⁸ Jiné články zobrazují agresivní uprchlíky, kterým je poskytnuta pomoc v detenčních zařízeních. Články pouze konstatují, že se uprchlíci v detenčních zařízeních bouří, ale nevyjadřují se k tomu, co je k takovému jednání vedlo, co předcházelo nebo co následovalo: „*V Jezové došlo v minulých dnech ke vzpourám a ničení majetku. Proto v tábore stále hlídají policejní posily z Prahy i dalších krajů.*“⁶⁹

V menší míře než výrazy spojené s bezpečnostními hrozbami se objevují také články, které uprchlíky spojují s ekonomickou zátěží, kterou představují a budou přestavovat pro cílové země a Evropu celkově. V tomto úryvku ve spojení s neslučitelností kultur z rozhovoru s ekonomem Pavlem Nesetem: „*Lze tak předpokládat, že migranti se stanou skupinou, která bude záviset na sociálním systému Německa. „Je to také jedna z hlavních motivací migrantů, proč přicházejí do Německa,“ sdělil Blesku. Kromě jazykové bariéry a zpravidla nízké kvalifikace upozorňuje Pavel Neset rovněž na odlišné kulturní a pracovní návyky. „Tak značný příliv migrantů ve srovnání s minulostí bude mít jednoznačně negativní dopad na sociální systém Německa a jeho fiskální stabilitu.“, uzavírá.*“⁷⁰ Ekonomická zátěž je často spojována s výrazy azylant a žadatel o azyl: „*Lidé v*

⁶⁶ HRDINOVÁ, Radka. Černý kašel a spalničky se vracejí. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 2.

⁶⁷ Muslimky budou nosit burky i v Česku. *Blesk*, 16.10.201, s. 5.

⁶⁸ ČTK. Islamisté verbují migranty, varují tajné služby. *Mladá fronta DNES*, 11.9.2015, s. 7.

⁶⁹ KARÁSKOVÁ, Ivana. Nové tábory pro uprchlíky: O nás bez nás, zlobí se obce. *Mladá fronta DNES*, 6.8.2015, s. 1.

⁷⁰ Ekonomové varují: Evropu zaplaví statisíce uprchlíků bez práce. Kdo to zaplatí? *Blesk*, 6.10.2015, s. 3.

*Česku se bojí zneužívání sociálního systému... jaké sociální výhody mají azylanti v ČR.*⁷¹ Těmto negativním výrazům spojovaným s uprchlíky ale velmi vyrovnaně sekundují právě solidární výrazy, což poukazuje na vyvážené zpravodajství. Najdeme například články se solidárními a přejíci vyjádřeními jako *“uprchlíci...”*- zde myšleno matky, které během putování Evropou porodily, *„... jsou konečně na cestě za lepším životem ve vysněném Německu”*⁷². Zároveň se ale objevují články s osočujícími tvrzeními: *„... vytahují na ně (obrné složky evropských států na „uprchlíky” na hranicích pozn. autorky) vodní děla, ostnaté dráty, obušky a slzný plyn... Přesto jsou na fotografiích z uprchlických táborů a hranic „v prvních liniích“ vždy vidět děti. Proč je jejich rodiče neukryjí do bezpečí?”*⁷³.

Jeví se, že články publikované v tomto období popisují uprchlíka jako bezpečnostní hrozbu, nebo jsou s uprchlíky solidární a popisují je jako oběti války a pašeráků, které potřebují pomoci. Uprchlíci jsou tedy vyobrazováni ve dvou zcela odlišných kategoriích, které jsou často emocionálně zabarvené. Četnost těchto kategorií koresponduje s četností článků se zápornou a kladnou konotací a tedy potvrzují rámování obrazu uprchlíka v tomto období sekuritizačním rámcem, nebo solidárním, jak je popsáno výše. Nejužívanější výrazy vyobrazující „uprchlíky“ jako bezpečnostní hrozbu jsou spojovány s *“agresivitou a násilím, lhaním a přenášením nemocí”*. Mezi solidárními výrazy dominuje pochopení jejich *“cesty za lepším životem”*, kdy jde zpravidla o *“záchranu jejich života”*, když prchají před válkou a kdy je nutné jim pomoci. Obraz „uprchlíků” je tak z hlediska dalších výrazů, které jsou s nimi spojovány, v tomto období vcelku různorodý. Přestože má většina výrazů negativní orientaci, tak se hojně vyskytují i výrazy solidární.

Dalším zajímavým zjištěním analýzy je, že „uprchlík“ v analyzovaných člancích často vystupuje v roli objektu, který je ovládán vnějšími silami. Migrace je pro něj více méně reflexem a nedozvídáme se mnoho o subjektivních důvodech migrace. To platí pro „uprchlíky“ z jiných států, než je Sýrie. Pro obyvatele Sýrie, je motivací emigrovat válka a je tak legitimním důvodem. O motivaci migrantů z jiných států se čtenář buď nedozvídá, nebo je motivace k odchodu ekonomická: *„Zvedá se vlna číslo dvě... Ve druhé vlně se k*

⁷¹ MIHALIK, Marcel. Běženci? Čtyřčlenné rodině dáme až 27 tisíc. *Blesk*, 19.10.2015, s. 2.

⁷² ULRICHOVÁ, Jana. Symbol naděje na nádraží přeplněném uprchlíky: Narodily se dvě holčičky. *Blesk*, 3.9.2015, s. 3.

⁷³ Psycholog o uprchlících: Děti používají jako zbraň proti agresí!. *Blesk*, 18.9.2015, s. 7.

Syřanům přidávají i Iráčané, kteří dosud zůstávali doma... podleli záběrům uprchlíků, o něž se po příchodu do cíle starají v Německu. ⁷⁴ „Jsou rezignovaní, odevzdaní“ ⁷⁵ V tomto období se sice objevují články o cestě migranta, média vyzdvihují důležitost jednotlivých příběhů, uprchlíci jsou citováni a jsou tak zdrojem informací, čtenář se ale dozvídá pouze fragmenty, protože uprchlíci se vyjadřují velice útržkovitě, např. k plánům cesty: „„Asi před dvěma týdny jsem usoudil, že cestu do Británie vzdám,“ svěřil se George, další „žák“ rovněž z Dárfúru. Chtěl se dostat přes La Manche, protože umí obstojně anglicky, ale teď už jen doufá, že se mu podaří šťastně se usadit ve Francii – a naučit se další jazyk.“ ⁷⁶ Často nehovoří sám „uprchlík“, ale policie, zástupce humanitární organizace, zaměstnanci detenčního zařízení nebo například mluvčí ministerstva vnitra. Malá část informací, která se k čtenářům dostává přímo z úst „uprchlíka“, může být způsobena například jazykovou bariérou mezi uprchlíky a novináři. „Uprchlíci“ se vyjadřují také k detenčním zařízením, kde jsou nespokojeni, což je například v tomto příspěvku argumentováno zaměstnankyní zařízení a uprchlíci jsou vyobrazeni jako nevděční: „„Připadáme si jako vězni ve vězení. Prošli jsme deset států a až tady jsme byli zavřeni. Je to jako vězení,“ „...„Děti se mnou jezdí čtyřikrát pětikrát do měsíce na výlety mimo areál, na krásné exkurze. Třeba do divadla do Mladé Boleslavi nebo na celodenní výlet do Hradce Králové, kde si i zkusily vyrobit třeba loutky,“ rozčílila se dlouholetá zaměstnankyně tábora Ivana Jirdásková“ ⁷⁷.

Metafory

Nyní se budu snažit zodpovědět, jaké metafory jsou v označování „uprchlíků“ v denících v tomto období používány. Je třeba znovu zopakovat, že k nalezení odpovědi bylo nutné analyzovat spíše články, kde se k tzv. uprchlické krizi vyjadřovali politici nebo jiné osobnosti. Ve sledovaných médiích jsou používány především (1) metafory povodně, ale také (2) zvěře a (3) invaze. Metafory povodně jsou používány zejména ve spojení s velkým počtem „uprchlíků“, kteří do Evropy přicházejí. V článcích kde jsou používány výrazy z kategorie (2) metafory zvěře jsou uprchlíci buď předmětem policejní činnosti, nebo ekonomickou zátěží. Metafora invaze, která je používána ve stejném typu článků jako metafora povodně se objevuje také v článcích, které hovoří o ohrožení evropské kultury.

---

⁷⁴ VODIČKA, Milan. Zvedá se vlna číslo dvě. *Mladá fronta DNES*, 10.9.2015, s. 3.

⁷⁵ JANOUŠ, Václav. Pozor, běženci často jezdí vpředu. *Mladá fronta DNES*, 31.8.2015, s. 3.

⁷⁶ LÉBR, Tomáš. Ti, kteří se (už) nesnaží o azyl v Británii. *Mladá fronta DNES*, 4.8.2015, s. 8.

⁷⁷ JANOUŠ, Václav. Za vysokým plotem. *Mladá fronta DNES*, 6.11.2015. s. 4.

Nejčastěji používanými slovními spojeními je *“vlna imigrantů“* nebo *“přiliv imigrantů“*, tedy kategorie (1) povodně. Co tyto výrazy čtenáři o „uprchlících“ říkají? Je patrné, že ono obrazné pojmenování *“vlny“* odkazuje k něčemu „*nezměrnému*“, co nelze přehlédnout, dále k něčemu silnému a důležitému, což v tomto kontextu představuje právě rychle postupující dav osob. Metafory *“vln“* a *“přilivu“* se objevují nejvíce v propojení s neutrálními či zápornými konotacemi, kdy autoři samotných výroků otevřeně označují *“uprchlíky“* za hrozbu: „... *nezastavíme-li migrační vlnu, hrozí konec evropské civilizace tak, jak ji známe*“⁷⁸, „...*místní úřady včetně policie a pobřežní hlídky nejsou schopné si poradit s přílivem běženců*“⁷⁹. Mnohdy také mohou odkazovat na situaci s „uprchlíky“ v obecné rovině, např. jako na záležitost celoevropskou: *“S přílivem běženců, ... se v poslední době potýká celá Evropa...”*⁸⁰, a bývají uváděny v rovině specifické, např. ve spojitosti s reakcemi a dopady tzv. uprchlické krize na populaci: *“Strach ze zaplavení Česka uprchlíky nekončí”*⁸¹. Nebo v článku z Mladé fronty, kde Británie přemýšlí o přijetí většího počtu „uprchlíků“, ale nevybere si takové, kteří se již dostali do Evropy a už vůbec ne ty, kteří se do Evropy dostali s pašeráky. Zde je metafora opět použita k vyjádření velkého počtu lidí: *„Z těch, co zkoušejí proklouznout z Calais či zaplavili budapeštské nádraží, to nebude ani jeden.“*⁸²

Na základě analyzovaných textů se ukazuje, že se vyskytují také metafory *“povodně”* s pozitivní konotací. Vzniká jakási druhá kategorie metafor *“povodně“*, do které jsem zařadila přirovnání vyjadřující míru tolerance, solidarity, nebo způsoby nahlízející migraci jako přínosnou. V analyzovaných textech lze totiž zaznamenat vznik a výskyt určité tzv. *“vlny solidarity”*⁸³. Ta je dokladem toho, že mezi negativními reakcemi jsou přítomny také shovívavé postoje veřejnosti, artikulované např. skrze snahy o vznik projektu za účelem pomoci imigrantům, na které je tato metafora v textu směřována. Zajímavé je užití *“vlny“* či *“přilivu“* v negativním smyslu, aby obratem mohla být použita jako nadějný zdroj řešení některých sociálních problémů. Do kategorie metafor, které neodkazují přímo na silně negativní postoje vůči „uprchlíkům“ můžeme zařadit i tento výrok: *“Lidé nad přílivem uprchlíků do Česka mnohdy lamentují. Přitom jim vlna běženců*

⁷⁸ Migranti si neváží pomoci od sluníčkářů a plývají s ní, tvrdí senátor. *Blesk*, 20.10.2015, s. 4.

⁷⁹ ČTK. Situace na Kosu se vymyká kontrole. *Mladá fronta DNES*, 12.8.2015, s. 8.

⁸⁰ Škodná, zvěř a paraziti? Vědci se postavili za uprchlíky a proti xenofobii. *Blesk*, 17.8.2015, s. 2.

⁸¹ U Pardubic zadrželi policisté devět uprchlíků: Vlákem se snažili dostat do Německa. *Blesk*, 4.6.2015, s. 6.

⁸² POLOCHOVÁ, Iveta. Británie otevírá dveře pro Syřany, ale přiveze si je sama. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 8.

⁸³ Netrpěliví uprchlíci: Na české úřady nemůžeme čekat, do Evropy musíme nelegálně. *Blesk*, 28.8.2015, s. 4.

přináší také pracovní příležitosti.”⁸⁴ Pracovními příležitostmi je tady myšleno vykonávat pozici ředitele uprchlického tábora. Uvedená označení „vlny“, „návalu“, „přilivu“ se v analyzovaných textech objevovala podél celého sledovaného období s vysokou frekvencí.

V létě došlo k tzv. „metaforickému boomu“ a v textech z této části roku lze identifikovat mnoho metafor s hluboce negativní konotací. Žádná pozitivní přirovnání se v této době nevyskytují. Na utváření metafor se podílejí nejen politici (Okamura, Konvička, Zeman), ale i česká veřejnost. Zde se objevují především (2) metafory zvíře jako „úlovek“ například ve spojení se zadržením více „uprchlíků“: „*Počty zadržených imigrantů se rapidně zvýšily. V porovnání s loňským rokem jejich počet narostl o polovinu. Jen tento týden policie zadržela na sto běženců. Vůbec největší úlovek od vypuknutí uprchlické krize zaznamenala včera na plzeňské dálnici.*“⁸⁵ Imigranti jsou přirovnáváni k „opícím“ a „verbežím“⁸⁶. „Opice“ jako vyjádření něčeho „exotického“ či „primitivního“, co je většinou vytrženo ze svého přirozeného prostředí, a je středem zesměšnění a napodobování. V kontextu tzv. uprchlické krize se pomocí této metafory hovoří o neslušném chování imigrantů, kteří dělají nepořádek. Označení „verbež“ nese konotaci nežádoucího a problematického elementu. V letním období se dále objevují označení jako „škodná, zvěř, paraziti“⁸⁷, kteří údajně vraždí a znásilňují. V denících jsou tato přirovnání zmiňována především ve spojení s textem: „Vědci proti strachu a lhostejnosti.“ Tato označení vykreslují imigranty jako osoby páchající zlo na druhých, a je spojeno s konkrétním násilím a fyzickým ublížením. Oproti tomu jiný význam nese metafora „*pijavice sociálního systému*“⁸⁸. Je to výrok složen jak z metafory, tak se v něm objevuje i kategorie nepravých uprchlíků, kteří jsou zátěží pro sociální systém.

Poslední kategorií metafor objevujících se v textech v tomto období jsou (3) metafory invaze. Tyto metafory vyjadřují ohromné množství lidí, přicházející do Evropy a současně odkazují k jinakosti přichozích, k odlišnosti „jejich“ kultury a k ohrožení „naší“ kultury: „*Kontroly se kvůli invazi běženců vrátily na česko-německou hranici.*“⁸⁹ Tato metafora je často citována ve vyjádření prezidenta České republiky Miloše Zemana:

⁸⁴ Hledá se šéf uprchlického tábora. Zn. multikulti tolerance a slušná angličtina. *Blesk*, 11.7.2015, s. 2

⁸⁵ JANOŮŠ, Václav. Chycení těsně před cílem. *Mladá fronta DNES*, 1.8.2015, s. 1.

⁸⁶ Analýza: Češi označují uprchlíky za verbež či opice. Nenávidí je i kvůli politikům. *Blesk*, 31.7.2015, s. 2.

⁸⁷ Uprchlíci nejsou škodná, zlobí se vědci. *Mladá fronta DNES*, 18.8.2015, s. 2.

⁸⁸ Škodná, zvěř a paraziti? Vědci se postavili za uprchlíky a proti xenofobii. *Blesk*, 17.8.2015, s. 2.

⁸⁹ ULRICHOVÁ, Jana. Prohlížejí kufry i motory aut. *Blesk*, 18.9.2015, s. 3.

„Základní úkol je zabránit stěhování národů, které mi připomíná spíše organizovanou invazi.“⁹⁰

Pomocí metafor je odkazováno jak na negativní osobnostní charakteristiky migrantů a potenciální nebezpečí, která mohou příchozí migranti představovat pro stát a společnost, tak na výskyt tolerance a solidarity, což je dokladem shovívavých postojů k migrantům v tomto období. S nárůstem počtu narativů zachycujících zkušenosti „uprchlíků“ se opakovaně objevují zprávy o úmrtích na lodích, v kamionech apod. V tomto kontextu se objevuje přirovnání Středozemního moře k „*masovému hrobu*“⁹¹. Tento výrok lze nahlížet jako odkaz na závažnost celé situace s migranty, a také jako další abstraktní vyjádření, které společně se všemi výše uvedenými přispívá k vytváření obrazu „uprchlíka“ v médiích.

2.2.3 Mediální obraz „uprchlíka“ v 2. období

Agenda setting a obecný přehled období

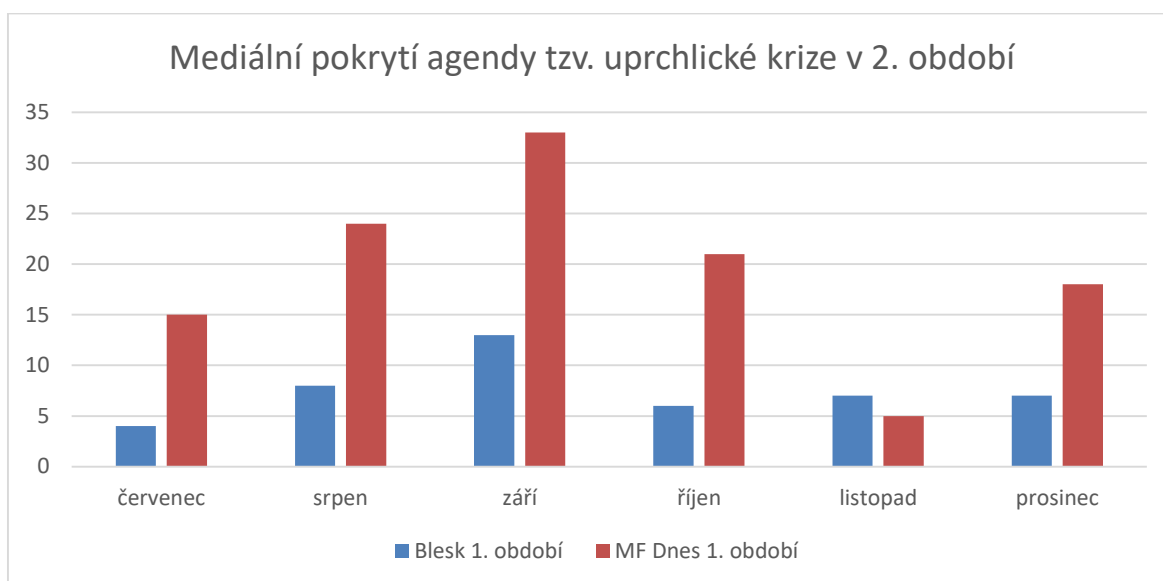
V druhém období bylo v obou denících o uprchlících a uprchlické krizi zveřejněno celkem 161 článků, které byly použity k analýze (viz Tabulka č. 1). Z toho 35 článků bylo umístěno na titulní straně dohromady v obou médiích (viz Příloha č. 3). Nejsilněji nastolovaným tématem byla tzv. uprchlické krize v měsíci září, kdy bylo zveřejněno 46 článků a značný počet článků byl zveřejněn v srpnu, což bylo 32 článků (viz Graf č. 4). V těchto měsících došlo k teroristickému útoku v Barceloně a také v Londýně. Média v souvislosti s uprchlíky píší především o negativních událostech z dalších zemí Evropské unie, kde je velký počet „uprchlíků“. Tím čtenářům mimo jiné latentně ukazují, co by se mohlo stát v České republice, pokud bychom přijali další „uprchlíky“. V souvislosti s tím je kladen důraz na ochranu českých hranic. Média referují o „*infiltrovaných teroristech*“, kteří v Evropě žijí jako třetí generace, o případech násilí, ze kterých jsou podezřelí nově příchozí „uprchlíci“, což je vysvětlováno narativem nekontrolovatelné migrace. Dále je v tomto období medializován možný soudní spor mezi Evropskou komisí, Českou republikou a dalšími zeměmi Visegrádské skupiny ohledně nedodržení kvót. Ve spojitosti s „uprchlíky“ se také píše o politických tématech, kterými jsou především volby do

---

⁹⁰PACLÍKOVÁ, Adéla. Česko není pro všechny. *Mladá fronta DNES*, 28.12.2015, s. 2.

⁹¹ Středozemní moře = obří masový hrob. *Blesk*, 4.11.2015, s. 19.

Německého spolkového sněmu, parlamentní volby v Rakousku a volby do Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky.

Graf č. 4: Mediální pokrytí agendy tzv. uprchlické krize v 2. sledovaném období

Témata a konotace článků

Rámování agendy tzv. uprchlické krize je v druhém sledovaném období sekuritizační. V článcích se často hovoří o opatřeních zavedených na ochranu hranic a nutnosti ochrany hranic, o teroristických útocích, rekrutování bojovníků IS z řad „uprchlíků“ a o případech znásilnění a kriminality, ze kterých jsou „uprchlíci“ obviněni. Přibližně v půlce sledovaného období začínají být témata spojovaná s „uprchlíky“ politická. Média píše o možné žalobě Evropské komise na Visegrádskou čtyřku za nedodržení kvót, tzv. uprchlická krize je součástí předvolební kampaně voleb do Parlamentu České republiky a je popisována jako síla, která může změnit politické uspořádání v Evropě v kontextu voleb do Německého spolkového sněmu a parlamentních voleb v Rakousku a České republice. Konotace článků je v druhém sledovaném období (2) neutrální a z velké části (3) záporná. Pouze pár článků by se dalo považovat za články s (1) kladnou konotací. „Uprchlík“ je v tomto období nabírá především obrazu „*infiltrovaného teroristy*“ a tomu odpovídá i sledovaná konotace článků (viz Příloha 1). Následuje opět přehled událostí zkoumaného období podle témat, která v rámci agendy tzv. uprchlické krize nastolovala média a podle kterých jsem určila sekuritizační rámování tzv. uprchlické krize ve druhém období.

Na začátku tohoto období je hlavním tématem nekontrolovatelná migrace, během které mohou do Evropy přicházet teroristé: „*Britský deník informoval, že mezinárodní policejní organizace Interpol už na konci května rozšířila do členských zemí seznam celkem 173 členů Islámského státu (IS), kteří mají podle dostupných informací zvláštní výcvik zaměřený na páčání sebevražedných atentátů v Evropě... zatím není žádný důkaz, že by některý z lidí, kteří jsou na seznamu, dorazil do Evropy. V současné migrační krizi, kdy se přes hranice dostávají desítky tisíc lidí s problematickou identitou, to však nelze vyloučit.*“⁹² Migrace je nekontrolovatelná a není jisté, kdo do Evropy přichází. Zprávy jsou zaměřené na teroristy z řad „uprchlíků“, kteří jsou již infiltrováni v Evropě a na zprávy o rekrutování nových bojovníků IS z řad nově příchozích „uprchlíků“: „*Francouzi žijí s rizikem teroristických útoků.... Většina útočníků se rekrutuje z radikalizovaných islámských skupin.*“⁹³ Média píšou o zvýšení počtu žádostí o zbrojní průkazy v důsledku bezpečnostních hrozeb, způsobených migrační krizí: „*Počet zájemců o zbrojní průkaz výrazně vzrostl. Ke zkouškám se hlásí výrazně více uchazečů, než tomu bývalo před uprchlickou krizí.*“⁹⁴ A také je nastolováno téma ochrany hranic: „*V rámci kontroly jsme také pátrali po nelegálních migrantech,*“ *uvedl policista David Bukovský.*“⁹⁵ Na jednu stranu je tedy informováno o práci policie a státu v podobě kontroly hranic a na druhou stranu je podněcována morální panika o nekontrolovatelné migraci.

Itálie se v červenci stává hlavní branou do Evropy, „uprchlíci“ připlouvají do Evropy po Centrální středomořské trase namísto Balkánské migrační trasy: „*Itálie je nyní hlavní vstupní branou migrantů do Evropy. Po loňském uzavření takzvané balkánské stezky se většina lidí snaží na starý kontinent dostat ze břehů severní Afriky přes Středozemní moře.*“⁹⁶ A Italská vláda zvažuje nasazení vojenských sil na moři, aby zabránili příchodu „uprchlíků“. Legitimitost tohoto zásahu není médiu nijak zpochybňována: „*Mezinárodně uznávaná libyjská vláda se sídlem v Tripolisu totiž požádala Řím o vyslání italských vojenských plavidel do libyjských vod, kde by měly pobřežní strážníci pomoci hlídat hranice země. Po dvou letech marného hledání řešení, které by zabránilo nelegální migraci.*“⁹⁷,

---

⁹² LÉBR, Tomáš. Interpol hledá 173 osob cvičených na útok v Evropě. *Mladá fronta DNES*, 24.7.2017, s. 8.

⁹³ RENOVICA, Vera. Je terorismus vzpourou dětí?. *Blesk*, 1.7.2017, s. 7.

⁹⁴ POKORNÝ, Jakub. O zbraně je zájem. Za pasem je chce nosit 27 tisíc lidí. *Mladá fronta DNES*, 11.7.2017, s. 3.

⁹⁵ Pátrali po migrantech. *Blesk*, 31.7.2017, s. 6.

⁹⁶ LÉBR, Tomáš. EU se lekla Italské blokády kvůli migrantům. *Mladá fronta DNES*, 4.7.2017, s. 6.

⁹⁷ PALATA, Luboš. Šest lodí Itálie má zastavit 800 tisíc migrantů. *Mladá fronta DNES*, 29.7.2017, s. 6.

„..., začnou mít plavidla italského vojenského námořnictva právo zasáhnout ve spolupráci se Sarrádžovou vládou proti pašování migrantů v libyjských vodách.“⁹⁸ Přijetí takových opatření, která by byla například v souvislosti s obyvateli Evropy považována za nelegitimní, dokazuje rámování tzv. uprchlické krize sekuritizačním rámcem. „Uprchlíci“ nabývají obrazu objektů bez vůle, předmětů, které jsou pašovány, v jiných případech namačkány a chybí lidský aspekt „uprchlíka“. Dalším nastolovaným tématem je spor mezi Evropskou unií a Českou republikou a dalšími zeměmi Visegrádské čtyřky ohledně kvót pro přijímání uprchlíků. Články jsou psány tak, že je EU dávana do opozice vůči České republice jako nepřítel. „Měsíc po měsíci se vztahy mezi zeměmi střední Evropy a Bruslem dostávají do stále těžší krize. Evropská komise chce proto uspořádat mimořádný summit s visegrádskou čtyřkou.“⁹⁹, „Poslední varování vyslala Evropská komise vůči Česku. Udělala totiž další krok k tomu, aby ho pohnala před nejvyšší evropský soud kvůli odmítání migrantských kvót. Česko má teď měsíc na to, aby je začalo plnit.“¹⁰⁰

Na přelomu července a srpna jsou v obou médiích zveřejněny články, kde jsou kritizovány neziskové organizace operující ve Středozezemním moři, kde pomáhají „uprchlíkům“ Neziskové organizace jsou přirovnány k pašerákům a jsou obviněny ze spolupráce s nimi: „Mezi aktivisty ve Středozezemním moři a pašeráky lidí není velký rozdíl a musí být potrestáni, zní z Rakouska a Německa... Kritika nevládních organizací, které ze Středozezemního moře dovážejí migranty zejména k italským břehům, nabírá na síle.“¹⁰¹, „Neziskovky jsou podezřívány, že spolupracují s převáděči a napomáhají nelegální migraci. Italové možná mají i důkaz.“¹⁰² V polovině srpna došlo k teroristickým útokům v Barceloně. Články se v tomto období stále zaměřují na téma „infiltrovaných teroristů“ – teroristé jsou již v Evropě, terorismus je v člancích spojován s islámem a články hovoří o radikalizaci muslimů: „Přesto problémem zůstává příliv migrantů do Evropy, u nichž není jistota, zda mezi nimi nejsou radikální islamisté.“¹⁰³, „A experti upozorňují na souvislosti mezi migrační krizí a terorismem.“¹⁰⁴ Sekuritizace je v tomto období stále nastolované téma. Články hovoří o dronech na hranicích, které odhalí teroristy díky rozpoznání teploty:

⁹⁸ LÉBR, Tomáš. Italská stopka migraci? Jen na kusu Libye. *Mladá fronta DNES*, 1.8.2017, s. 10.

⁹⁹ PALATA, Luboš. Brusel chce na summitu s V4 vyřešit pomoc Itálii. *Mladá fronta DNES*, 28.7.2017, s. 8.

¹⁰⁰ Češi máte na to měsíc. *Blesk*, 27.7.2017, s. 2.

¹⁰¹ ŠAFARÍKOVÁ, Jana. Rakousko: trestejme aktivisty stejně jako pašeráky lidí. *Mladá fronta DNES*, 19.7.2017, s. 9.

¹⁰² Německá neziskovka pašovala migranty?!. *Blesk*, 4.8.2017, s. 24.

¹⁰³ BELICA, Tomáš. Chceme Česko o(d)zbrojené!. *Blesk*, 29.9.2017, s. 2.

¹⁰⁴ LÉBR, Tomáš. Konec velkého snu. *Mladá fronta DNES*, 19.8.2017, s. 1.

„Pohraniční řeky brázdí motorové čluny, ve vzduchu pomáhají patrolovat drony a ke kamionům přikládají hlídky stále častěji přístroje, které dokážou rozpoznat teplotu lidského těla.“¹⁰⁵ Důležitou se z článků zdá být především ochrana českých hranic. Média informují o negativních událostech ze zahraničí. Je akcentována potřeba zvýšit kontroly na hranicích, aby taková situace nenastala v České republice: „Čeští policisté testují bezpilotní vznášedla s kamerami. Zatím jimi sledují dopravu, ale uvažují i o jejich využití v boji proti teroristům.... Šest balonů dodala i do jedné středoevropské země (kterou nechce jmenovat kvůli diskrétnosti kontraktu), kde se používají na hranici k odhalování ilegálních migrantů.“¹⁰⁶

V srpnu se hlavní migrační trasou stává Západní středomořská trasa, což je odůvodněno tak, že represivní vojenská opatření u Itálie zafungovala: „Bezkonkurenčně letos vede trasa do Itálie (tam zatím dorazilo přes 96 tisíc lidí, což je zhruba 85 procent všech migrantů, kteří se dostali do Evropy). Právě kvůli situaci na této cestě, kde nyní spolupráce italských úřadů s Libyí ztěžuje dostat se do Evropy, se pouť do Španělska stává atraktivnější. Mezi migranty se rychle šíří zvěsti o špatných podmínkách na libyjské trase.“¹⁰⁷ Problém s násilným chováním a terorismem se přesouvá do Španělska a je poukazováno, že násilníci jsou z Afrických zemí: „Vzhledem k... a přílivu přistěhovalců ze severní Afriky vedou španělské bezpečnostní síly neustálý tajný boj s organizacemi radikálů.“¹⁰⁸ „Uprchlíci jsou opět spojováni s radikálním islámem: „Španělsko... Čelí náporu migrantů a kazatelů radikálního islámu.“¹⁰⁹ Už v srpnu začíná být tzv. uprchlická krize spojována s volbami a politikou. Uvádím citaci z rozhovoru MF Dnes s Václavem Klausem, kde je vyjádřeno, že Česko by mělo ještě posílit sekuritizaci: „Tato vláda výzvu, kterou je pro Evropu masová migrace, prostě nezvládla. Neodvážila se být tím, čím je Polsko a Maďarsko.“¹¹⁰

V září došlo k teroristickému útoku v londýnském metru, který je spojován s „uprchlíky“ a hovoří se hlavně o tom, že útočník vyrostl v Anglii u pěstounské rodiny:

¹⁰⁵ NOVÁČEK, Jiří. Běženec se držel podvozku. *Blesk*, 11.8.2017, s. 7.

¹⁰⁶ POKORNÝ, Jakub. Policejní dron odhalí teroristu s bombou. *Mladá fronta DNES*, 15.8.2017, s. 1.

¹⁰⁷ LÉBR, Tomáš. Španělská trasa migrantů může brzy překonat řeckou. *Mladá fronta DNES*, 12.8.2017, s. 6.

¹⁰⁸ AP, Reuters, ČTK. Teror v Barceloně. *Mladá fronta DNES*, 18.8.2017, s. 1.

¹⁰⁹ ŠIMŮNEK, Štěpán. VALEŠ, Martin. Katalánsko ve spárech teroru. *Blesk*, 19.8.2017, s. 2.

¹¹⁰ PLESL, Jaroslav. Vládní arogance. *Mladá fronta DNES*, 1.8.2017, s. 1.

„Za čtyřicet let se postarali o více než dvě stovky dětí včetně uprchlíků.“¹¹¹, „Mladí uprchlíci se dali na teror.“¹¹² O „uprchlících“ se píše jako o násilnících: „V Římě přibývá napadení žen, v uplynulých dnech tam nahlásilo znásilnění hned několik turistek... Také v některých případech hlášených z Říma byli obviněni migranti.“¹¹³, „Italská policie dopadla i posledního ze čtyřčlenného gangu uprchlíků, kteří v Rimini hromadně znásilnili Polku a jejího přítele brutálně zbili.“¹¹⁴ V tomto příspěvku není například uvedena národnost, ani zda se jednalo o „uprchlíka“ či „nelegálního migranta“ a čtenář si výraz „uprchlík“ spojuje s násilným činem. Opět se v článcích hovoří o problematice kvót a soudním sporu mezi EU a zeměmi Visegrádské čtyřky kvůli jejich nedodržení. EU je opět dávána do opozice k těmto zemím: „Některé země otevírají náruč, jiné migranty doma nechtějí. To je i případ České republiky a Unie kvůli tomu hrozí prstem.“¹¹⁵ V článcích je citován prezident České republiky, který hovoří o neslučitelnosti kultur a bezpečnostní hrozbě: „Česko by nemělo přijímat uprchlíky, i kdyby za ně mělo dostávat od evropských institucí peníze. „Mám silné pochybnosti o slučitelnosti jejich kultury – mám tím samozřejmě na mysli migranty muslimského typu.“¹¹⁶

V tomto měsíci probíhali volby do Německého spolkového sněmu, které opět vyhrála strana Angely Merkelové, a média akcentují obavu, jaký důsledek bude mít její vítězství pro Českou republiku ohledně příchodu „uprchlíků“: „Skoro 80 procent Němců hodilo své hlasy do uren a umožnilo Angele Merkel (63) už počtvrté obsadit místo spolkové kancléřky. Co to znamená pro Čechy? I nadále budou názory její a jejích koaličních partnerů určovat, co se bude dít v Evropské unii. Zejména, pokud jde o společnou měnu či přijímání migrantů...“¹¹⁷ Ve spojení s „uprchlíky“ se píše také o volbách do Parlamentu České republiky. Uvádím komentář k programu strany ANO, kde jsou artikulována především bezpečnostní rizika a je dán důraz na sekuritizaci: *To je v kostce program, který včera ANO představilo. Hnutí Andreje Babiše (62) ale především staví na obavách z migrantů. Chce tak uzavřít vnější hranice EU, bezpečnostní opatření chce posílit také navýšením rozpočtu tajných služeb a posílením armády až na 35 tisíc vojáků.*¹¹⁸

¹¹¹ LANGROVÁ, Dagmar. Bomba v Londýně mohla zničit celý vagon. *Mladá fronta DNES*, 18.9.2017, s. 1.

¹¹² ŠIMŮNEK, Štěpán. Chtěli konat dobro, dali azyl ZLU. *Blesk*, 19.9.2017, s. 20.

¹¹³ Itálii se řeší sexuální útoky na ženy, oběťmi jsou i turistiky. *Mladá fronta DNES*, 20.9.2017.

¹¹⁴ Poslední chycen. *Blesk*, 4.9.2017, s. 24.

¹¹⁵ Uprchlíci se musí přizpůsobit. *Blesk*, 12.9.2017, s. 9.

¹¹⁶ Migranty ani za peníze. *Blesk*, 13.9.2017, s. 2.

¹¹⁷ RENOVICA, Vera. Angela je zas na koni. Co to udělá s Českem?. *Blesk*, 26.9.2017, s. 19.

¹¹⁸ ANO: Migraci NE. *Blesk*, 4.9.2017, s. 2.

Září a říjen je obdobím voleb. V září probíhají volby do Německého spolkového sněmu, v říjnu pak parlamentní volby v Rakousku a především volby do Poslanecké sněmovny České republiky. Tzv. uprchlická krize je součástí předvolební kampaně stran a otázka „uprchlíků“ je akcentována jako síla, která rozhodne a rozhodla volby: „*ANO je první stranou, která prolomila téměř čtvrt stoletou dominanci dvou hlavních stran. Její triumf poukazuje na měnící se politickou mapu v Evropě, která kvůli uprchlické krizi zažívá vzestup protestních a protiislámských skupin.*“¹¹⁹, tedy v tom smyslu, že pokud se politické strany dostatečně vyhraní proti přijímání uprchlíků a budou ve svých programech dostatečně vyzdvihovat důležitost ochrany hranic, mohou získat většinu voličů a svrhnout tak tradiční strany. Což potvrzuje i komentář k výsledku voleb z listopadu: „*Moment, který předurčil i pád kariéry premiéra Sobotky, byla smířlivost vůči migračním kvótám. Ta byla o to viditelnější, jak k tématu přistoupil jeho slovenský kolega Fico či prezident Zeman, v měkčí podobě i vicepremiér Babiš. Tím začal konec Sobotky i slábnutí kreditu vlády jako celku.*“¹²⁰ V Německu je touto netradiční stranou AfD: „*Do německého Spolkového sněmu se dokonce jako třetí probjovala strana Alternativa pro Německo (AfD). Ta získala hlavně na kritice Angely Merkel, která se stavěla pozitivně k přijímání muslimských migrantů. Dohrou byly mnohé incidenty i teroristické útoky spáchané na německém území.*“¹²¹, „*Proč se tedy AfD v letošních volbách tak dařilo? ... AfD se v posledních dvou letech zviditelnila zejména tématem migrační krize a kritikou imigrační politiky Merkelové a jejího jednostranného rozhodnutí otevřít hranice masovému počtu běženců.*“¹²² V kontextu rakouských voleb se takto profiluje strana ÖVP a deník Blesk tyto volby dokonce pojmenoval: „*Uprchlické volby. Rakousko vůči uprchlíkům přitvrdí. Podle prvních čísel se potvrdily průzkumy a v předčasných parlamentních volbách triumfují lidovci (ÖVP). Získali kolem 31 procent hlasů. Hlavním tématem byla migrační krize, jež byla a stále je v Rakousku znát jako málokde v Evropě.*“¹²³ V České republice je takovou nejvýznamnější stranou SPD, obě média hovoří především o jejím lídrovi Tomio Okamurovi, který podle nich využívá migrační krizi k získání voličů: „*Jak se vyplácí strašit voliče a nabízet vidinu pochybného řešení, se jasně ukazuje na příkladu Tomia Okamury. Ne islámu, ne uprchlíkům, nulová tolerance nelegální migraci byla hlavní hesla*

¹¹⁹ ŠIMŮNEK, Štěpán. Svět se bojí Babiše. *Blesk*, 23.10.2017, s. 20.

¹²⁰ Sobotka se bojí Zemana. *Blesk*, 30.11.2017, s. 2.

¹²¹ RENOVICA, Vera. Angela je zas na koni. Co to udělá s Českem?. *Blesk*, 26.9.2017, s. 19.

¹²² ŠAFARÍKOVÁ, Jana. Německo: Hned za hranicí vládne AfD. *Mladá fronta DNES*, 26.9.2017, s. 1.

¹²³ Rakousko ovládne mladíček. *Blesk*, 30.10.2017, s. 24.

jeho předvolební kampaně.¹²⁴ Další stranou v ČR, která se vůči „uprchlíkům“ silně vymezuje je ANO Andreje Babiše. Andrej Babiš se vyhrazuje vůči SPD a zároveň podotýká, že na téma přijímání „uprchlíků“ a tzv. migrační krize mají stejný názor. (Média o něm ovšem nepíšou s takovou dikcí jako o Tomiu Okamurovi): *Přitom ty věci, co vykládá... Třeba k migrantům máme stejnou pozici, ale on to umí jednoduše podat a těch témat má jenom pár, my jich máme hodně, tak to tolik nefunguje,*“ přemítá.¹²⁵ Lídři ostatních kandidujících stran se v médiích v rámci předvolební kampaně také vyjadřují k tzv. uprchlické krizi. Ve výrocích se jasně vymezují proti přijímání „uprchlíků“ a také vůči kvótám a EU. Zde cituji například Vojtěcha Filipa za KSČM: *„Migrační krize neskončí, dokud se neodstraní její příčiny. Jsme pro přísné uplatňování azylové politiky. Kdo přijde nelegálně, musí být vrácen. Jsme svědky toho, že nekompetentní politika Evropské komise nutí státy přijímat uprchlíky.*“¹²⁶

V říjnu média hovoří také o ustávání tzv. migrační krize, nesmyslnosti kvót: *„Přízrak jménem kvóty je pryč. Systém povinného přerozdělování migrantů, který sehrál jen okrajovou roli při řešení migrační krize, končí.*“¹²⁷ a „klíčovým“ pozitivním významu sekuritizačních opatření na hranicích, který uchránil Českou republiku před *“hrozbou uprchlíků“*: *„Pro vývoj migrační krize byla klíčová instalace plotů, zábran či nasazení armády na hranicích balkánských zemí, ale také dohoda mezi Evropskou unií a Tureckem platná od 20. března 2016... V roce 2015 podle BIS kulminovaly počty Syřanů, Afghánců a Iráčanů, kteří projížděli přes české území. Bezpečnostní opatření však v říjnu zájem uprchlíků o cestu přes ČR snížila.*“¹²⁸ Bezpečnostní situace v Evropě je ale stále popisována jako problematická a je i nadále potřeba kontrolovat hranice: *„Německo...že prodlouží pohraniční kontroly o dalších šest měsíců. Německý ministr vnitra Thomas de Maiziére včera uvedl, že úřady budou pokračovat v kontrolách na hranici s Rakouskem a také u leteckých spojů z Řecka kvůli značnému rozsahu nelegální migrace a problematické bezpečnostní situaci v Evropě.*“¹²⁹

¹²⁴ JANOŮŠEK, Artur. Jak se vyplatí strašit lidi. *Mladá fronta DNES*, 21.10.2017, s. 3.

¹²⁵ LEINERT, Ondřej. Den s lídrem: Andrej Babiš Tady je starosta taky socan? *Mladá fronta DNES*, 3.10.2017, s. 2.

¹²⁶ KOPŘIVA, Jakub. ŠÉF KOMUNISTŮ FILIP: Máslo je jen špička ledovce. *Blesk*, 14.10.2017, s. 2.

¹²⁷ PALATA, Luboš. Povinné kvóty na migranty končí. Nové bez nás nebudou. *Mladá fronta DNES*, 21.10.2017, s. 7.

¹²⁸ ČTK. Migrační krize je překonána. I díky plotům na Balkáně. *Mladá fronta DNES*, 25.10.2017, s. 6.

¹²⁹ ČTK. Německo a Dánsko o šest měsíců prodlouží kontroly. *Mladá fronta DNES*, 13.10.2017, s. 8.

V listopadu vyšel v deníku Blesk nenápadný článek, umístěný až na dvacáté straně „75 mrtvých si vyžádal bombový útok organizace Islámský stát na uprchlíky ve východní Sýrii.“¹³⁰ dokonce nazvaný „Krátce“. Celé období je mediální obraz „uprchlíka“ rámován především informacemi o infiltrovaných teroristech. Tento článek však od sebe „uprchlíky“ a „teroristy“ odlišuje. Média píše o snížení počtu příchozích „uprchlíků“, oproti roku 2016, stále ale vyjadřují, že: „Počet žadatelů o azyl, kteří letos přicházejí do Německa, zůstává i nadále stabilní kolem 15 000 měsíčně. Za celý rok by tak do Německa mělo dorazit kolem 180 000 žadatelů o azyl. Loni jich bylo 280 000 a o rok dříve celých 890 000.“¹³¹

Na konci sledovaného období je největším tématem unijní žaloba na Českou republiku a další země Visegrádské čtyřky, ohledně nedodržení kvót: „Měli jsme přijmout tisíce migrantů. Vzali jsme jich 12 a řekli »stačilo«. Ted' jsme v Unii za černé ovce. Až takové, že kvůli tomu dle včerejšího prohlášení Evropské komise půjdeme k unijnímu soudu!“¹³² a cesta Andreje Babiše na jednání Evropské rady, aby dosáhl stáhnutí žaloby: „Evropská komise včera podala oficiální žalobu na Českou republiku, Polsko a Maďarsko kvůli jejich odmítání programu přerozdělování žadatelů o azyl podle kvót. Premiér Andrej Babiš ale plánuje, že se pokusí přesvědčit Evropskou komisi, aby svou žalobu na Česko stáhla. Naznačil, že chce o problému osobně jednat s eurokomisaři, kteří za migrační agendu odpovídají.“¹³³ V článkách je Evropská unie popisována v opozici k České republice, především z úst prezidenta republiky Miloše Zemana v jeho svátečních projevech, o kterých média referují: „Na přetřes přišly i uprchlické kvóty, které, jak věří, skončí „v propadlišti dějin“. „Nikdo nám nemůže diktovat, koho umístíme na svém území,“ řekl Zeman.“¹³⁴ Tzv. migrační krize podle zveřejňovaných článků ustává: „Agentura pro ochranu hranic EU Frontex včera informovala, že ve srovnání s rokem 2016 zatím klesl počet migrantů, kteří do EU přišli, o 62 procent na 186 500.“¹³⁵, ale ochrana hranic je stále často zobrazovaným tématem: „Kontroly autobusů před německou hranicí provádíme pravidelně,“ řekl Blesku policista Radim Jirkovský. Běžence prý najdou asi jednou za

---

¹³⁰ Krátce. Blesk, 6.11.2017, s. 20.

¹³¹ ČTK. Nadále přichází 15 000 žadatelů o azyl měsíčně. Mladá fronta DNES, 10.11.2017, s. 8.

¹³² RENOVICA, Vera. ŠTÍCHOVÁ, Zuzana. Chtějí nás soudit za MIGRANTY. Blesk, 18.12.2017, s. 2.

¹³³ PALATA, Luboš. Vyjednávám, aby Brusel stáhnul žalobu, věří Babiš. Mladá fronta DNES, 8.12.2017, s. 1.

¹³⁴ Zemanova „předvolební“ promluva k národu. Mladá fronta DNES, 30.12.2017, s. 3.

¹³⁵ ČTK. Do EU zatím přišlo o dvě třetiny méně migrantů než loni. Mladá fronta DNES, 12.12.2017, s. 7.

týden.¹³⁶ Bezpečnostní opatření na hranicích České republiky jsou popisovány jako prostředky, které Českou republiku uchránili před „uprchlíky“ a negativními událostmi, které se stali v zahraničí: „V roce 2015 podle BIS kulminovaly počty Syřanů Afghánců a Iráčanů, kteří projížděli přes české území. Bezpečnostní opatření však v říjnu zájem uprchlíků o cestu přes ČR snížila.“¹³⁷

Výrazy označující uprchlíka

Nejužívanějšími výrazy k označení uprchlíků byly i v druhém sledovaném období označení spojená s (1) pohybem: „*uprchlík*“, „*běženec*“, „*migrant*“, z této kategorie téměř zmizel výraz „*imigrant*“, což poukazuje na líčení „uprchlíků“ v tomto období jako lidí, kteří se stěhují z cizí země do jiné cizí země („*migrant*“), tudíž nepřichází do České republiky. Ovšem i v tomto období jsou další výrazy pro označování „uprchlíků“ zaměňovány a z článků není jejich teoretické vymezení možné vnímat. Dalšími nejčastěji používanými výrazy pro označení uprchlíka jsou výrazy spojené s (2) identifikací, kde jsou více užívané označení národnosti jako „*Alžírčan*“, „*Afričan*“, „*Syřan*“, „*Iráčan*“, apod. Co bylo na této části analýzy nejzajímavější ve smyslu odpovědnosti médií za informace, které se jejich prostřednictvím dostanou k veřejnosti, je fakt, že výrazy pro označování „uprchlíků“ jsou stále významově zaměňovány, a to v průniku dvou nejvíce zastoupených kategorií. V některých článcích je uvedeno konkrétní označení „*Syřan*“, které jsou diskurzivně vnímány jako kategorie „pravých uprchlíků“ [Holmes, Castañeda, 2016: 16 - 17], ale dále se v textu se mluví o „uprchlících“ obecně jako o agregátu různých lidí: „Přibližně 300 tisíc Syřanů a Iráčanů může v Německu výhledově získat povolení k pobytu.... Ministerstvo vnitra počítá pro tento rok s tím, že do Německa přijde přibližně 180 tisíc migrantů.“¹³⁸ Jen v málu z nich jsou národnosti jedinců použity jako upřesnění identity „uprchlíka“, popřípadě v takových, kdy je „uprchlíků“ zobrazen jako násilník, v té souvislosti píší články o „uprchlících“ z Afrických zemí, kteří jsou vnímáni jako „ekonomičtí migranti“ bez morálního nároku na pomoc. Výrazy „žadatel o azyl“ či „azylant“, jsou používány zřídka a opět především v článcích kde jsou „uprchlíci“ ekonomickou zátěží pro sociální systém cílové země: „V letošním roce zůstalo v německých firmách 49 tisíc volných pracovních míst. Německé úřady práce přitom ve

¹³⁶ Před policií se schovala na WC. *Blesk*, 20.12.2017, s. 4.

¹³⁷ Migrační krize je překonána i díky plotům na Balkáně. *Mladá fronta DNES*, 25.10.2017.

¹³⁸ ŠAFARÍKOVÁ, Jana. Německo se připravuje na další „stěhování národů“. *Mladá fronta DNES*, 13.7.2017, s. 10.

stejně době evidovaly 25 tisíc lidí z řad azylantů, kteří měli zájem získat zaměstnání.¹³⁹

Kategorie výrazů spojených s (3) hrozbou byla nejvíce využívána v měsících, kdy došlo k teroristickým útokům v Londýně a v Barceloně. V článcích byly používány výrazy: „útočník“ (alžírský uprchlík), „islamista“, „radikální islamista“, „kazatel radikálního islámu“ nebo „terorista“ pro označení „uprchlíků“, kteří jsou třetí generací v Evropě žijících „uprchlíků“, kde páchají teroristické útoky a potencionálních teroristů „skrytých“ v „migrační vlně“. V tomto podání jsou již „infiltrovanými teroristy“ a rekrutují další z řad nově příchozích „uprchlíků“, mezi nimiž jsou také teroristé: „Přesto problémem zůstává příliv migrantů do Evropy, u nichž není jistota, zda mezi nimi nejsou radikální islamisté.“¹⁴⁰ „...k aktuálním problémům s potomky přistěhovalců v Evropě, ze kterých se rekrutují teroristé.“¹⁴¹ Nebo jsou tato označení používána pro nově příchozí „uprchlíky“, kteří se chovají násilně: „Muž v tmavém BMW najel včera ráno v Paříži do vojenské hlídky zapojené do protiteroristické operace. Útočník ujel, zadržen byl až odpoledne na dálnici severně od Paříže při pokusu uniknout do Belgie. Má jít o alžírského uprchlíka bez povolení k pobytu.“¹⁴²

Výrazy spojené s (4) nepravým uprchlictvím v tomto období sice nejsou používány tak hojně jako v prvním období, ale navozují dojem, že v Evropě je spousta nelegálních migrantů, kteří jsou „násilničtí, neprověřeni“ a většina „uprchlíků“, kteří se snaží dostat do Evropy, jsou „ekonomičtí migranti“. O „nelegálních migrantech“ se píše v souvislosti s ochranou hranic a zásahů policie: „V rámci kontroly jsme také pátrali po nelegálních migrantech,“ uvedl policista David Bukovský.¹⁴³ nebo v rámci násilnického chování v některé z Evropských zemí, kam se dostali nelegálně, což podporuje narativ, že migrace je nekontrolovatelná a do Evropy přicházejí „vlny“ neprověřených „uprchlíků“: „Brutální hromadné znásilnění polské turistky skupinou mužů, podle agentury ANSA zřejmě nelegálních migrantů ze severní Afriky napojených na obchod s drogami, uvedlo Polsko do varu.“¹⁴⁴ Výraz „ekonomický migrant“ je opět používán ve spojení s „vypočítavým“ jednáním, články navozují dojem, že většina „uprchlíků“ jsou „ekonomičtí migranti“ a

¹³⁹ ŠAFAŘÍKOVÁ, Jana. Německý sen o pracujících migrantech se zasekává. *Mladá fronta DNES*, 30.12.2017, s. 7.

¹⁴⁰ BELICA, Tomáš. Chceme Česko o(d)zbrojené!. *Blesk*, 29.9.2017, s. 2.

¹⁴¹ Stingl: Problém s migrací nemá jenom Evropa. *Mladá fronta DNES*, 1.7.2017, s. 1.

¹⁴² Francie: Útok autem na vojáky. *Blesk*, 10.8.2017, s. 20.

¹⁴³ Pátrali po migrantech. *Blesk*, 31.7.2017, s. 6.

¹⁴⁴ PALATA, Luboš. Smrt je málo, vše Polsko po znásilnění v Itálii. *Mladá fronta DNES*, 29.8.2017, s. 1.

takové „uprchlíky“ by Evropa přijmout neměla: „OSN nedávno odhadla, že na 70 procent přípluvších do Itálie jsou ve skutečnosti ekonomičtí migranti, i když některé humanitární organizace to vidí naopak.“¹⁴⁵

Výrazy spojované s „uprchlíky“

Z analýzy výrazů spojených s „uprchlíky“, mohu konstatovat, že výrazy (2) pozitivní/solidární s „uprchlíky“ se v tomto období téměř nevyskytovali. Mezi takové výrazy zde patří, že *„jsou uprchlíci tak vděční“* Angele Merkelové, že po ní pojmenují svého potomka. Objevuje se tu individuální příběh „uprchlíků“, který se v tomto období téměř nevyskytuje. Takové příběhy jsou důležité, protože umožňují čtenáři, postavit se do role „uprchlíka“ a vnímat obraz uprchlíka jako člověka: *„Uprchlíci jsou jí však vděční. A to tak, že chtějí spojit své životy s jejím jménem. Rodina syrských uprchlíků žijící v Německu po ní pojmenovala svoji minulou středu narozenou dceru.“*¹⁴⁶ Další z výrazů spojených s uprchlíky, které vyjadřovali solidárnost, jsou že, *„se musejí vracet zpět do svých zemí“* a že *„mají špatné podmínky v detenčních táborech v Řecku“*: *„Přibližně 14 000 se letos vrátilo z Řecka domů.... Desítky tisíc uprchlíků a migrantů uvázly v Řecku poté, co balkánské země loni v dubnu uzavřely své hranice... Řecko zažilo dramatický nárůst počtu uprchlíků a migrantů, což vedlo ke zhoršení životních podmínek v utečeneckých táborech.“*¹⁴⁷ To jsou ve výzkumném souboru z toho to období prakticky jediné výrazy, které lze označit za pozitivní nebo solidární s „uprchlíky“.

V druhé polovině roku 2017 byl „uprchlík“ spojován především s negativními výrazy, jak (a) bezpečnostní hrozby, tak v menší míře také (b) ekonomické zátěže. Výrazy spojující uprchlíky s bezpečnostní hrozbou se týkají především terorismu a násilí. Jsou používány výrazy jako *„přivázejí s sebou fundamentalistickou ideologii“*, *„nechají si vymýt hlavu“*, *„útočí ve jménu Islámského státu“* nebo *„znalci teroristických praktik“*. Příchozí uprchlíci jsou zobrazováni především jako *„infiltrovaní teroristé“* a aktéři teroristických útoků v Evropě: *„A experti upozorňují na souvislosti mezi migrační krizí a terorismem. Migrantů nemusí být přímo autory útoků – ale často s sebou přivázejí ideologii fundamentalistického islámu, jež je s útoky spojována, a někteří jsou i znalci teroristických“*

---

¹⁴⁵LÉBR, Tomáš. Italský boj s EU o migranty: dá jim všem evropská víza?. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2017, s. 9.

¹⁴⁶ ČTK. Malá Angela Merkel. *Blesk*, 22.8.2017, s. 4.

¹⁴⁷ ČTK. Pákistánci, Gruzínci, Albánci opouštějí Řecko. *Mladá fronta DNES*, 9.10.2017, s. 8.

praktik, do nichž byli zasvěceni třeba na území Islámského státu. Mnoho lidí, kteří dorazí na evropskou pevninu, zároveň buď hned, nebo brzy potom zmizí „do podzemí“. ¹⁴⁸ Nebo jsou články zaměřené na uprchlíky, kteří v Evropě žijí jako několikátá generace a latentně upozorňují, co se může stát s v budoucnu s nově příchozími „uprchlíky“. „Ale je tady ještě jedna hrozba. Ukázalo se, že až neuvěřitelně moc přistěhovalců druhé či třetí generace si s gustem nechá vymýt hlavy a útočí ve jménu Islámského státu, s nímž přišli do styku jen v televizi a na internetu.“ ¹⁴⁹

Výrazy, které spojují „uprchlíky s násilím jsou například: „přicházejí s noží v rukou“, „znásilňují turistky“, „útočí na slavnostech“. V kontextu článků, kde byla tato označení použita, mimo jiné posilují hranici mezi vlastní skupinou a jinými. Především je upozorňováno na jejich pudovost a píše se o sexuálním obtěžování. I když mnoho z těchto tvrzení není dokázáno, pro čtenáře tvoří obraz „uprchlíka“ z oblasti Blízkého východu a především Afrických zemí jako násilníka. Zde deník MF Dnes cituje sestru z nemocnice na Bulovce: „Mladý Afghánec se mě přímo na nemocničním pokoji pokusil znásilnit a soud ho osvobodil. ..., Český chlap by to neudělal. Ten postoj k ženám je jiný,“ říká rozhodně. ¹⁵⁰ V dalším článku MF Dnes píše o případech znásilnění turistek, kde se dozvídáme, že někteří z nich byli migranti. O zbytku pachatelů se článek nezmiňuje: „V Římě přibývá napadení žen, v uplynulých dnech tam nahlásilo znásilnění hned několik turistek... v některých případech hlášených z Říma byli obviněni migranti.“ ¹⁵¹ Deník Blesk zase cituje rodinu, která byla na dovolené, kde pobývali také „uprchlíci“, kteří jsou vyobrazeni jako jiná rasa s odlišnými nonverbálními projevy, které je třeba se obávat: „...poradili, abychom se za každou cenu vyvarovaly očního kontaktu s migranty. Většinou to byli mladí muži a považovali by to prý za výzvu k seznámení.“ Takže se obě ženy týden hlídaly, aby náhodou nepohlédly směrem k uprchlíkům. „Byl to týden strachu.“ ¹⁵² Významným zdrojem negativních výrazů spojených s uprchlíky je opět prezident České republiky, který hovoří především o agresivních „uprchlících“: „Zeman dostal ručně dělaný nůž. Prý doufá, že nebudeme muset nože používat na nelegální imigranty, kteří s

¹⁴⁸ LÉBR, Tomáš. Konec velkého snu. *Mladá fronta DNES*, 19.8.2017, s. 1.

¹⁴⁹ VODIČKA, Milan. Islámský stát zdánlivě mrtev, jeho duch však kráčí dál. *Mladá fronta DNES*, 11.7.2017, s. 5.

¹⁵⁰ HRUBEŠ, Karel. Sestra z Bulovky: Český chlap by to neudělal. *Mladá fronta DNES*, 2.10.2017, s. 1.

¹⁵¹ Itálii se řeší sexuální útoky na ženy, oběťmi jsou i turistky. *Mladá fronta DNES*, 20.9.2017, s. 9.

¹⁵² PRACHAŘ, František. Na dovolené s migranty. *Blesk*, 25.9.2017, s. 16.

noži v ruku přicházejí.“¹⁵³ „Uprchlíci“ jsou zobrazováni také jako mladí muži, kteří v davu útočí na slavnostech pod vlivem alkoholu, obtěžují ženy a v souvislosti s tím je třeba zvýšit sekuritizační opatření: „Německá policie posílí ostrahu lidových slavností ve městě Schorndorf u Stuttgartu poté, co o víkendu na hlavy policistů i návštěvníků dopadaly z davu stovek opilých mladíků prázdné lahve. Policie zaznamenala také dva případy sexuálního obtěžování... Také v davu podnapilých mladíků, kteří házeli lahve, byla podle policejního prezidenta Rolanda Eisela řada migrantů, ale nebyli ve většině.“¹⁵⁴

V tomto období jsou „uprchlíci“ v menší míře vyobrazováni také jako (b) ekonomická zátěž. Výrazy spojovanými s uprchlíky v tomto kontextu jsou: „nemají patřičné vzdělání“, „neumí jazyk“, „kantoři musejí věnovat více času dětem migrantů“ (v souvislosti s nedostatkem učitelů v Německu), „přibylo bezdomovců, díky migrantům“, „miliony za uprchlickou krizi“. „Uprchlíci“ jsou vyobrazeni jako ekonomická zátěž především v kontextu jejich začlenění do společnosti, nákladů na ochranu hranic a částek poslaných na pomoc zemím Evropské unie, kde je nejvíce „uprchlíků“ jako je Itálie, Řecko. V tomto článku se hovoří o nedostatku učitelů v Německu, z důvodu vysokého počtu „uprchlíků“ v zemi: „...společně s masovou imigrací v posledních letech, podle Zorna způsobilo „dramatický demografický vývoj“, kterému školy nebudou stačit... tak podle něj kantoři budou muset věnovat více času a pozornosti žákům, kteří se neovládají učit společně s ostatními,... stejně jako integraci dětí imigrantů z odlišných kulturních prostředí.“¹⁵⁵ Z médií se také dozvídáme, že kvůli migrantům se v Německu zvýšil počet bezdomovců: „V Německu rapidně přibylo bezdomovců. Díky migrantům.“¹⁵⁶, a že ve velké míře jsou „uprchlíci v cílových zemích nezaměstnatelní, protože neumí jazyk, nebo nemají dostatečnou kvalifikaci: „Německé firmy mají zájem o nové zaměstnance a zejména mladí lidé, kteří v uplynulých letech přišli do Německa jako žadatelé o azyl, chtějí pracovat. Tyto dvě skupiny se však nedokážou protnout. ... za to mohou především odlišné a nekompatibilní vzdělávací systémy v Německu a zemích, odkud migranti nejčastěji přicházejí.... Často jsou ale podle studie problémem i očekávání migrantů, kteří v Německu hledají práci. Rozšířená představa, že několik let práce v autodílně u strýce v Iráku zajistí bez větších problémů podobné možnosti po příchodu do Německa, tady

¹⁵³ Cukrovka neodešla!. *Blesk*, 10.11.2017, s. 3.

¹⁵⁴ ČTK. Další napadení na slavnostech. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2017, s. 9.

¹⁵⁵ ŠAFARÍKOVÁ, Jana. Malé Němce nemá kdo učit. *Mladá fronta DNES*, 14.7.2017, s. 8.

¹⁵⁶ ČTK. V Německu rapidně přibylo bezdomovců. Díky migrantům. *Mladá fronta DNES*, 16.11.2017, s. 9.

neplatí.¹⁵⁷ Jako ekonomická zátěž je „uprchlík“ profilován také v člancích píšících o částkách, které Česká republika poslal na pomoc zemím s velkým počtem „uprchlíků“: „Miliony na uprchlickou krizi. Ministerstvo vnitra vloni poslalo 200,7 milionu korun do zemí zasažených migrační krizí.“¹⁵⁸ I v člancích kde se píše, kolik peněz Česká republika vyčlenila na ochranu před teroristickými útoky: „Česko 24 milionů korun jako pomoc při řešení migrační krize ve Středozezemním moři. Česko tak přispěje nejvíce z celé EU. Ochrana před terorem. Na ochranu tzv. měkkých cílů, tedy míst s vysokou koncentrací lidí, která se mohou stát snadným cílem teroristů, je vláda připravena v letech 2019 až 2021 vyčlenit 359 milionů korun.“¹⁵⁹ Především ke konci roku články často píšící o pokutě, kterou by Česká republika měla zaplatit Evropské unii kvůli nepřijetí kvót na rozdělení „uprchlíků“: „Česká vláda se vzepřela. Odmítla přijímat uprchlíky podle takzvaných kvót...Trest? Údajně klidně čtvrt miliardy korun!“¹⁶⁰

Druhé analyzované období téměř neobsahuje články, kde by byl „uprchlík“ zdrojem informací a nevyskytují se téměř žádné články s individuálním příběhem „uprchlíka. Jeden z mála článků, kde se vyskytuje osobní příběh „uprchlíka“ referuje o mladém Afgánci, který se chtěl přes hranice České republiky dostat do západní Evropy tak, že se držel podvozku kamionu. Dozvídáme se fragmenty příběhu „uprchlíka“ a pouze z úst policejní mluvčí. „Prý cestuje přes Turecko, Bulharsko a Srbsko k nám,“ řekla Blesku krajská policejní mluvčí Štěpánka Komárová. Čtyři dny šel pěšky, v Maďarsku se vtěsnil do podvozku návěsu kamionu. Celou cestu se držel rukama i nohama, nikde nevystoupil, až u nás,“ popsala policistka. „Už neměl žádnou sílu. Mohl se kdykoliv zabít. Tento způsob mu prý poradili známí ve Francii, kam směřoval,“ dodala Komárová.¹⁶¹ Dále je v článku akcentována hrozba masové nelegální migrace, o motivech nebo pohledu „uprchlíka“ se čtenář nedozvídá: „Počet lidí, kteří potají překročili státní hranice, letos stoupl čtyřnásobně oproti loňsku. Jihomoravská hranice se stala v létě opět pořádně horkou linií. A není to panujícímí vedry. Projdou? Neprojdou? Policie troubí na poplach.“¹⁶²

---

¹⁵⁷ ŠAFARÍKOVÁ, Jana. Německý sen o pracujících migrantech se zasekává. *Mladá fronta DNES*, 30.12.2017, s. 7.

¹⁵⁸ ČTK. Miliony na uprchlickou krizi. *Mladá fronta DNES*, 14.9.2017, s. 5.

¹⁵⁹ KOPŘIVA, Jakub. Kvůli suchu zdraží vodné i stočné. *Blesk*, 25.7.2017, s. 2.

¹⁶⁰ Ženu nás k soudu. *Blesk*, 8.12.2017, s. 1.

¹⁶¹ NOVÁČEK, Jiří. Běženeček se držel podvozku. *Blesk*, 11.8.2017, s. 7.

¹⁶² NOVÁČEK, Jiří. Běženeček se držel podvozku. *Blesk*, 11.8.2017, s. 7.

Metafory

Metafory pro označování „uprchlíků“ se v tomto období objevují v mnohem menší míře než v prvním sledovaném období a vyskytují se hlavně v článcích se zápornou konotací. Oba deníky užívaly především (1) metaforu povodně. Výraz „vlna“ se v tomto období vyskytuje v červenci pro označení velkého počtu „uprchlíků“ na cestě do Itálie, kterou „vlna“ učinila „postiženou“: „...z Řecka a Itálie, tedy migrační vlnou nejvíce postižených zemí“¹⁶³. Poté se tato metafora objevuje v prosinci z úst prezidenta České republiky Miloše Zemana, kde její pomocí popisuje bezpečnostní hrozbu velkého počtu neprověřených lidí, které spojuje s terorismem: „Čelíme vážným bezpečnostním hrozbám, nekontrolované vlně migrace a mezinárodnímu terorismu.“¹⁶⁴ a z úst předsedy vlády České republiky Andreje Babiše, kde zpochybňuje, že tato „migrační vlna“ zahrnuje „válečné uprchlíky“: „Ale kde v té dnešní migrační vlně jsou ti váleční uprchlíci? Já jsem je v té Itálii neviděl.“¹⁶⁵ Pomocí této metafory je odkazováno na negativní charakteristiky migrantů a je skrze ně poukazováno především na nebezpečí, která „uprchlíci“ představují pro stát a společnost, např. „přiliv migrantů“ schovává radikální islamisty a teroristy: „Přesto problémem zůstává přiliv migrantů do Evropy, u nichž není jistota, zda mezi nimi nejsou radikální islamisté.“¹⁶⁶, „Teroristé jsou podle něj ukryti v nynější migrační vlně.“¹⁶⁷ V některých článcích je výraz „vlny“, který je tak často používán pro označení „uprchlíků“, použit přímo ve spojení s terorem a terorismem. Dostává tak ještě zápornější konotaci: „To, že se nynější vlna teroristických útoků inspirovaných hlavně hnutím Islámský stát.“¹⁶⁸, „Na migrační krizi a vlnu teroru v Evropě Češi zareagovali tím, že se ozbrojují.“¹⁶⁹ Metafora (2) zvěře a (3) invaze se v tomto období téměř nevyskytovala. „Uprchlíci“ jsou ve druhém sledovaném období zobrazováni jako neustále se valící masa lidí, hrozba masové migrace a terorismu, kvůli které je potřeba třeba kontrolovat hranice.

---

¹⁶³ PALATA, Luboš. Migrační kvóty stále dřou, Unie je přesto hájí. *Mladá fronta DNES*, 27.7.2017, s. 9.

¹⁶⁴ Novoroční poselství. *Mladá fronta DNES*, 30.12.2017, s. 3.

¹⁶⁵ PALATA, Luboš. Je třeba s pašeráky lidí v Africe bojovat. *Mladá fronta DNES*, 18.12.2017, s. 7.

¹⁶⁶ BELICA, Tomáš. Chceme Česko o(d)zbrojené!. *Blesk*, 29.9.2017, s. 2.

¹⁶⁷ Zeman se konečně pozdravil s Trumpem. *Mladá fronta DNES*, 21.9.2017, s. 3.

¹⁶⁸ LÉBR, Tomáš. Konec velkého snu. *Mladá fronta DNES*, 19.8.2017, s. 1.

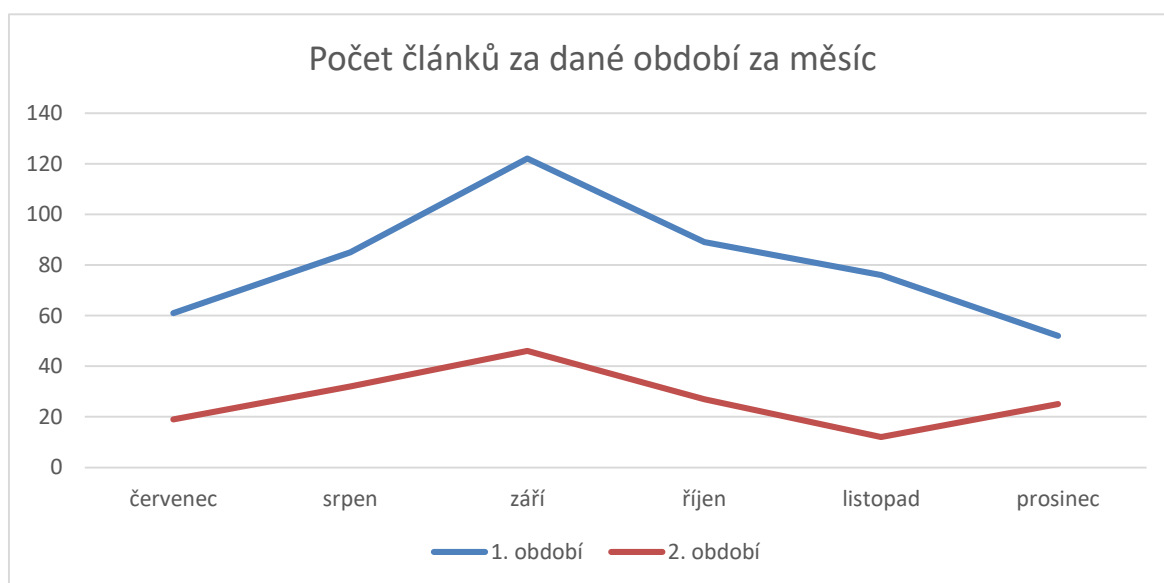
¹⁶⁹ Češi chtějí zbraně, počet zájemců se zdvojnásobil. *Mladá fronta DNES*, 11.7.2017, s. 1.

2.2.4 Shrnutí a porovnání mediálního obrazu „uprchlíka“ v 1. a 2. období

V této kapitole odpovídám na hlavní výzkumnou otázku: Jaký je mediální obraz „uprchlíka“ ve sledovaných obdobích a jak se od sebe tyto obrazy liší.

Agenda setting

Z počtu uveřejněných článků vyplývá, že v druhém analyzovaném období nebyla tzv. migrační krize a problematika „uprchlíků“ tak silně nastolované téma, což přispívá k rámování prvního období jako období tzv. krize a druhého období, jako období, kdy krize ustává. V prvním období bylo zveřejněno celkem 485 článků týkající se tzv. migrační krize a „uprchlíků“ a v druhém období už to bylo pouze 161 článků. (viz Graf č. 5). Také z počtu článků uvedených na titulní straně lze tento závěr potvrdit. V prvním období bylo na titulní straně zkoumaných deníků zveřejněno 113 článků zabývajících se „uprchlíky“ a tzv. migrační krizí a v druhém období 45 článků (viz Příloha č. 3).

Graf č. 5: Počet článků za dané období za měsíc

Témata a konotace článků

V obou sledovaných obdobích byly více zastoupeny články se zápornou konotací, ale v prvním analyzovaném období byly početné také články s kladnou konotací. V druhém období se takové texty téměř nevyskytovaly (viz Příloha 1). V obou obdobích potom byly

s nízkou četností zastoupeny články s neutrální konotací, kde jsem očekávala profesionální přístup médií a neutrální vyznění článků o „uprchlících“. Dominantním rámcem, kterým je agenda tzv. uprchlické krize interpretována je v obou obdobích sekuritizační rámec, což koresponduje s výzkumem Stephena Castlese [2014] a názorem Zygmuta Baumana [2017], které popisují v teoretické části práce. V prvním analyzovaném období, tedy v období tzv. krize se objevuje také rámec solidarity s uprchlíky, kde se vyskytuje tolerance a shovívavé postoje k migrantům.

Témata článků, která v obou obdobích nejvíce rezonovala, byly kvóty, ochrana hranic a v nižší míře také ekonomické dopady krize. O kvótách se v prvním období hovořilo především v kontextu jejich přijetí, či nepřijetí: „... kvóty jsou špatným řešením“¹⁷⁰. V druhém období se o kvótách hovořilo především ve spojení s podáním žaloby od Evropské komise na země Visegrádské čtyřky (kromě Slovenské republiky) za nepřijetí kvót a možném peněžitém trestu pro tyto země. Články jsou psány tak, že je EU dávana do opozice vůči České republice jako nepřítel. „Měsíc po měsíci se vztahy mezi zeměmi střední Evropy a Bruslem dostávají do stále těžší krize. Evropská komise chce proto uspořádat mimořádný summit s visegrádskou čtyřkou.“¹⁷¹, „Poslední varování vyslala Evropská komise vůči Česku. Udělala totiž další krok k tomu, aby ho pohnala před nejvyšší evropský soud kvůli odmítání migrantských kvót. Česko má teď měsíc na to, aby je začalo plnit.“¹⁷²

Téma ochrany hranic a opatření sloužících pro tento účel prostupuje také oběma analyzovanými etapami. V prvním období se píše především o ochraně hranic Schengenského prostoru a Evropy jako celku, kvůli zamezení nekontrolovatelné migrace. Články referují o opatřeních na ochranu hranic, jakými jsou například výstavba plotů a vojenské hlídky, před hrozbou přicházejících „uprchlíků“. Ti mohou přinášet nemoci, odlišnou kulturu, která je neslučitelná s evropskou, nebo hrozbu terorismu: „Za asistence policie a vojáků, s kulisou dopravních zácp i zastavených vlaků padala včera v Evropě jedna hraniční závora za druhou takovým tempem, až se dokonce zrodilo i slovo schexit jako zkratka pro konec schengenského prostoru.“¹⁷³, „Státy napříč kontinentem ze dne na

---

¹⁷⁰ Sněmovna o uprchlících: Kvótám řeknem ne, lodě s migranty potopíme. *Blesk*, 18. 7. 2015, s. 5.

¹⁷¹ PALATA, Luboš. Brusel chce na summitu s V4 vyřešit pomoc Itálii. *Mladá fronta DNES*, 28.7.2017, s. 8.

¹⁷² Češi, máte na to měsíc. *Blesk*, 27.7.2017, s. 2.

¹⁷³ VODIČKA, Milan. Evropa zavírá dveře. *Mladá fronta DNES*, 15.9.2015, s. 1.

den zavádějí pohraniční kontroly nebo se na ně připravují, vztyčují ploty a po tisících posílají na hranice vojáky.“¹⁷⁴ Prostor ke komentářům dostávají politici Visegrádské skupiny, např. prezident Maďarska: „Orbán... oznámil, že 175 kilometrů hranice s Vojvodinou, kde žije 300 tisíc etnických Maďarů, bude zadržovaná nejpozději do konce srpna....., V sázce jsou dnes evropské hodnoty, životní styl obyvatel Evropy, přežití národů a celé Evropy,“ prohlásil Orbán.“¹⁷⁵ Akcentována je potřeba chránit také britské hranice kolem Eurotunelu pod Lamanšským průlivem: „U terminálů plánuje vybudovat odolnější ploty, které by uprchlíkům zabránily v naskakování na kamiony.“¹⁷⁶ „Uprchlík“ je v prvním období zobrazen jako čekající na hranicích a jako nežádoucí v Evropě. Proto je třeba před „uprchlíky“ chránit hranici celé Evropy.

V druhém analyzovaném období je v první řadě důležitá ochrana hranic České republiky. Média informují o negativních událostech ze zahraničí v podobě teroristických útoků spojovaných s „uprchlíky“, nebo o ekonomické zátěži, kterou pro cílové země „uprchlíci“ znamenají: „V Německu rapidně přibylo bezdomovců. Díky migrantům.“¹⁷⁷ Aby taková situace nenastala v České republice, je třeba zvýšit kontroly na hranicích: „Čeští policisté testují bezpilotní vznášedla s kamerami. Zatím jimi sledují dopravu, ale uvažují i o jejich využití v boji proti teroristům.... Šest balonů dodala i do jedné střeoevropské země (kterou nechce jmenovat kvůli diskretnosti kontraktu), kde se používají na hranici k odhalování ilegálních migrantů.“¹⁷⁸, „V rámci kontroly jsme také pátrali po nelegálních migrantech,“ uvedl policista David Bukovský.“¹⁷⁹ „Uprchlíci“ již nejsou zobrazováni jako masa lidí čekající na hranicích Evropy, ale jako masa lidí, která se nekontrolovaně pohybuje v Evropě. Nekontrolovatelná migrace, během které mohou do Evropy přicházet teroristé je v druhém analyzovaném období ještě rozšířenějším tématem než v prvním: „Britský deník informoval, že mezinárodní policejní organizace Interpol už na konci května rozšířila do členských zemí seznam celkem 173 členů Islámského státu (IS), kteří mají podle dostupných informací zvláštní výcvik zaměřený na páčání sebevražedných atentátů v Evropě...zatím není žádný důkaz, že by některý z lidí, kteří jsou na seznamu, dorazil do Evropy. V současné migrační krizi, kdy se přes hranice dostávají

¹⁷⁴ VODIČKA, Milan. Závory padají jako domino. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 1.

¹⁷⁵ PALATA, Luboš. Orbán dělí Maďary plotem a straší je koncem Evropy. *Mladá fronta DNES*, 27.7.2015, s. 9.

¹⁷⁶ Britové postaví u Calais lepší ploty proti uprchlíkům. *Mladá fronta DNES*, 5.8.2015, s. 8.

¹⁷⁷ ČTK. V Německu rapidně přibylo bezdomovců. Díky migrantům. *Mladá fronta DNES*, 16.11.2017, s. 9.

¹⁷⁸ POKORNÝ, Jakub. Policejní dron odhalil teroristu s bombou. *Mladá fronta DNES*, 15.8.2017, s. 1.

¹⁷⁹ Pátrali po migrantech. *Blesk*, 31.7.2017, s. 6.

*desítky tisíc lidí s problematickou identitou, to však nelze vyloučit*¹⁸⁰. Na jednu stranu v druhém období je veřejnost informována o práci policie a státu v podobě kontroly hranic a na druhou stranu je podněcována morální panika o nekontrolovatelné migraci. V kontextu ochrany hranic články píšou o pozitivním významu sekuritizačních opatření na hranicích České republiky a Evropy, které Českou republiku uchránili před „uprchlíky“ a negativními událostmi, které se stali v zahraničí: „*V roce 2015 podle BIS kulminovaly počty Syřanů Afghánců a Iráčanů, kteří projížděli přes české území. Bezpečnostní opatření však v řijnu zájem uprchlíků o cestu přes ČR snížila.*“¹⁸¹ Bezpečnostní situace v Evropě je ale stále popisována jako problematická a je i nadále potřeba kontrolovat hranice. V kontextu ekonomických dopadů krize se v prvním období píše o nákladech států na ochranu hranic, vybudování detenčních zařízení a v souvislosti s kvótami se také zmiňuje finanční zátěž, kterou „uprchlíci“ mohou znamenat pro jednotlivé státy EU: „... *kočují za výdělkem, ať už v podobě evropských mezd, nebo štedrých sociálních dávek. A to bude do budoucna kámen úrazu... V případě neúspěchu budou tvořit sociálně slabou skupinu.*“¹⁸² Ekonomická zátěž je v druhém období akcentována příklady ze zemí, kde je vyšší počet „uprchlíků“. Články hovoří o zátěži pro sociální systém daného státu, jejich nízké zaměstnatelnosti nebo zvýšení počtu bezdomovců v Německu kvůli uprchlíkům. Texty také pojednávají o možné pokutě pro Českou republiku kvůli nepřijetí kvót.

Jiná témata byla specifická pro daná období. Např. téma detenčních zařízení, bylo nastolováno především v prvním období a v tom druhém se jimi zabýval jen zlomek článků. Texty se v prvním období týkali detenčních táborů v České republice a odmítavých postojů obcí, kde by takové tábory mohli být zřízeny: „... *žadatelé o azyl zde mají důstojné zázemí, kde nechybí knihovna, posilovna, ale třeba i řezbářská dílna.*“¹⁸³, „*Obce, ve kterých se nacházejí nevyužívané armádní objekty, se připravují na zájem ministra vnitra o tyto stavby. Některé mu už samy napsaly, že pro umístění imigrantů nejsou vhodné.*“¹⁸⁴ Téma chorob, kterými mohou být „uprchlíci“ nakaženi, se také v mnohem vyšší míře vyskytuje v prvním období: „*Mezi běženci z Afriky a východu Evropy se nejspíš šíří tuberkulóza.*“¹⁸⁵ V prvním sledovaném období byla situace v Evropě médií častěji

¹⁸⁰ LÉBR, Tomáš. Interpol hledá 173 osob cvičených na útok v Evropě. *Mladá fronta DNES*, 24.7.2017, s. 8.

¹⁸¹ ČTK. Migrační krize je překonána. I díky plotům na Balkáně. *Mladá fronta DNES*, 25.10.2017, s. 6.

¹⁸² Armáda běženců se přesouvá do Evropy: Valná většina uprchlíků jsou muži. *Blesk*, 23.7.2015, s. 3.

¹⁸³ Přeplněné středisko pro uprchlíky? Kdepak, spíše rekreační areál!. *Blesk*, 3.7.2015, s. 3.

¹⁸⁴ JANOUŠ, Václav. Starosto, nechcete tábor?. *Mladá fronta DNES*, 22.7.2015, s. 3.

¹⁸⁵ Uprchlíci zavlečou do Česka tuberkulózu, varují lékaři. Chtějí povinný rentgen. *Blesk*, 28.7.2015, s. 6.

vykreslována jako vyhrocená, nezvládaná a neúnosná, kvůli počtu „uprchlíků“, kteří mohou představovat nebezpečí pro budoucí generace a zátěž pro ekonomiku: „*Británie a Francie volají o pomoc, situaci kolem uprchlíků v Calais přestávají zvládat. Italové na moři jen v sobotu zachránili 1 800 běženců.*“¹⁸⁶, „*Hrozí totiž, že se střední Evropa stane jednou velkou dálnicí, po které budou nekontrolovaně proudit tisíce a tisíce lidí.*“¹⁸⁷, „*Jsme v situaci, která nemá řešení... Jdou do Evropy z ekonomických důvodů, ale současně naši civilizaci opovrhují. Mají představu, že se jim tu bude žít lehký, ale zároveň si ponechají svoje životní návyky, svou životní filozofii. Necítí potřebu tuto společnost budovat a chránit.*“¹⁸⁸ Především je pak prvním období specifické články zobrazující „uprchlíka“ jako oběť války a pašeráků: „*Hromadnou smrtí skončila cesta za lepším životem pro zhruba dvacítku běženců.*“¹⁸⁹, nebo jako člověka s individuálním příběhem: „*Děkujeme Česku. Opravdu děkujeme,*“ říká anglicky jedna z žen, Zahra Abdulah. *V očích se jí lesknou slzy, přesto se neustále usmívá a větu opakuje dokola. Okolo ní pobíhají děti a hrají si.*“¹⁹⁰

V druhém sledovaném období jsou ve spojení s „uprchlíky“ ve větší míře zastoupená témata teroristických útoků, rekrutování bojovníků IS z řad „uprchlíků“: „*Francouzi žijí s rizikem teroristických útoků.... Většina útočníků se rekrutuje z radikalizovaných islámských skupin.*“¹⁹¹, „*Přesto problémem zůstává příliv migrantů do Evropy, u nichž není jistota, zda mezi nimi nejsou radikální islamisté.*“¹⁹² a případy znásilnění a kriminality, ze kterých jsou „uprchlíci“ obviněni: „*V Římě přibývá napadení žen, v uplynulých dnech tam nahlásilo znásilnění hned několik turistek.... Také v některých případech hlášených z Říma byli obviněni migranti.*“¹⁹³ Přibližně v půlce sledovaného období začínají být témata spojovaná s „uprchlíky“ politická. Média píšou o možné žalobě Evropské komise na Visegrádskou čtyřku za nedodržení kvót, tzv. uprchlická krize je součástí předvolební kampaně voleb do Parlamentu České republiky a je popisována jako

¹⁸⁶ PŘIBIL, Marek. Zeman: Do Česka běžence nikdo nezval. *Mladá fronta DNES*, 3.8.2015, s. 1.

¹⁸⁷ LEINERT, Ondřej. Čtvrt milionu uprchlíků. Chovanec: Nebojte se jich. *Mladá fronta DNES*, 4.9.2015, s. 1.

¹⁸⁸ MIHALIK, Martin. Politolog Stanislav Balík: Uprchlíci chtějí blahobyť, ale námi opovrhují. *Blesk*, 20.9.2015, s. 6.

¹⁸⁹ Dodávka plná těl běženců Co se uvnitř odehrálo?. *Blesk*, 28.8.2015, s. 2.

¹⁹⁰ JANOŮŠ, Václav. Česko děkujeme, vzkazují z Drážďan syrští uprchlíci. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 4.

¹⁹¹ RENOVICA, Vera. Je terorismus vzpourou dětí?. *Blesk*, 1.7.2017, s. 7.

¹⁹² BELICA, Tomáš. Chceme Česko o(d)zbrojené!. *Blesk*, 29.9.2017, s. 2.

¹⁹³ Itálii se řeší sexuální útoky na ženy, oběťmi jsou i turistiky. *Mladá fronta DNES*, 20.9.2017, s. 9.

síla, která může změnit politické uspořádání v Evropě v kontextu voleb do Německého spolkového sněmu a parlamentních voleb v Rakousku a České republice: „*ANO je první stranou, která prolomila téměř čtvrt stoletou dominanci dvou hlavních stran. Její triumf poukazuje na měnící se politickou mapu v Evropě, která kvůli uprchlické krizi zažívá vzestup protestních a protiislámských skupin.*“¹⁹⁴

Výrazy označující uprchlíka

Výrazy pro označení „uprchlíka“ jsou v prvním i druhém období spojené především s (1) pohybem a (2) identifikací. Výrazy jako „*uprchlík*“, „*migrant*“, „*imigrant*“, „*azylant*“, „*žadatel o azyl*“, které by měly mít primárně rozlišovací funkci, protože jsou teoreticky vymezeny, jsou v obou obdobích používány jako synonyma. Z analýzy obou období plyne, že ve spojení s dalšími výrazy spojenými s uprchlíky a konotacemi článků, jsou výrazy „*uprchlík*“, „*běžec*“, „*přistěhovalec*“, „*migrant*“, „*imigrant*“ apod. používány k označení osoby, která je hrozbou pro cílové země z důvodu odlišné kultury, přenosu nemocí, hrozby terorismu a v prvním období také k označení osoby, která je obětí války nebo pašeráků. Jakmile se z „uprchlíka“ stane „*azylant*“ nebo „*žadatel o azyl*“, píšou články o ekonomické zátěži. Tato označení jsou používána téměř výlučně v článcích zaměřených na otázku sociálního státu a ekonomických dopadů tzv. migrační krize. S ekonomickou zátěží je spojený také výraz „*migrant*“ nebo „*imigrant*“, pokud je k němu přidáno přídavné jméno „*ekonomický*“.

K zajímavému zjištění docházím při porovnání výrazů spojených s (2) identifikací, které byly používány v těchto dvou časových obdobích. V první polovině roku 2015 je dominantním rámcem tzv. uprchlické krize sekuritizační, ale také solidární rámeček. V tomto období byla „uprchlíky“ nejvyužívanější Balkánská migrační trasa, kudy do Evropy přicházeli především Syřané a obyvatelé Blízkého východu, tedy oblasti o které jsme médiu informováni jako o válečné oblasti. V článcích byli pečlivě vymežováni především „*Syřané*“. „*Syřané*“ jsou vnímáni jako „praví“ uprchlíci a obyvatelé Sýrie, byli vždy spojováni s výrazem „*uprchlík*“. „*Syrští uprchlíci*“ mají tedy zvláštní postavení a souvisí se solidárními vyjádřeními jako „*utíkají před válkou*“. Jejich morální nárok na pomoc v hostitelských státech je vnímán jako legitimní. V druhé polovině roku 2017 je hlavním rámcem tzv. uprchlické krize bezpochyby sekuritizační rámeček. Nejfrekventovanější trasou

---

¹⁹⁴ ŠIMŮNEK, Štěpán. Svět se bojí Babiše. *Blesk*, 23.10.2017, s. 20.

je Centrální středomořská trasa, kterou do Evropy připlouvají především „uprchlíci“ z afrických zemí. Tyto země jsou spojované s ekonomickým uprchlictvím, protože z médií se nedozvídáme o žádných nepokojích v oblasti, které by legitimizovaly nárok k migraci do Evropy. V článcích se často hovoří o „*africký*“ „uprchlících“, kteří jsou v textech spojováni s násilnictvím, terorismem a ekonomickou migrací. Jsou vnímáni jako nežádoucí migranti a jejich morální nárok na pomoc v hostitelských státech není legitimní. Výraz „*muslim*“ je v obou obdobích spojován spíše s odlišností kultur a jejich neslučitelností. Také „*muslim*“ je nežádoucím migrantem. Tato zjištění korespondují s vymezováním morálního nároku na pomoc podle toho, jestli je uprchlík vnímán ve veřejném diskurzu jako dobrovolný/nedobrovolný, tedy ekonomický/politický migrant a národnosti tak, jak o něm píše Holmes a Castañeda [2016]. Národnost a náboženství jsou používány k vymezení žádoucích a nežádoucích „uprchlíků“, jak popisují Mügge a Van der Haar [2016].

Výrazy, které označují uprchlíka jako (3) hrozbu jsou patrnější v druhém zkoumaném období, kdy je „uprchlík“ přímo označován výrazy „*útočník*“, „*islamista*“, „*radikální islamista*“, „*kazatel radikálního islámu*“ nebo „*terorista*“: „...k aktuálním problémům s potomky přistěhovalců v Evropě, ze kterých se rekrutují teroristé.“¹⁹⁵ Takto přímá označení v prvním období nenajdeme. V prvním sledovaném období byla taková slova např. „*džihádista*“ nebo „*islamista*“ pouze spojována s „uprchlíky“: „...by se mohli islamisté pokusit dostat do Evropy. Představitelé německé vládní konzervativní unie CDU/CSU a jejího koaličního partnera sociální demokracie SPD už oznámili, že v souvislosti s těmito fakty chtějí zavést prověrky syrských uprchlíků.“¹⁹⁶

Kategorie výrazů pro označení uprchlíka spojené s (4) nepravým uprchlictvím se objevovala ve větší míře v prvním období, což je ale jistě zapříčiněno také větším počtem článků věnujících se tzv. uprchlické krizi. V prvním období byly výrazy „*nelegální běžene*“, „*ilegální imigrant*“ používány pro označení „uprchlíků“ jako objektů policejní činnosti, především v článcích věnujících se ochraně hranic, nebo byly tyto výrazy použity jako zpochybnění pravosti „uprchlíků“, v kontextu jejich opravdového ohrožení a nutnosti

---

¹⁹⁵ Stingl: Problém s migrací nemá jenom Evropa. *Mladá fronta DNES*, 1.7.2017, s. 1.

¹⁹⁶ ČTK. Migrantů je milion, děsí falešné pasy. *Mladá fronta DNES*, 23.12.2015, s. 7.

vycestovat: „Zadržených nelegálních migrantů stále přibývá.“¹⁹⁷ V druhém období se výrazy „nelegální běženeč“ a „ilegální imigrant“ objevovaly v článkách referujících o násilnickém chování „uprchlíků“ a byly používány k posilování narativu o nekontrolovatelné migraci. „Brutální hromadné znásilnění polské turistky skupinou mužů, podle agentury ANSA zřejmě nelegálních migrantů ze severní Afriky napojených na obchod s drogami, uvedlo Polsko do varu.“¹⁹⁸ Výraz „ekonomický migrant“ je v obou analyzovaných obdobích používán ve spojení s vypočítavým jednáním, články navozují dojem, že většina „uprchlíků“ jsou „ekonomičtí migranti“ a takové „uprchlíky“ by Evropa přijmout neměla: „Azyl by měly dostávat osoby, které jsou nějakým způsobem ohrožené na životě, například lidé v Sýrii nebo Iráku. Albánie není nebezpečná země. Jsou to ekonomičtí migranti.“¹⁹⁹ „OSN nedávno odhadla, že na 70 procent přípluvších do Itálie jsou ve skutečnosti ekonomičtí migranti, i když některé humanitární organizace to vidí naopak.“²⁰⁰

Výrazy spojované s „uprchlíky“

Analýza třetího tématu, kterým jsou výrazy spojené s „uprchlíky“, ukázala, že v obou obdobích jsou (1) negativní výrazy početnější. V prvním sledovaném období byly výrazy spojené s „uprchlíky“ častěji (1) negativní, ale zastoupeny byly i výrazy (2) pozitivní/solidární s „uprchlíky“. V tomto kontextu byli „uprchlíci“ zobrazováni jako „normální lidé ve špatné situaci.“, „Lidé, kteří utíkají z regionů, kde došlo k destabilizaci režimů.“²⁰¹ A byly zveřejňovány názory a výzvy českých aktivistů, kteří s uprchlíky přicházeli do styku. „Uprchlíci“ jsou v jejich podání „nepohrdaví vůči práci“²⁰² a „lidé jako my“²⁰³. Články také pracovaly s příběhem cesty uprchlíka. (1) Negativní výrazy spojené s „uprchlíky“ v tomto období vytvářely jeho obraz jako (a) bezpečnostní hrozby z důvodu „zdravotního rizika, násilnictví, agresivity, terorismu a neslučitelné kultury“, která může do Evropy přijít, ale zatím čeká na hranicích: „Strach z velkých epidemií přichází do Česka spolu s vlnou uprchlíků ze zemí, kde tyto infekční choroby stále patří ke

¹⁹⁷ ČTK. České hranice ohlídá až 2600 vojáků. *Blesk*, 13.8.2015, s. 2.

¹⁹⁸ PALATA, Luboš. Smrt je málo, vře Polsko po znásilnění v Itálii. *Mladá fronta DNES*, 29.8.2017, s. 1.

¹⁹⁹ Imigranty musíme omezit!. *Blesk*, 12.10.2015, s. 4.

²⁰⁰ LÉBR, Tomáš. Italský boj s EU o migranty: dá jim všem evropská víza?. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2017, s. 9.

²⁰¹ KUBÁTOVÁ, Zuzana. EU nefunguje. Musí se předělat. *Mladá fronta DNES*, 25.7.2015, s. 14.

²⁰² Práce za osm tisíc? Není problém! Uprchlíci z Iráku se už těší do Česka. *Blesk*, 14.7.2015, s. 6.

²⁰³ Uprchlíci v Česku nezvládají psychickou zátěž, tvrdí muž, který jim pomáhá. *Blesk*, 12.11.2015, s. 5.

každodennímu životu.²⁰⁴ „Islámští utečenci nebudou podle prezidenta Miloše Zemana dodržovat a respektovat naše zákony a zvyklosti. Budou mít právo šaría, takže nevěrné ženy budou kamenovány, zlodějům se budou utínat ruce.“²⁰⁵ V menší míře jsou v tomto období „uprchlíci“ spojováni s (b) ekonomickou zátěží, kterou budou představovat pro cílové země a Evropu celkově: „Lze tak předpokládat, že migranti se stanou skupinou, která bude záviset na sociálním systému Německa...„Tak značný příliv migrantů ve srovnání s minulostí bude mít jednoznačně negativní dopad na sociální systém Německa a jeho fiskální stabilitu“.²⁰⁶ Články publikované v tomto období většinou popisují uprchlíka jako bezpečnostní hrozbu, nebo jsou s uprchlíky solidární a popisují je jako oběti války a pašeráků, které potřebují pomoci. Obraz „uprchlíků“ je tak z hlediska dalších výrazů, které jsou s nimi spojovány, v tomto období vcelku různorodý. Přestože má většina výrazů negativní orientaci, tak se hojně vyskytují i výrazy solidární.

V druhém analyzovaném období jsou výrazy spojené s „uprchlíky“ ve velké míře (1) negativní a (2) pozitivní /solidární výrazy se téměř nevyskytují. V druhé polovině roku 2017 byl „uprchlík“ spojován především s negativními výrazy (a) bezpečnostní hrozba a v menší míře (b) ekonomická zátěž. Výrazy spojující uprchlíky s (a) bezpečnostní hrozbou se týkají především terorismu a násilí. Byly používány výrazy jako „přivázejí s sebou fundamentalistickou ideologii“, „nechají si vymýt hlavu“, „útočí ve jméno Islámského státu“, „znalci teroristických praktik“, „přicházejí s noži v rukou“, „znásilňují turistky“ apod. Příchozí uprchlíci byli zobrazováni především jako „infiltrovaní teroristé“, kteří v Evropě žijí již několik generací, jako „infiltrovaní teroristé“, kteří jsou mezi „uprchlíky“ nebo se z jejich řad rekrutují a jako aktéři teroristických útoků v Evropě: „A experti upozorňují na souvislosti mezi migrační krizí a terorismem. Migranti nemusí být přímo autory útoků – ale často s sebou přivázejí ideologii fundamentalistického islámu, jež je s útoky spojována, a někteří jsou i znalci teroristických praktik, do nichž byli zasvěceni třeba na území Islámského státu. Mnoho lidí, kteří dorazí na evropskou pevninu, zároveň buď hned, nebo brzy potom zmizí „do podzemí.“²⁰⁷ „Uprchlíci“ byli v druhém období zobrazováni také jako násilníci. V souvislosti s tím média referují o sekuritizačních opatřeních. Výrazy spojené s „uprchlíky“ odkazovali k (b) ekonomické zátěži především

²⁰⁴ HRDINOVÁ, Radka. Černý kašel a spalničky se vrací. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 2.

²⁰⁵ Muslimky budou nosit burky i v Česku. *Blesk*, 16.10.2015, s. 5.

²⁰⁶ Válka na maďarské hranici. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 8.

²⁰⁷ LÉBR, Tomáš. Konec velkého snu. *Mladá fronta DNES*, 19.8.2017, s. 1.

v kontextu jejich začlenění do společnosti, nákladů na ochranu hranic a částek poslaných na pomoc zemím Evropské unie, kde je nejvíce „uprchlíků“ jako je Itálie, Řecko.

Dalším zajímavým zjištěním analýzy je, že „uprchlík“ v analyzovaných člancích v obou obdobích často vystupoval v roli objektu, který je ovládán vnějšími silami. „Uprchlíci“ vystupovali v trpném rodě či jako předměty které jsou pašovány, v jiných případech namačkány, zachyceny, zadrženy a umístěny. Média používala odosobňující jazyk, což pro čtenáře „uprchlíky“ odlidšťuje a může omezit schopnost soucitu s lidmi na útěku: „*Vtěsnání do klubička, pár centimetrů nad asfaltem mezi rezervními pneumatikami nebo napěchování jako zvířata mezi paletami se žrádlem pro psy.*“²⁰⁸ V člancích byly uváděny počty, pokud hovořily o kvótách, smrti nebo pašování, ale téměř se neobjevoval věk „uprchlíků“ nebo sociální pozadí. „Uprchlíci“ jsou osoby nezakotvené ve společenském kontextu. V prvním období se objevovalo více článků, kde je zachycen příběh uprchlíka a uprchlík je v roli aktivního subjektu. V některých případech byl „uprchlík“ zdrojem informací, i když se od něj čtenář dozvídá pouze fragmenty, protože uprchlíci se vyjadřovali pouze k některým tématům, např. k plánům cesty nebo k zařízení v detenčních táborech. Často nehovořil sám „uprchlík“, ale například policie. Přesto se v některých člancích z prvního období daří „uprchlíka“ vidět jako člověka, právě díky individuálním příběhům.

Druhé analyzované období téměř neobsahuje články, kde by byl „uprchlík“ zdrojem informací nebo články s individuálním příběhem „uprchlíka. Obraz „uprchlíka jako člověka se čtenáři ztrácí. Nedožvídali jsme se nic o pohledu „uprchlíka“ nebo o jeho motivacích. Pokud byl v tomto období zmíněn individuální příběh „uprchlíka“ dozvídáme se ho z úst policie, zástupců humanitárních organizací, zaměstnanců detenčních zařízení nebo třeba mluvčí ministerstva vnitra. Malá část informací, která se k čtenářům dostává přímo z úst „uprchlíka“, může být způsobena například jazykovou bariérou mezi uprchlíky a novináři.

Metafory

V obou sledovaných obdobích se metafory vyskytovaly především v člancích se zápornou konotací. Celkově byly metafory více používány v prvním analyzovaném

---

²⁰⁸ NOVÁČEK, Jirí. Běželec se držel podvozku. *Blesk*, 11.8.2017, s. 7.

období, kdy bylo možné nalézt rozmanité výrazy ve všech třech kategoriích. Pro jejich nalezení bylo třeba analyzovat spíše články, kde se k tzv. uprchlické krizi vyjadřovaly politici nebo jiné osobnosti. Nejčastěji používanými slovními spojeními v prvním období byly *“vlna imigrantů“* nebo *“příliv imigrantů“*, které odkazují k něčemu nezměrnému a nezvladatelnému, což v tomto kontextu představuje právě rychle postupující dav osob. To podporuje vyobrazení tzv. migrační krize v prvním období jako bezprecedentní a nezvladatelné: *“... nezastavíme-li migrační vlnu, hrozí konec evropské civilizace tak, jak ji známe”*²⁰⁹, *“...místní úřady včetně policie a pobřežní hlídky nejsou schopné si poradit s přílivem běženců.”*²¹⁰ Metafory v tomto období odkazovaly na situaci s „uprchlíky“ jako na celoevropskou záležitost. Na základě analyzovaných textů se ukazuje, že se vyskytovaly také metafory *“povodně”* s pozitivní konotací. Vznikla jakási druhá kategorie metafor *“povodně“*, kde najdeme přirovnání vyjadřující míru tolerance, solidarity, nebo způsoby nahlížející migraci jako přínosnou. V analyzovaných textech lze totiž zaznamenat vznik a výskyt určité tzv. *“vlny solidarity”*²¹¹. Ta je dokladem toho, že mezi negativními reakcemi jsou přítomny také shovívavé postoje veřejnosti. Často byly v tomto období používány také (2) metafory zvěře, na jejichž utváření se podíleli politici i česká veřejnost. Objevují se výrazy jako *“úlovek”* například ve spojení se zadržením více „uprchlíků“: Imigranti byli přirovnáváni k *“opícím a verbežím”*²¹². *“Opice”* jako vyjádření něčeho „exotického“ či „primitivního“, co je vytrženo ze svého přirozeného prostředí. Označení *“verbež”* nese konotaci nežádoucího, problematického elementu a je spojen s neslušným chováním. Označení jako *“škodná, zvěř, paraziti”*²¹³, vykreslovaly imigranty jako osoby páchající zlo na druhých, a je spojeno s konkrétním násilím a fyzickým ublížením. Poslední kategorií metafor objevujících se v textech v tomto období jsou (3) metafory invaze, zahrnující výrazy jako *“invaze“*, *“okupanti“*, *“hordy“*, *“vetřelci“*. Tyto metafory odkazují na množství lidí, přicházejících do Evropy a současně odkazují k jinakosti příchozích, k odlišnosti „jejich“ kultury a k ohrožení „naší“ kultury: Tato metafora je často citována ve vyjádření prezidenta České republiky Miloše Zemana: *“Základní úkol je zabránit stěhování národů, které mi připomíná spíše organizovanou invazi.”*²¹⁴

²⁰⁹ Migranti si neváží pomoci od sluníčkářů a plýtvají s ní, tvrdí senátor. *Blesk*, 20.10.2015, s. 4.

²¹⁰ ČTK. Situace na Kosu se vymyká kontrole. *Mladá fronta DNES*, 12.8.2015, s. 8.

²¹¹ Netrpěliví uprchlíci: Na české úřady nemůžeme čekat, do Evropy musíme nelegálně, *Blesk*, 28.8.2015, s. 4.

²¹² Analýza: Češi označují uprchlíky za verbež či opice. Nenávidí je i kvůli politikům, *Blesk*, 31.7.2015, s. 2.

²¹³ Uprchlíci nejsou škodná, zlobí se vědci. *Mladá fronta DNES*, 18.8.2015, s. 2.

²¹⁴ PACLÍKOVÁ, Adéla. Česko není pro všechny. *Mladá fronta DNES*, 28.12.2015, s. 2.

Metafory se v druhém sledovaném období vyskytují v mnohem menší míře než v prvním a opět se nalézají především v citacích politiků. Oba deníky užívaly především (1) metaforu povodně. Pomocí výrazu „vlna“ bylo v tomto období odkazováno na negativní charakteristiky migrantů a poukazováno především na bezpečnostní hrozbu, kterou „uprchlíci“ představují pro stát a společnost. Označovala velký počet neproověřených „uprchlíků“ připlouvajících do Evropy, kteří byli spojováni s terorismem. Například „*příliv migrantů*“ schovává radikální islamisty a teroristy: *Teroristé jsou podle něj ukryti v nynější migrační vlně.*²¹⁵ Na základě analyzovaných článků se ukazuje, že výraz „vlny“, který byl tak často používán pro označení „uprchlíků“, byl v tomto období použit s ještě zápornější konotací, když byl spojen s terorem a terorismem: „*To, že se nynější vlna teroristických útoků inspirovaných hlavně hnutím Islámský stát.*“²¹⁶ Metafora (2) zvěře a (3) invaze se v tomto období téměř nevyskytovala.

Hlavní obrazy „uprchlíka“

V prvním sledovaném období, které je rámováno jako období vrcholu tzv. uprchlické krize a hlavními rámci agendy tzv. uprchlické krize jsou sekuritizační a solidární, jsem zaznamenala tři hlavní obrazy „uprchlíka“ vytvořené médii. „Uprchlík“ je v celém období s menší či větší dikcí líčen jako (1) bezpečnostní hrozba. „Uprchlíci“ jsou popisováni jako nekontrolovatelná masa lidí valící se do Evropy a důvod jejich odchodu není specifikován. Bezpečnostní hrozbu představují z důvodu zdravotního rizika pro Evropu, nebo z důvodu jejich násilnictví, agresivity a teroristických útoků. Tato hrozba se může dostat do Evropy, pokud neubráníme hranice. Hrozbu představují v tomto období také z důvodu neslučitelnosti „jejich muslimské kultury“, která se vyznačuje neúctou k ženám a agresivitou s „naší evropskou kulturou“. Tento obraz podporuje vyobrazení „uprchlíka“ jako útočícího na hranicích, odkazování na jejich pudovost, krutost, skutečnost, že jsou muslimové a jsou nazýváni „džihádisty“, spojená s hrozbou, že někteří z „uprchlíků“ mohou být teroristé a proto je třeba střežit evropské hranice. Dále jsou to články, kde je „uprchlík“ objektem policejní činnosti, články referující o šíření nemocí „uprchlíky“ nebo téma detenčních zařízení, která žádná obec nechce ve své blízkosti, kvůli strachu z „uprchlíků“. Druhým obrazem „uprchlíka“, který prostupuje celým obdobím je

---

²¹⁵ Zeman se konečně pozdravil s Trumpem. *Mladá fronta DNES*, 21.9.2017, s. 3.

²¹⁶ LÉBR, Tomáš. Konec velkého snu. *Mladá fronta DNES*, 19.8.2017, s. 1.

(2) „uprchlík“ jako možná ekonomická zátěž. „Uprchlík“ je obrazován jako mladý muž s Iphonem, který si neváží pomoci. Důvodem „uprchlíka“ k migraci je ekonomická nestabilita regionu, německá migrační politika a útěk za lepším životem. „Uprchlík“ si v tomto obraze vybírá, do jaké země emigruje, s ohledem na výši sociálních dávek. Takový obraz je podporován výčtem nákladů na řešení tzv. uprchlické krize např. v podobě rozšiřování detenčních zařízení. Třetím obrazem „uprchlíka“ v tomto období spojený se solidárním rámcem celé agendy je (3) „uprchlík“ jako oběť války a pašeráků, která ztratila svůj domov a je potřeba jí pomoci. V tom případě je „uprchlík“ vyobrazován jako objekt, který je součástí „vlny“ a migrace je spíše jakýsi hromadný reflex než subjektivní rozhodnutí. „Uprchlík“ je obětí tragické události jako je válka, stíhání ISIS, potopení lodí a nyní čeká na hranicích - sociální jev, který je vyvolaný válkou ve výchozí zemi a problém, který je třeba řešit v místě příchodu. V tomto obraze jsou zahrnuty konkrétní příběhy uprchlíků, kdy je možné ho vnímat jako člověka a příjemce, potřebujícího pomoc.

V druhém sledovaném období jsem zachytila dva dominantní obrazy „uprchlíka“. Prvním obrazem je opět (1) „uprchlík jako ekonomická zátěž“, kdy je „uprchlík“ zobrazen jako ekonomická zátěž pro stát, kde již dostal azyl, nebo o něj žádá, většinou je jako příklad dáváno Německo. Hovoří se o nezaměstnatelnosti „uprchlíků“ z důvodu nedostatečného vzdělání nebo o tom, že *“díky migrantům přibylo bezdomovců“*. „Uprchlíci“ jsou vyobrazeni jako ekonomická zátěž především v kontextu jejich začlenění do společnosti, nákladů na ochranu hranic a částek poslaných na pomoc zemím Evropské unie, kde je nejvíce „uprchlíků“ jako je Itálie a Řecko. Nejvíce v tomto období ale média vytváří obraz (2) „uprchlíka“ jako infiltrovaného teroristy v Evropě nebo v migračních vlnách. „Uprchlíci“ již nejsou zobrazováni jako čekající na hranici, ale jako lidé infiltrovaní do evropské společnosti, útočící na Evropany a evropské hodnoty a znásilňující ženy. „Uprchlík“ je „infiltrovaným teroristou“, který v Evropě žije již několik generací, nebo je skrytý v *“přívalu migrantů“*, nebo je „potencionálním teroristou“, který se může rekrutovat z řad přicházejících „uprchlíků“. Média čtenáře informují o teroristických útocích v jiných zemích Evropské unie a o případech znásilnění, které jsou spojovány s „uprchlíky“. Důležitá se zdá být především ochrana hranic České republiky. „Uprchlíci“ jsou ve druhém sledovaném období zobrazováni jako neustále se valící masa lidí a hrozba terorismu, kvůli které je potřeba třeba kontrolovat hranice.

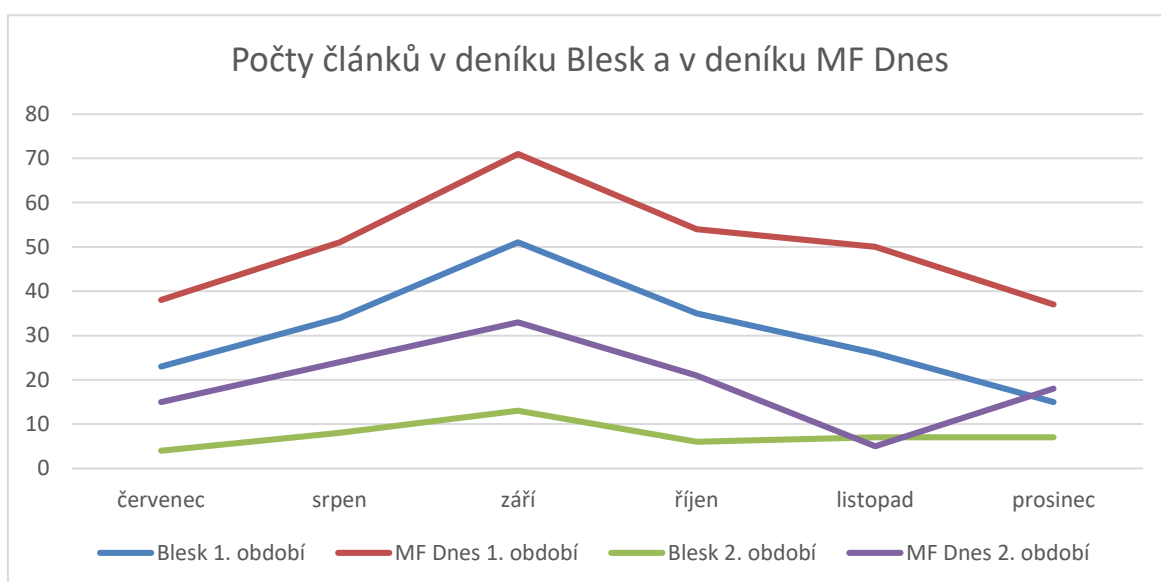
Z analýzy tedy vyplývá, že rozmanitější a vyváženější obraz uprchlíka, mohl čtenář najít v první polovině roku 2015, kde „uprchlík nabývá podoby hrozby ale také podoby oběti. V druhém zkoumaném období už je líčený obraz „uprchlíka“ poměrně jednostranný a „uprchlík“ je především hrozbou. Pokud tyto závěry porovnáme s výzkumy veřejného mínění, týkající se „uprchlíků“ a tzv. uprchlické krize, vyjde nám skutečně reciproční vztah mezi obrazem „uprchlíka“ který je české veřejnosti prezentován českými médii a názorem české veřejnosti na tuto problematiku. Celým prvním zkoumaným obdobím prostupují negativní výrazy spojené s „uprchlíky“ a v menší míře se vyskytují i ty solidární. Názory veřejného mínění se v této době vyslovují proti přijímání uprchlíků v 59 procentech. Vyplývá to z šetření realizovaných *Centrem pro výzkum veřejného mínění (CVVM)* v červnu, říjnu a listopadu téhož roku [2015; online]. V druhém zkoumaném období jsou negativní výrazy zastoupeny v ještě vyšší míře a pozitivní/solidární výrazy spojené s „uprchlíky“ se nevyskytují. Z výzkumů, které se zabývají postojem české veřejnosti k přijímání uprchlíků, realizovaných *CVVM* v říjnu roku 2017 [2017; online] vyplývá, že narostl počet lidí, kteří zcela odmítají přijetí uprchlíků na 69 %.

2.2.4 Porovnání mediálního sdělení deníku MF DNES a deníku Blesk.

V této kapitole chci zodpovědět vedlejší výzkumnou otázku: Jak se od sebe liší mediální sdělení deníku MF Dnes a deníku Blesk? Tato dvě média jsem si k analýze vybrala, protože jsou to podle výzkumů agentury Median dva nejčtenější deníky v České republice [Median, 2018; online], polovina čtenářů deníků čte jedno z těchto dvou periodik a tudíž mohou mít vliv na vnímání obrazu tzv. migrační krize a uprchlíků u největšího počtu čtenářů. Nejoblíbenějším periodikem je deník Blesk, který v roce 2015 [Median, 2016; online] odebíralo přes 1 milion čtenářů. Deník MF Dnes v tomto období četlo přes 635 tisíc obyvatel. V roce 2017 [Median, 2018; online] četlo deník Blesk 966 tisíc lidí a deník MF Dnes měl v tomto roce 572 tisíc čtenářů. Analyzované deníky také reprezentují dva odlišné typy médií s jinými cílovými skupinami. Blesk obecně řadíme mezi bulvární deníky a cílovou skupinou Blesku jsou převážně lidé vyššího věku se středním či nižším vzděláním [Vojtěchovská, 2013; online]. MF Dnes řadíme k serióznějším deníkům a nejčastějším čtenářem MF Dnes je člověk mezi 50 – 59 lety. Nejčastěji tito čtenáři dosahují středoškolského vzdělání s příjmem 30 tis. měsíčně. [MAFRA, 2017; online]. Očekávala jsem tedy mírné odlišnosti v mediálních sděleních těchto dvou deníků.

Agenda setting

V deníku MF Dnes byla tzv. uprchlická krize a problematika „uprchlíků“ silněji nastolovaným tématem v obou analyzovaných obdobích než v deníku Blesk. V prvním období deník MF Dnes prezentoval 301 článků vhodných k analýze a deník Blesk 184 takových článků (viz Graf č. 6). V druhém období deník MF Dnes vydal 116 článků týkajících se tématu tzv. uprchlické krize a deník Blesk vydal 45 textů na toto téma. Analyzovala jsem ovšem články ze základní rubriky. Deník MF Dnes publikoval velký počet článků týkajících se „uprchlíků“ v rubrice *Názory*, kterou jsem do výzkumného korpusu nezařadila. Deník MF Dnes si v roce 2015 dokonce vytvořil rubriku s názvem *Uprchlická krize*.

Graf č. 6: Počty článků za měsíc v deníku Blesk a deníku MF Dnes

Rozdíly v rámování „uprchlíka“ a tzv. uprchlické krize

Při zkoumání rozdílů v mediálním sdělení dvou analyzovaných periodik jsem zaznamenala rozdíl ve výrazech používaných k označení „uprchlíka“. Celkově je deník MF Dnes opatrnější v používání různých označení „uprchlíka“. Častěji než deník Blesk tato označení používá v kontextu správného teoretického vymezení a snaží se tak čtenáře upozorňovat na rozdíly mezi jednotlivými statusy: „*Pokud žadatelé o azyl získají status uprchlíka – největší šanci mají ti ze Sýrie, Afghánistánu a Iráku – rozhodnou úředníci, do*

jakého města půjdou. ²¹⁷ Na druhé straně používá tato označení často také jako synonyma: „*Ve Vídni je dnes možné potkat běžence téměř všude: 28 procent obyvatel rakouské metropole jsou migranti.*“ ²¹⁸ Deník MF Dnes užívá výrazy „*běženec*“, „*přistěhovalec*“, „*žadatel o azyl*“, a „*azylant*“ o poznání častěji než deník Blesk. V deníku Blesk se častěji objevují označení spojená s identifikací „*uprchlíka*“ jako „*Arab*“, „*Syřan*“, „*Afričan*“, „*muslimský migrant*“, tedy využívá národnost a náboženství k přesnější identifikaci „*uprchlíka*“, ale ve spojení kontextu článků také poukazuje na odlišnost mezi „*naší*“ a „*jejich*“ kulturou a vymezení žádoucích „*uprchlíků*“: „*Chtějí právo šaría, sekát ruce a kamenovat ženy. Podobně se Zeman vyjadřuje o muslimských migrantech dlouhodobě.*“ ²¹⁹ V deníku Blesk se „*uprchlík*“ častěji objevuje jako objekt policejní činnosti, v souvislosti s tím je označován jako „*nelegální*“ a deník Blesk také častěji používá přímá označení hrozby, zejména v druhém zkoumaném období, než deník MF Dnes: „*Naši vrcholní představitelé mluvili o nedokonalých kontrolách, jež by zajistily, že přicházející migranti nejsou třeba teroristé.*“ ²²⁰ Současně však jsou v deníku Blesk „*uprchlíci*“ také častěji popisováni jako „*normální lidé ve špatné situaci*“, kteří mají „*dobrá srdce.*“ ²²¹ A v souvislosti s tím se v deníku Blesk především v prvním období objevuje více individuálních příběhů „*uprchlíka*“.

Dalším zajímavým zjištěním analýzy je, že v analyzovaných člancích deníku Blesk v prvním období „*uprchlík*“ vystupuje v roli nečinného objektu, který je ovládán vnějšími silami: „*Bude zřejmě vrácen do Španělska.*“ ²²², ale pokud deník hovoří o skupině, „*uprchlíků*“, je tato skupina popisována jako svébytná, s vlastním názorem a kladoucí vlastní podmínky: „*Imigranti požadovali, aby byli převezeni do Mölmo nebo jiného velkého města.*“ ²²³ V deníku MF DNES jsem tento rozpor nezaznamenala. Jak již bylo popsáno výše, „*uprchlík*“ je ve větší míře zobrazován jako objekt v obou denících.

Dále jsem zaznamenala rozdíly v konotacích článků. Tento rozdíl byl nejvíce viditelný v prvním zkoumaném období. Deník Blesk publikoval především články

---

²¹⁷ ANGERMANOVÁ, Andrea. Rakousko bude přísnější, azylanti se učí jazyk. *Mladá fronta DNES*, s. 6.

²¹⁸ ANGERMANOVÁ, Andrea. Rakousko bude přísnější, azylanti se učí jazyk. *Mladá fronta DNES*, s. 6.

²¹⁹ RENOVICA, Vera. Někteří uprchlíci nezaslouží soucit!, *Blesk*, 26.10.2015, s. 2.

²²⁰ RENOVICA, Vera. ŠTÍCHOVÁ, Zuzana. Chtějí nás soudit za MIGRANTY. *Blesk*, 18.12.2017, s. 2.

²²¹ Uprchlíci s dobrým srdcem! Desítky imigrantů pomáhají s obnovou italských měst, která zničilo tornádo. *Blesk*, 13.7.2015, s. 6.

²²² Vydával se za Nigerice. *Blesk*, 1.12.2015, s. 6.

²²³ Švédsko běžence už nezvládá. Ubytuje je v lunaparku i na recepci úřadu. *Blesk*, 5.11.2015, s. 6.

s negativní konotací, nebo s pozitivní konotací a deník MF Dnes publikoval v první řadě články s neutrální a zápornou konotací. Články deníku MF Dnes nejsou v takové míře emočně zabarvené jako v deníku Blesk, což je provázáno i s menším výskytem metafor v deníku MF Dnes (viz níže). Naproti tomu se deník MF Dnes snaží o poutavé vyznění titulku článku, kdy samotný článek popisuje situaci, bez emočního zabarvení.

V obou sledovaných obdobích jsem si povšimla faktu, že deník MF Dnes častěji akcentuje roli Evropské unie jako nepřitele České republiky a zemí Visegrádské čtyřky obecně. Jako například v článku „*Vydírat se nedáme*“²²⁴ z roku 2015 nebo úryvku článku z roku 2017: „*Měsíc po měsíci se vztahy mezi zeměmi střední Evropy a Brusel dostávají do stále těžší krize. Evropská komise chce proto uspořádat mimořádný summit s visegrádskou čtyřkou.*“²²⁵ Deník Mladá fronta Dnes také častěji pracuje s čísly a odkazuje na různé počty „uprchlíků“, kteří přicházejí do Evropy, byli zadrženi, pobývají v uprchlických táborech a podobně, než deník Blesk. Deník Blesk naproti tomu více pracuje s příběhem, jak již bylo výše řečeno.

Kuriózním případem bylo, když oba deníky v prvním zkoumaném období referovali o „uprchlících“ jako o mladých mužích se smartphony, kteří si neváží pomoci, natolik shodně, že použili totožnou větu: „*I ti nejchudší z nejchudších u sebe na své obtížné cestě mají chytrý telefon a přídavnou baterii.*“²²⁶ „*I ti nejchudší z nejchudších u sebe na své obtížné cestě mají chytrý telefon a přídavnou baterii.*“²²⁷ Deník MF Dnes ji však publikoval o několik dní později než deník Blesk.

Při zkoumání rozdílného mediálního sdělení těchto dvou periodik bylo po prvním čtení zřejmé, že deník Blesk využívá více metafor, než deník MF Dnes a také že v deníku Blesk jsou zastoupeny různorodější příklady metafor ve všech třech určených kategoriích metafory. Deník Blesk především v prvním období bravurně ovládá techniky, jak vyvolat různé emoce. V návaznosti na vzniklé výroky se kumulují pojmenování a také vznikají nová, silnější a unikátnější. V MF Dnes se vyskytují především metafory povodně, metafory zvěře se objevují častěji v deníku Blesk, kde jsou imigranti přirovnáváni k

²²⁴ PALATA, Luboš. Brusel chce na summitu s V4 vyřešit pomoc Itálii. *Mladá fronta DNES*, 28.7.2017, s. 8.

²²⁵ PALATA, Luboš. Brusel chce na summitu s V4 vyřešit pomoc Itálii. *Mladá fronta DNES*, 28.7.2017, s. 8.

²²⁶ Uprchlík nové generace: Orientuje pomocí Facebooku a GPS, komunikuje po WhatsAppu. *Blesk* 10.9.2015, s. 2.

²²⁷ ČTK/DPA. Dnes se běželec orientuje pomocí Facebooku a GPS. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 7.

„opícím, verbeži“²²⁸. Také v deníku Blesk najdeme v mnohem vyšším počtu metafory invaze než v deníku MF Dnes. Přece jenom má MF Dnes jednu unikátní metaforu, která označuje velký počet příchozích „uprchlíků“ do Evropy: „*Pořádný tlakový hrnec, který může brzy přetéct.*“²²⁹

Z výše řečeného plyne, že deník Blesk používá k vykreslení „uprchlíka“ více krajní obrazy „uprchlíka“ jako hrozby i jako člověka v nesnázích. Zřejmě z důvodu zaujetí čtenáře popisem, který má vzbudit emoce. Deník MF Dnes je podle výše uvedeného serióznější deník více využívající fakta. MF Dnes publikuje více článků s neutrální konotací, ale také s negativní konotací. „Uprchlík“ je v tomto deníku nenápadně spojován především se zápornými obrazy hrozby.

---

²²⁸ Analýza: Češi označují uprchlíky za verbež či opice. Nenávidí je i kvůli politikům. *Blesk*, 31.7.2015.

²²⁹ Čtvrt milionu uprchlíků. Chovanec: Nebojte se jich. *Mladá fronta DNES*, 4.9.2015.

Závěr

Média mají v dnešní době velký vliv na popis světa a sociální reality. V této diplomové práci *Mediální obraz „uprchlíka“ v českém tisku* jsem si kladla za cíl popsat obraz „uprchlíka“, který česká tištěná média předkládají veřejnosti. Aby bylo možné tento obraz spolehlivě vylíčit, musela jsem nejprve popsat, jakým způsobem média konstruují významy, a utvářejí tak veřejné mínění o „uprchlících“ a tzv. uprchlické krizi a přiblížit prostředí tzv. uprchlické krize. První část práce je tedy teoretická a zaměřovala jsem se v ní nejdříve na procesy, kterými je konstruována sociální realita jedince a na procesy kterými je konstruovaná realita následně vnímána jako objektivní. Abych vysvětlila vliv médií na vytváření čtenářovy reality, zařadila jsem dále kapitolu o mediální konstrukci reality, kde jsem vysvětlovala mechanismy konstruování zpráv, mezi které patří nastolování agendy a teorie rámování.

Pro přiblížení prostředí tzv. uprchlické krize jsem se v teoretické části zaměřovala na vysvětlení pojmů spojených s tzv. uprchlickou krizí a „uprchlíky“, které se v tomto kontextu často vyskytují v médiích. Nejprve jsem se zabývala pojmem migrace a popisovala jsem různé motivy, které jedince k migraci vedou. Kromě toho jsem se zaměřovala na koncept sekuritizace, kterým je podle sociologa zabývajícího se dynamikou migrace Stephena Castlese [2014] a sociologa Zygmuta Baumana [2017] tzv. uprchlická krize rámována. Následně jsem vysvětlovala, jak jsou ve společenském a politickém diskurzu rámovány výrazy, kterými je „uprchlík“ označován a s tím úzce spojený koncept „moral deservingness“, což je pojem, který je možné přeložit, jako „morální nárok na pomoc“. Tento koncept se snaží popsat, jakým způsobem je ve veřejném a politickém diskurzu určováno, kterým migrantům je připsán status uprchlíka, a mají tak morální nárok na fyzickou, ekonomickou, sociální a zdravotní pomoc v hostitelském státu a kterým nikoliv. Zabývají se jím ve své práci Holmes a Castañeda [2016], kteří analýzou německých médií došli k rozlišení tohoto nároku podle dobrovolnosti migrace (ekonomická/politická) a dále podle rasy, národnosti a třídy. Mügge a Van der Haar [2016] se ve svém článku zase zabývají otázkou, kdo je žádoucím a nežádoucím imigrantem. Zásadními aspekty, podle kterých politiky rozlišují migranty, jsou podle autorek etnicita, gender a náboženství. Pro ucelenější představu o tzv. uprchlické krizi a „uprchlících“ jsem do teoretické části zařadila také kapitolu o vývoji migrace a tzv. uprchlické krize na

evropském kontinentu, kde jsem uvedla konkrétní počty příchozích „uprchlíků“ na evropský kontinent a konkrétní trasy přesunu jejich přesunu.

Pro konkrétní zdokumentování obrazu „uprchlíka“ byla vybrána dvě časová období: druhá polovina roku 2015, tedy období vrcholu tzv. uprchlické krize a druhá polovina roku 2017, kdy tato tzv. krize pomalu ustává. Ve výzkumné části práce jsem tak pomocí kvalitativní obsahové analýzy novinových článků obohacenou o kvantitativní prvky zkoumala, jaký obraz „uprchlíka“ tištěná média konstruovala v těchto dvou obdobích. Především mě pak zajímalo, zda a jakým způsobem se tyto obrazy „uprchlíka“ proměnily. Analyzovanými médii byly deník Blesk a deník MF Dnes. Tato dvě periodika jsem vybrala, protože jsou podle výzkumů agentury Median dvěma nejčtenějšími deníky v České republice [Median, 2018; online]. Polovina čtenářů deníků čte jedno z těchto dvou periodik, a tudíž mohou mít vliv na vnímání obrazu tzv. uprchlické krize a uprchlíků u největšího počtu čtenářů. Následně jsem srovnávala také mediální sdělení těchto dvou periodik, což tvořilo obohacující část výzkumu.

Takto stanovenou metodou analýzy jsem zjistila, že v prvním zkoumaném období je agenda tzv. uprchlické krize mnohem silněji nastolovaným tématem, než v druhém, což přispívá k rámování prvního období jako období tzv. krize a druhého období, jako období, kdy krize ustává. Média v prvním období konstruují tři hlavní rámce „uprchlíka“, které jsou vytvořeny především pomocí emocionalizovaného jazyka. Ten dává prostor většímu počtu metafor i rámců „uprchlíka“, než v období, kdy krize ustává. „Uprchlík“ je v období tzv. krize zobrazován buď jako (1) hrozba a (2) možná ekonomická zátěž pro evropské státy a evropskou identitu, která čeká na hranicích. Dominantním rámcem těchto obrazů je sekuritizační rámec, tedy potřeba uchránit hranice Evropy před jejich příchodem. S nižší frekvencí je v tomto období „uprchlík“ zobrazen jako (3) oběť války a pašeráků, kdy je ale zobrazován spíše jako objekt ovládaný vnějšími faktory, než jako subjekt, rozhodující o svém vlastním osudu. Tento fakt je dle mého mínění způsoben nedostatkem a fragmentováním individuálních příběhů „uprchlíků“. Obraz „uprchlíka“ jako oběti tvoří z velké části právě konkrétní příběhy „uprchlíků“, kdy je možné „uprchlíka“ vnímat jako člověka a dominantním rámcem je v tomto obraze solidarita s „uprchlíky“.

V druhém zkoumaném období média konstruují dva hlavní rámce „uprchlíka“.

Prvním je opět zobrazení „uprchlíka“ jako (1) ekonomické zátěže, kdy je „uprchlík“ zobrazen jako aktuální ekonomická zátěž pro stát, kde již dostal azyl, nebo o něj žádá, především pak v Německu. Nejvíce v tomto období ale média rámuje obraz „uprchlíka“ jako (2) infiltrovaného teroristy v Evropě nebo v migračních vlnách. Média píše v souvislosti s „uprchlíky“ především o negativních událostech z dalších zemí Evropské unie, kde je velký počet „uprchlíků“. Tím čtenářům mimo jiné latentně ukazují, co by se mohlo stát v České republice, pokud bychom přijali další „uprchlíky“. Dominantním rámcem celé agendy tzv. uprchlické krize v tomto období je rovněž sekuritizační, kdy je uprchlík zobrazen jako osoba již infiltrovaná v Evropě a důraz je kladen na ochranu českých hranic.

Zjištění, že dominantním rámcem, kterým je agenda tzv. uprchlické krize interpretována v obou obdobích je sekuritizační rámec, koresponduje s výzkumem Stephena Castlese [2014] a názorem Zygmuta Baumana [2017], které popisují v teoretické části práce. V prvním analyzovaném období, tedy v období tzv. krize se mimo sekuritizačního rámce, objevuje také rámec solidarity, ačkoliv s nižší frekvencí. V období kdy krize ustává, se rámec solidarity s „uprchlíky“ vůbec neobjevuje a přítomen je pouze sekuritizační rámec. V první polovině roku 2015 je nejvyužívanější Balkánská migrační trasa, kudy do Evropy přicházeli především Syřané a obyvatelé Blízkého východu, tedy oblasti, o které jsme médiem informováni jako o válečné oblasti. V článkách byli pečlivě vymezováni především „Syřané“, kteří jsou vnímáni jako „praví“ uprchlíci a jsou spojováni právě se solidárními vyjádřeními. Jejich morální nárok na pomoc v hostitelských státech je vnímán jako legitimní. V druhé polovině roku 2017 je nejfrekventovanější trasou Centrální středomořská trasa, kterou do Evropy připlouvají především „uprchlíci“ z afrických zemí. Tyto země jsou spojovány s ekonomickým uprchlictvím, protože z médií se nedozvídáme o žádných nepokojích v oblasti, které by legitimizovaly nárok k migraci do Evropy. V článkách se často hovoří o „afrických“ „uprchlících“, kteří jsou v textech spojováni s násilnictvím, terorismem a ekonomickou migrací. Jsou vnímáni jako nežádoucí migranti a jejich morální nárok na pomoc v hostitelských státech není legitimní. Články v obou sledovaných obdobích také často hovoří o „muslimech“. Ti jsou spojováni s odlišností „naší“ a „jejich“ kultury a neslučitelností kultur. Také „muslim“ je nežádoucím migrantem. Tato zjištění korespondují s vymezováním morálního nároku na pomoc („moral deservingness“), podle toho, jestli je uprchlík vnímán ve veřejném

diskurzu jako dobrovolný/nedobrovolný, tedy ekonomický/politický migrant a národnosti tak, jak o něm píše Holmes a Castañeda [2016]. Národnost a náboženství jsou používány k vymezení žádoucích a nežádoucích „uprchlíků“, jak popisují Mügge a Van der Haar [2016].

Z analýzy vyplývá, že rozmanitější a vyváženější obraz „uprchlíka“ mohl čtenář najít v první polovině roku 2015, kde „uprchlík“ nabývá podoby hrozby, ale také podoby oběti. V druhém zkoumaném období už je líčený obraz „uprchlíka“ poměrně jednostranný a „uprchlík“ je především hrozbou, což v porovnání s výzkumy veřejného mínění odráží reciproční vztah mezi názory české veřejnosti na tuto problematiku a mediálním sdělením. V prvním období se podle Centra pro výzkum veřejného mínění vyslovovalo proti přijímání uprchlíků 59 procent české veřejnosti a v druhém období už 69 procent.

Jako hlavní rozdíly v mediálním sdělení dvou analyzovaných periodik vnímám v kontextu (1) nastolování agendy, kdy v deníku MF Dnes byla tzv. uprchlická krize a problematika „uprchlíka“ silněji nastolovaným tématem v obou analyzovaných obdobích než v deníku Blesk. Další rozdíly vnímám v kontextu (2) rámování tzv. uprchlické krize a „uprchlíka“. Deník Blesk používá k vykreslení „uprchlíka“ více krajní obrazy „uprchlíka“ jako hrozby i jako oběti než deník MF Dnes. V deníku Blesk je mnoho článků se zápornou konotací, ale i s kladnou konotací. Toto periodikum vzbuzuje emoce čtenářů větším výskytem metafor a individuálních příběhů. Naproti tomu deník MF Dnes působí jako serióznější deník, využívající více faktů a čísel a publikující více článků s neutrální konotací, ale také s negativní konotací. „Uprchlík“ je v tomto deníku nenápadně spojován spíše se zápornými obrazy hrozby. Deník MF Dnes také častěji akcentuje roli Evropské unie jako nepřítel České republiky a zemí Visegrádské čtyřky.

Domnívám se, že mohu říci, že byly dosaženy všechny předem dané cíle. Ráda bych, aby tato práce přispěla k hlubšímu pochopení mechanismu, jakým způsobem média konstruují významy a utvářejí veřejné mínění o „uprchlících“ a migrační krizi. Také bych ocenila, kdyby tato práce přispěla k hlubšímu porozumění společnosti některých příčin a vývoje tzv. uprchlické krize.

Summary

The thesis Medial image of a „refugee“ in czech press examines, what image of a „refugee“ is introduced to the czech public via printed media. For specific documentation of the image of a „refugee“ were selected two time periods: second half of the year 2015, the apex period of the so called refugee crisis and second half of the year 2017, where this so called crisis slowly diminishes. In order to be able to reliably describe the image of a „refugee“, in theoretical part of my thesis, I introduce the background of a so called refugee crisis and I explain, how the media have been constructing meanings and thus creating the public opinion on „refugees“ and a so called refugee crisis .

In the research part of my work I have found out with a help of a qualitative content analysis of the newspaper articles by the daily newspaper Blesk and the daily newspaper Mladá fronta DNES, that during the first researched period is the agenda of the so called refugee crisis much more often discussed topic than during the second period. This also contributes to the labeling first period as a period of the so called crisis and the second period as a period where the crisis diminishes. In the first period the media have through the emotionalized language created three main images of a „refugee“. This language offers more space for metaphores and images of a „refugee“ , than during the period where the crisis diminishes. The „refugee“ is during the so called crisis displayed either as a (1) threat and as a (2) posible economic burden for European countries and European identity which is waiting on the borders, where the dominant image has a security character. The urge to protect the borders of Europe from their arrival. I a fewer number of instances is in this period, the „refugee“ displayed as a (3) victim of war and smugglers, where his decision to migrate is more of a reflex than of a subjective decision. This picture includes specific stories of refugees where is possible to take him as a human being and the dominant image here is solidarity with the „refugees“.

During the second researched period the media have constructed two main images of a „refugee“ as a (1) economical burden, where is the „refugee“ displayed as current economical burden for the country where he’s been given a refuge. The most frequently created image by the media during this period though, is an image of (2) infiltrated terrorist in Europe and in migration „waves“. The media have been writing in relation with the „refugees“ primarily about negative incidents from other countries of European Union with

a great number of „refugees“. By those images the media have been latently showing the readers what could happen in the Czech Republic. The dominant point of the whole agenda is security, where the refugee is displayed as a person infiltrated in Europe and the borders of the Czech Republic needs to be protected.

From the analysis is evident that a more diverse image of a „refugee“ the media have submitted in the first half of the year 2015 where the „refugee“ gains the character of a threat but also a victim. In the second researched period is the „refugee“ mainly a threat. Which in comparison with the public opinion researches, reflects reciprocal relationship between opinions of the Czech public on this issue and a media statements. During the first period was according to the CVVM 59 percent of the people against accepting the refugees and during the second period it was 69 percent.

As a main differences in medial statements of the two researched journals I perceive that (1) in the daily newspaper MF Dnes was the so called crisis and a problematics of the „refugees“ more intensively submitted topic during both analysed periods than in the daily newspaper Blesk. (2) Daily newspaper Blesk uses for displaying „refugee“ more radical images of the „refugee“ both as a threat and a victim than the daily newspaper MF Dnes. It provokes emotions of the readers with a greater presence of metaphores and individual stories. On the other hand the daily newspaper MF Dnes acts like a more serious journal, using more facts and numbers and publishing more articles with neutral connotation but also with negative connotation. The „refugee“ is in this journal being connected rather with negative pictures of a threat and the daily newspaper MF Dnes more frequently accentuates the role of the European Union as a enemy of the Czech Republic and the countries of the Visegrád Four.

I believe I can say, that all predetermined targets were achieved. I would appreciate it if this thesis contributed to a deeper understanding of the mechanism by which the media have been constructing the meanings and creating public opinion in the context of opinion about the „refugees“. I would also appreciate if this thesis contributed to a deeper understanding of the society, evolution and some causes of the so called refugee crisis.

Použitá literatura

- Asylum statistics. *Eurostat* [online]. 18.4.2018 [cit. 2018-21-04]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Asylum_statistics>.
- Alžírsko, Tunisko a Maroko jsou podle Němců bezpečné. Migranti z těchto zemí azyl nezískají. *Aktuálně.cz* [online]. 28.1.2016 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/alzirsko-tunisko-a-maroko-jsou-bezpecne-zeme-migranti-odtam/r~9bf32368c5f111e59045002590604f2e/>>.
- BANULESCU-BOGDAN, Natalia and Susan FRATZKE. "Europe's Migration Crisis in Context: Why Now and What Next?". *Migration Policy Institute website* [online]. 24.9.2015 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <<http://www.migrationpolicy.org/article/europe-migration-crisis-context-why-now-and-what-next>>.
- BAUMAN, Zygmunt. *Cizinci před branami*. 1. Vyd. Olomouc: Broken Books, 2017. 94 s. ISBN 978-80-906307-2-7.
- BERGER, Peter Ludwig a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Překlad Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 214 s. ISBN 80-859-5946-1.
- Blesk. *Periodik.cz* [online]. 1999 [cit. 2018-02-17] Dostupné z: <<http://www.periodik.cz/predplatne/casopis.php?akce=titul&titul=3903>>.
- BOGUE, Donald Joseph. *A Methodological Study of Migration and Labor Mobility in Michigan and Ohio in 1947*. Oxford, Ohio: Scripps Foundation, Miami University, 1952. 100 p.
- Brexit. *Evropská rada* [online]. 2018 [cit. 2018-04-21] Dostupné z: <<http://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-uk-after-referendum/>>.
- BUZAN, Barry, Ole WÆVER and Jaap de WILDE. *Security: a new framework for analysis*. Boulder, Colo.: Lynne Rienner Pub. 1998. 339 p. ISBN 1-55587-7842.
- CASTLES, Stephen. International migration at a crossroads. *Citizenship Studies*, 2014, 18 (2), pp. 190-207. ISSN 1362-1025. DOI: 10.1080/13621025.2014.886439
- CASTLES, Stephen. Towards a Sociology of Forced Migration and Social Transformation. *Sociology*, 2003, 37 (1), pp. 13-34. ISSN 1469-8684.
- CASTLES, Stephen. Why migration policies fail. *Ethnic and Racial Studies*, 2004, 27 (2), pp. 205–227. ISSN 0141-9870. DOI: 10.1080/0141987042000177306
- CULÍK, Jan. Fencing off the east: how the refugee crisis is dividing the European Union.

The Conversation [online]. 2015 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <<http://theconversation.com/fencing-off-the-east-how-the-refugee-crisis-is-dividing-the-european-union-47586>>.

ČERNÝ, Karel. *Velká blízkovýchodní nestabilita: Arabské jaro, porevoluční chaos a nerovnoměrná modernizace 1950 – 2015*. Praha: NLN - Nakladatelství Lidové noviny, 2017. 580 s. ISBN 978-80-7422-595-6.

Členové a jejich tituly. *Unie vydavatelů ČR* [online]. datum poslední revize 16.2.2018 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/clenove_jejich_tituly?titul-detail=548>.

Členové a jejich tituly. *Unie vydavatelů ČR* [online]. datum poslední revize 16.2.2018 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <http://www.unievydavatelu.cz/cs/unie_vydavatelu/clenove_jejich_tituly?titul-detail=184>.

Čtenáři deníku MF Dnes. *Mediální skupina mafra* [online]. 2017 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <https://1gr.cz/data/soubory/mafra_all/A171113_TVE_002_MFD1723.PDF>.

Eurostat [online]. 11.8.2016 [cit. 2017-02-19]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/eurostat/tgm/refreshTableAction.do?tab=table&plugin=1&pcode=tps00191&language=en>>.

Evropská komise podala na Česko žalobu kvůli uprchlickým kvótám. Babiš chce jednat s Junckerem. *Aktuálně.cz* [online]. 4.1.2018 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/komise-podala-na-cesko-zalobu-kvuli-prerozdelovani-migrantu/r~db8f42e4f12911e7ad1e0cc47ab5f122/>>.

GOFFMAN, Erving. *Frame Analysis: An Essay on the organization of Experience*. New York: Harper and Row, 1974. 600 p. ISBN 978-0930350918.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2005. 408 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HIDALGO, Javier. The ethics of people smuggling. *Journal of Global Ethics*, 2016, 12 (3), pp. 311-326. ISSN 1744-9626. DOI 10.1080/17449626.2016.1245676.

Historie. *Czech news Center a.s.* [online]. 1999 [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <<http://www.cncenter.cz/clanek/1327/historie>>.

HOLMES, M. Seth and Heide, CASTAÑEDA. Representing the “European refugee crisis“ in the Germany beyond: Deservigness and difference, live and death. *American Ethnologist*, 2016, 48 (1), pp. 12-24.

Itálie odmítla pustit loď s migranty ke svým břehům. Jejich záchránci nepřistoupili na

vládní kodex. *iRozhlas* [online] 8.8.2017 [cit. 2018-04-23] Dostupné z: <https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/italie-odmitla-pustit-lod-s-migranty-ke-svym-brehum-jejich-zachranci_1708080629_mos>.

JIRÁK, Jan a Blanka ŘÍCHOVÁ. *Politická komunikace a média*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2000. 163 s. ISBN 80-246-0182-6.

KOKKALAINEN, Saara. Free Movement in Europe: Past and Present. *Migration Policy Institute* [online] 24.1.2011 [cit. 2018-04-17] Dostupné z: <<https://www.migrationpolicy.org/article/free-movement-europe-past-and-present>>.

KUNCZIK, Michael. *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum, 1995. 307 s. ISBN 807184134X.

LEE, S. Everett. A Theory of Migration. *Demography*, 1966, 3 (1), p. 47–57.

MCCOMBS, Maxwell E. *Agenda setting: nastolování agendy - masová média a veřejné mínění*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009. 251 s. ISBN 978-80-7367-591-2.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Praha: Portál, vyd. 1999. 447 s. ISBN 978-80-7367-338-3.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 4. vyd. Praha: Portál, 2009. 639 s. ISBN 978-80-736-7574-5.

Media projekt 1.1.–17.12.2015. *Median* [online]. 2016 [cit. 2018-01-20] Dostupné z [www: <http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2015_rocni_zprava.pdf>](http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2015_rocni_zprava.pdf).

Media projekt 1.1.–17.12.2017. *Median* [online]. 2018 [cit. 2018-01-20] Dostupné z: <http://www.median.eu/cs/wp-content/uploads/docs/MP_2017_rocni_zprava.pdf>.

Median. Vývoj vztahu Čechů k imigraci a přijímání uprchlíků. *ČT24* [online]. 2015 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/1644232-6515042_ct_migrace_prezentace_v08.pdf>.

Mediterranean situation. *Operational data portal. UNHCR* [online]. 2018a [cit. 2018-01-19] Dostupné z: <<http://data.unhcr.org/mediterranean/regional.php>>.

MENÉNDEZ, Agustín José. The Refugee Crisis: Between Human Tragedy and Symptom of the Structural Crisis of European Integration. *European Law Journal*, 2016, 22 (4), pp. 388–416. ISSN

MF DNES. *Periodik.cz* [online]. 1999 [cit. 2018-02-17] Dostupné z: <<http://www.periodik.cz/predplatne/casopis.php?akce=titul&titul=3650>>.

MIESSLER, Jan. *Kritická diskurzivní analýza (CDA) a velké množství masmediálních textů*. In *Médiá a text II*. Prešov: Filozofická fakulta Prešovskej univerzity v Prešove, 2008. s. 118-124, 7 s. ISBN 978-80-8068-730-4.

Migratory Routes. *Frontex* [online]. 2018b [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <<https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/western-african-route/>>.

Migratory Routes: Central Mediterranean route. *Frontex* [online]. 2018d [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <<https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/central-mediterranean-route/>>.

Migratory Routes: Western Balkan route. *Frontex* [online]. 2018c [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <<https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/western-balkan-route/>>.

Migratory Routes: Western Mediterranean route. *Frontex* [online]. 2018e [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <<https://frontex.europa.eu/along-eu-borders/migratory-routes/western-mediterranean-route/>>.

Mission & tasks. *Frontex* [online]. 2018a [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <<https://frontex.europa.eu/about-frontex/mission-tasks/>>.

Mladá fronta DNES. *mediální skupina mafra* [online]. [cit. 2018-02-17]. Dostupné z: <<http://www.mafra.cz/portfolio.aspx?y=mafra/portfolio-mfd.htm>>.

MÜGGE, Lisa and Marleen van der HAAR. *Who Is an Immigrant and Who Requires Integration? Categorizing in European Policies*. In GARCÉS-MASCAREÑAS, Blanca and Rinus PENNINX (Eds.). *Integration processes and policies in Europe: contexts, levels and actors*. Amsterdam: Amsterdam University Press, 2016. pp. 77-90. ISBN 978-3-319-21673-7. DOI 10.1007/978-3-319-21674-4_5

Návrat k Schengenu: Komise doporučuje postupné zrušení dočasných hraničních kontrol v následujících šesti měsících. *European Commission* [online]. 2.5.2017 [cit. 2018-04-23]. Dostupné z: <http://europa.eu/rapid/press-release_IP-17-1146_cs.htm>.

NIEMANN, Arne and Natascha ZAUN. Special Issue: EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis. *Journal of Common Market Studies*, 2018, 56 (1), pp. 3-22. ISSN 1468-5965.

NOVOTNÁ, Eliška, Jan NOVÝ a Martin MUSIL. *Management public relations*. Jindřichův Hradec, Vysoká škola ekonomická v Praze: Oeconomica, 2011. 160 s. ISBN 978-80-245-1756-8

OECD. *The future of international migration to OECD countries*. Paris Cedex: OECD Publishing, 2009. 281 p. ISBN 978-92-64-04449-4.

PASTORE, Ferruccio and Giulia HENRY. Explaining the Crisis of the European Migration and Asylum Regime. *The International Spectator*, 2016, (51) 1, pp. 44–57. DOI 10.1080/03932729.2016.1118609

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků říjen a listopad 2015. *Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online]. 2015 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a1978/f9/pm151130.pdf>.

Postoj české veřejnosti k přijímání uprchlíků a kvótám na jejich přerozdělování - říjen 2017. *Centrum pro výzkum veřejného mínění* [online]. 2017 [cit. 2018-04-15]. Dostupné z: <https://cvvm.soc.cas.cz/media/com_form2content/documents/c2/a4468/f9/pm171214.pdf>.

REIFOVÁ, Irena & kolektiv. *Slovník mediální komunikace*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004. 327 s. ISBN 80-7178-926-7.

RODGERS, Lucy et. al. Syria: The story of the conflict. *BBC News Services* [online]. 11.3.2016 [cit. 2018-04-20]. Dostupné z: <<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-26116868>>.

RUPNIK, Jacques. The Other Europe. *Eurozine* [online]. 2015 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <<http://www.eurozine.com/articles/2015-09-11-rupnik-en.html>>.

Sea arrivals monthly. *Operational data portal*. UNHCR [online]. 2018b [cit. 2018-04-21] Dostupné z: <<http://data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean>>.

SCHULZ, Winfried et al. *Analýza obsahu mediálních sdělení*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2004. 150 s. ISBN 80-246-0827-8.

SIMECKA, Michal a Benjamin TALLIS. Fighting the wrong battle. *Eurozine* [online]. Eurozine, 2015 [cit. 2016-01-24]. Dostupné z: <<http://www.eurozine.com/articles/2015-09-09-simeckam-en.html>>.

Teroristické útoky ve Francii: Naplnila se nejčernější noční můra tajných služeb. *Aktuálně.cz* [online]. 14.11.2015 [cit. 2018-04-21]. Dostupné z: <<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/teroristicke-utoky-ve-francii-naplnila-se-nejcernej-si-nocni/r~febf088abd11e5b22d002590604f2e/>>.

TRAUNER, Florian. Asylum Policy: the EU's 'Crises' and the Looming Policy Regime Failure. *Journal of European Integration*, 2016, 38 (3), pp. 311–325. ISSN: 0703-6337.

TKACZYK, Michal, Pavel POSPĚCH a Jakub MACEK. Analýza mediálního pokrytí uprchlické krize (výzkumná zpráva) *ResearchGate* [online]. 14.12.2015, Brno: Masarykova univerzita [cit. 2018-02-15]. Dostupné z: <https://www.researchgate.net/publication/286454922_Analyza_medialniho_pokryti_uprc>

hlicke_krize_vyzkumna_zprava>.

TRAMPOTA, Tomáš. *Zpravodajství*. Praha: Portál, 2006. 192 s. ISBN 80-7367-096-8.

Úmluva o právním postavení uprchlíků. *OSN* [online] 1951 [cit. 2018-03-14] Dostupné z: <<http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/uprchlici.pdf>>.

VOJTĚCHOVSKÁ, Martina. Blesk chce být vlivovým deníkem, ne politickým. *Mediaguru* [online]. 9.10.2013 [cit. 2018-02-17] Dostupné z: <<http://www.mediaguru.cz/2013/10/blesk-chce-byt-vlivovym-denikem-ne-politickym/>>.

WÆVER, Ole. Securitization and Desecuritization, *On Security*, edited by Ronnie Lipschutz, New York: Columbia University Press, 1995. pp. 46–86. ISBN 978-0231102711.

WANNER, Philippe. Migration trends in Europe. *European Population Papers Series No. 7*, Strasbourg: Council of Europe, 2002, 26 p. ISSN 1683-2663. Dostupné také z: <https://www.unine.ch/files/live/sites/sfm/files/shared/pub/o/o_09.pdf>.

WEBER, Bodo. Time for a Plan B: The European Refugee Crisis, the Balkan Route and the EU-Turkey Statement. *A DPC Policy Paper*, Berlin: Democratization Policy Council, September 2016, 45 p.

WENDEN, Catherine Wihtol. Migration, Citizenship and the Global Refugee Crisis. *Journal of Intercultural Studies*, 2018, 39 (2), pp. 224-237. ISSN: 0725-6868. DOI 10.1080/07256868.2018.1453914.

ZAUN, Natascha. *The Power of Strong Regulating States*. Houndmills: Palgrave Macmillan, 2017, 315 p. ISBN 978-3-319-39828-0

§ 2 odst. 3 zákona č. 325/1999 Sb., o azylu

Seznam citovaných článků

Deník Blesk 1. období

Analýza: Češi označují uprchlíky za verbež či opice. Nenávidí je i kvůli politikům. *Blesk*, 31.7.2015, s. 2.

Armáda běženců se přesouvá do Evropy: Valná většina uprchlíků jsou muži. *Blesk*, 23.7.2015. s. 3.

Bojí se uprchlíků a chtějí zbrojní pas. Češi jsou hladoví po zbraních. *Blesk*, 15.10.2015, s. 5.

ČTK. České hranice ohlídá až 2600 vojáků. *Blesk*, 13.8.2015, s. 2.

Dodávka plná těl běženců Co se uvnitř odehrálo?. *Blesk*, 28.8.2015, s. 2.

Ekonomové varují: Evropu zaplaví statisíce uprchlíků bez práce. Kdo to zaplatí?. *Blesk*, 6.10.2015, s. 3.

Hladovkářům se přitížilo...při vyšetření měli plené žaludky!. *Blesk*, 13.11.2015, s. 6.

Hledá se šéf uprchlického tábora. Zn. multikulti tolerance a slušná angličtina. *Blesk*, 11. 7. 2015, s. 2.

Imigranty musíme omezit!. *Blesk*, 12.10.2015, s. 4.

Jdou k vám teroristé. *Blesk*, 2.12.2015, s. 2.

LEINERT, Ondřej. JANOUŠ, Václav. Policie „otevře“ tábory. Syřané už nemusí čekat. *Mladá fronta DNES*, 3.9.2015, s. 1.

Migranti si neváží pomoci od sluníčkářů a plýtvají s ní, tvrdí senátor. *Blesk*, 20.10.2015, s. 4.

MIHALIK, Marcel. Běženci? Čtyřlenné rodině dáme až 27 tisíc. *Blesk*, 19.10.2015, s. 2.

MIHALIK, Marcel. Budeme se jim muset přizpůsobit?. *Blesk*, 10.9.2015, s. 4.

MIHALIK, Martin. Politolog Stanislav Balík: Uprchlíci chtějí blahobyt, ale námi opovrhují. *Blesk*, 20.9.2015, s. 6.

MIHALIK, Martin. Univerzitní docent varuje: Imigranti ohrožují zdraví. *Blesk*, 5.9.2015, s. 4.

Muslimky budou nosit burky i v Česku. *Blesk*, 16.10.2015, s. 5.

Muslimové si jdou pro ženy, tvrdí filozof. Hrozí problém se singles uprchlíky?. *Blesk*, 28.9.2015, s. 5.

Netrpělívi uprchlíci: Na české úřady nemůžeme čekat, do Evropy musíme nelegálně. *Blesk*, 28.8.2015, s. 4.

Práce za osm tisíc? Není problém! Uprchlíci z Iráku se už těší do Česka. *Blesk*, 14.7.2015, s. 6.

Přeplněné středisko pro uprchlíky? Kdepak, spíše rekreační areál!. *Blesk*, 3.7.2015, s. 3.

Psycholog o uprchlících: Děti používají jako zbraň proti agresi!. *Blesk*, 18.9.2015, s. 7.

RENOVICA, Vera. Někteří uprchlíci nezaslouží soucit!, *Blesk*, 26.10.2015, s. 2.

RENOVICA, Vera. Stanové městečko pro 300 uprchlíků vyrostlo v Poštorné. Místní mají strach. *Blesk*, 2.9.2015, s. 6.

Reportáž z tábora v Bělé: Rodiny s dětmi odvezli, z uprchlíků mají místní dál strach. *Blesk*, 2.8.2015, s. 5.

Sněmovna o uprchlících: Kvótám řeknem ne, lodě s migranty potopíme. *Blesk*, 18.7.2015, s. 5.

Stovka lidí si prohlížela tábor ve Vyšních Lhotách. Bojí se, že uprchlíci utečou. *Blesk*, 6.8.2015, s. 3.

Středozevní moře = obří masový hrob. *Blesk*, 4.11.2015, s. 19.

Syřané budou vítáni i příští rok. *Blesk*, 7.10.2015, s. 2.

Škodná zvěř a paraziti? Vědci se postavili za uprchlíky a proti xenofobii. *Blesk*, 17.8.2015, s. 2.

Švédsko běžence už nezvládá. Ubytuje je v lunaparku i na recepci úřadu. *Blesk*, 5.11.2015, s. 6.

Tisíc legálních migrantů přijme Česko do roka, míní vnitro. Řeklo, kam s nimi. *Blesk*, 12.11.2015, s. 5.

U Pardubic zadrželi policisté devět uprchlíků: Vlakem se snažili dostat do Německa. *Blesk*, 4.6.2015, s. 6.

ULRICHOVÁ, Jana. Prohlížejí kufry i motory aut. *Blesk*, 18.9.2015, s. 3.

ULRICHOVÁ, Jana. Symbol naděje na nádraží přeplněném uprchlíky: Narodily se dvě holčičky. *Blesk*, 3.9.2015, s. 3.

Uprchlíci s dobrým srdcem! Desítky imigrantů pomáhají s obnovou italských měst, která zničilo tornádo. *Blesk*, 13.7.2015, s. 6.

Uprchlíci v Česku nezvládají psychickou zátěž, tvrdí muž, který jim pomáhá. *Blesk*, 12.11.2015, s. 5.

Uprchlíci zavlečou do Česka tuberkulózu, varují lékaři. Chtějí povinný rentgen. *Blesk*, 28.7.2015, s. 6.

Uprchlík nové generace: Orientuje pomocí Facebooku a GPS, komunikuje po WhatsAppu. *Blesk*, 10.9.2015, s. 2.

Uprchlíků je 2x tolik. *Blesk*, 17.10.2015, s. 3.

Vydával se za Nigerijce. *Blesk*, 1.12.2015, s. 6.

Zeman: běžence bych odvezl za hranice. *Blesk*, 8.12.2015, s. 6.

Znamenají migranti konec „otevřené“ Evropy? Švédsko zavádí hraniční kontroly. *Blesk*, 11.11.2015, s. 5.

Deník Mladá fronta DNES 1. období:

ANGERMANOVÁ, Andrea. Rakousko bude přísnější, azylanti se učí jazyk. *Mladá fronta DNES*, s. 6.

Britové postaví u Calais lepší ploty proti uprchlíkům. *Mladá fronta DNES*, 5.8.2015, s. 8.

BIBEN, Martin. Ne víc, než je volných postelí. *Mladá fronta DNES*, 8.7.2015, s. 3.

ČTK/DPA. Dnes se běželec orientuje pomocí Facebooku a GPS. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 7.

ČTK. Islamisté verbují migranty, varují tajné služby. *Mladá fronta DNES*, 11.9.2015, s. 7.

ČTK. Kontrarozvědka: mezi migranty jsou teroristé. *Mladá fronta DNES*, 27.11.2015, s. 6.

ČTK. Migrantů je milion, děsí falešné pasy. *Mladá fronta DNES*, 23.12.2015, s. 7.

ČTK. Nemci se obávají, že mezi běženci jsou i teroristé. *Mladá fronta DNES*, 30.10.2015, s. 8.

ČTK. Situace na Kosu se vymyká kontrole. *Mladá fronta DNES*, 12.8.2015, s. 8.

ČTK. Utopil se na cestě do Evropy. Malý Kurd z Kobani dojal svět. *Mladá fronta DNES*, 14.9.2015, s. 9.

ČTK. V říjnu dorazil do Evropy rekordní počet migrantů. *Mladá fronta DNES*, 3.11.2015, s. 8.

HRDINOVÁ, Radka. Černý kašel a spalničky se vrací. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 2.

JANOUSH, Václav. Česko děkujeme, vzkazují z Drážďan syrští uprchlíci. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 4.

JANOUSH, Václav. Chovanec: Pusťme vlaky s migranty do Německa. *Mladá fronta DNES*, 2.9.2015, s. 1.

JANOUSH, Václav. Chycení těsně před cílem. *Mladá fronta DNES*, 1.8.2015, s. 1.

JANOUSH, Václav. Nože, tyče. Běženci si vyráběli zbraně. *Mladá fronta DNES*, 26.9.2015, s. 1.

- JANOUSH, Václav. Policie „otevře“ tábory. Syřané už nemusí čekat. *Mladá fronta DNES*, 3.9.2015, s. 1.
- JANOUSH, Václav. Pozor, běženci často jezdí vpředu. *Mladá fronta DNES*, 31.8.2015, s. 3.
- JANOUSH, Václav. Starosto, nechcete tábor?. *Mladá fronta DNES*, 22.7.2015, s. 3.
- JANOUSH, Václav. Za vysokým plotem. *Mladá fronta DNES*, 6.11.2015. s. 4.
- KARÁSKOVÁ, Ivana. Léčíme ty, kteří nemají čím zaplatit. *Mladá fronta DNES*, 17.7.2015, s. 4.
- KARÁSKOVÁ, Ivana. Nové tábory pro uprchlíky: O nás bez nás, zlobí se obce. *Mladá fronta DNES*, 6.8.2015, s. 1.
- KRYZÁNEK, Ladislav. Odtud přišlo zlo. *Mladá fronta DNES*, 18.11.2015, s. 1.
- KUBÁTOVÁ, Zuzana. EU nefunguje. Musí se předělat. *Mladá fronta DNES*, 25.7.2015, s. 14.
- LÉBR, Tomáš. Ti, kteří se (už) nesnaží o azyl v Británii. *Mladá fronta DNES*, 4.8.2015, s. 8.
- LEINERT, Ondřej. Čtvrt milionu uprchlíků. Chovanec: Nebojte se jich. *Mladá fronta DNES*, 4.9.2015. s. 1.
- PACLÍKOVÁ, Adéla. Česko není pro všechny. *Mladá fronta DNES*, 28.12.2015, s. 2.
- PALATA, Luboš. Ani Řekové Slovákům euro nezošklivili. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2015, s. 14.
- PALATA, Luboš. Čtyři proti EU. Visegrád odmítl kvóty na uprchlíky. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 1.
- PALATA, Luboš. Orbán dělí Maďary plotem a straší je koncem Evropy. *Mladá fronta DNES*, 27.7.2015, s. 9.
- PALATA, Luboš. Sedmdesát lidí nemělo v mrazírenském autě šanci. *Mladá fronta DNES*, 29.8.2015, s. 8.
- PETŘÍČEK, Martin. VLKOVÁ, Jitka. Skokového zdrazení se bát nemusíme. *Mladá fronta DNES*, 9.12.2015, s. 12.
- POLOCHOVÁ, Iveta. Británie otevírá dveře pro Syřany, ale přiveze si je sama. *Mladá fronta DNES*, 5.9.2015, s. 8.
- Přes moře dorazilo do Evropy přes milion uprchlíků. *Mladá fronta DNES*, 31.12.2015, s. 8.

Přes moře přišlo 137 000 běženců. *Mladá fronta DNES*, 2.7.2015, s. 8.

PŘIBIL, Marek. Zeman: Do Česka běžence nikdo nezval. *Mladá fronta DNES*, 3.8.2015, s. 1.

Uprchlíci nejsou škodná, zlobí se vědci. *Mladá fronta DNES*, 18.8.2015, s. 2.

Válka na maďarské hranici. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 8.

VODIČKA, Milan. Evropa zavírá dveře. *Mladá fronta DNES*, 15.9.2015, s. 1.

VODIČKA, Milan. Vydírat se nedáme. *Mladá fronta DNES*, 16.9.2015, s. 1.

VODIČKA, Milan. Závory padají jako domino. *Mladá fronta DNES*, 19.9.2015, s. 1.

VODIČKA, Milan. Zvedá se vlna číslo dvě. *Mladá fronta DNES*, 10.9.2015, s. 3.

Z ústavu v Králíkách bude ubytovna běženců. *Mladá fronta DNES*, 27.11.2015, s. 3.

Deník Blesk 2. období:

ANO: Migraci NE. *Blesk*, 4.9.2017, s. 2.

Cukrovka neodešla!. *Blesk*, 10.11.2017, s. 3.

Češi, máte na to měsíc. *Blesk*, 27.7.2017, s. 2.

ČTK. Malá Angela Merkel. *Blesk*, 22.8.2017, s. 4.

Francie: Útok autem na vojáky. *Blesk*, 10.8.2017, s. 20.

BELICA, Tomáš. Chceme Česko o(d)zbrojené!. *Blesk*, 29.9.2017, s. 2.

Krátce. *Blesk*, 6.11.2017, s. 20.

KOPŘIVA, Jakub. Kvůli suchu zdraží vodné i stočné. *Blesk*, 25.7.2017, s. 2.

KOPŘIVA, Jakub. ŠÉF KOMUNISTŮ FILIP: Máslo je jen špička ledovce. *Blesk*, 14.10.2017, s. 2.

Migranty ani za peníze. *Blesk*, 13.9.2017, s. 2.

Německá neziskovka pašovala migranty?!. *Blesk*, 4.8.2017, s. 24.

NOVÁČEK, Jiří. Běženeček se držel podvozku. *Blesk*, 11.8.2017, s. 7.

Pátrali po migrantech. *Blesk*, 31.7.2017, s. 6.

Poslední chycen. *Blesk*, 4.9.2017, s. 24.

PRACHAŘ, František. Na dovolené s migranty. *Blesk*, 25.9.2017, s. 16.

Před policií se schovala na WC. *Blesk*, 20.12.2017, s. 4.

Rakousko ovládne mladíček. *Blesk*, 30.10.2017, s. 24.

RENOVICA, Vera. Angela je zas na koni. Co to udělá s Českem?. *Blesk*, 26.9.2017, s. 19.

RENOVICA, Vera. ŠTÍCHOVÁ, Zuzana. Chtějí nás soudit za MIGRANTY. *Blesk*, 18.12.2017, s. 2.

RENOVICA, Vera. Je terorismus vzpourou dětí?. *Blesk*, 1.7.2017, s. 7.

Sobotka se bojí Zemana. *Blesk*, 30.11.2017, s. 2.

ŠIMŮNEK, Štěpán. Chtěli konat dobro, dali azyl ZLU. *Blesk*, 19.9.2017, s. 20.

ŠIMŮNEK, Štěpán. VALEŠ, Martin. Katalánsko ve spárech teroru. *Blesk*, 19.8.2017, s. 2.

ŠIMŮNEK, Štěpán. Svět se bojí Babiše. *Blesk*, 23.10.2017, s. 20.

Uprchlíci se musí přizpůsobit. *Blesk*, 12.9.2017, s. 9.

Ženou nás k soudu. *Blesk*, 8.12.2017, s. 1.

Deník Mladá fronta DNES 2. období:

AP, Reuters, ČTK. Teror v Barceloně. *Mladá fronta DNES*, 18.8.2017, s. 1.

Češi chtějí zbraně. Počet zájemců se zdvojnásobil. *Mladá fronta DNES*, 11.7.2017, s. 1.

ČTK. Další napadení na slavnostech. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2017, s. 9.

ČTK. Do EU zatím přišlo o dvě třetiny méně migrantů než loni. *Mladá fronta DNES*, 12.12.2017, s. 7.

ČTK. Migrační krize je překonána. I díky plotům na Balkáně. *Mladá fronta DNES*, 25.10.2017, s. 6.

ČTK. Miliony na uprchlickou krizi. *Mladá fronta DNES*, 14.9.2017, s. 5.

ČTK. Nadále přichází 15 000 žadatelů o azyl měsíčně. *Mladá fronta DNES*, 10.11.2017, s. 8.

ČTK. Německo a Dánsko o šest měsíců prodlouží kontroly. *Mladá fronta DNES*, 13.10.2017, s. 8.

ČTK. Pákistánci, Gruzínci, Albánci opouštějí Řecko. *Mladá fronta DNES*, 9.10.2017, s. 8.

- ČTK. V Německu rapidně přibýlo bezdomovců. Díky migrantů. *Mladá fronta DNES*, 16.11.2017, s. 9.
- HRUBEŠ, Karel. Sestra z Bulovky: Český chlap by to neudělal. *Mladá fronta DNES*, 2.10.2017, s. 1.
- Itálii se šíří sexuální útoky na ženy, oběťmi jsou i turistky. *Mladá fronta DNES*, 20.9.2017, s. 9.
- JANOUŠEK, Artur. Jak se vyplatí strašit lidi. *Mladá fronta DNES*, 21.10.2017, s. 3.
- LANGROVÁ, Dagmar. Bomba v Londýně mohla zničit celý vagon. *Mladá fronta DNES*, 18.9.2017, s. 1.
- LÉBR, Tomáš. EU se lekla Italské blokády kvůli migrantům. *Mladá fronta DNES*, 4.7.2017, s. 6.
- LÉBR, Tomáš. Interpol hledá 173 osob cvičených na útok v Evropě. *Mladá fronta DNES*, 24.7.2017, s. 8.
- LÉBR, Tomáš. Italská stopka migraci? Jen na kusu Libye. *Mladá fronta DNES*, 1.8.2017, s. 10.
- LÉBR, Tomáš. Italský boj s EU o migranty: dá jim všem evropská víza?. *Mladá fronta DNES*, 18.7.2017, s. 9.
- LÉBR, Tomáš. Konec velkého snu. *Mladá fronta DNES*, 19.8.2017, s. 1.
- LÉBR, Tomáš. Španělská trasa migrantů může brzy překonat řeckou. *Mladá fronta DNES*, 12.8.2017, s. 6.
- LEINERT, Ondřej. Den s lídrem: Andrej Babiš Tady je starosta taky socan? *Mladá fronta DNES*, 3.10.2017, s. 2.
- Novoroční poselství. *Mladá fronta DNES*, 30.12.2017, s. 3.
- PALATA, Luboš. Brusel chce na summitu s V4 vyřešit pomoc Itálii. *Mladá fronta DNES*, 28.7.2017, s. 8.
- PALATA, Luboš. Je třeba s pašeráky lidí v Africe bojovat. *Mladá fronta DNES*, 18.12.2017, s. 7.
- PALATA, Luboš. Migrační kvóty stále dřou, Unie je přesto hájí. *Mladá fronta DNES*, 27.7.2017, s. 9.
- PALATA, Luboš. Povinné kvóty na migranty končí. Nové bez nás nebudou. *Mladá fronta DNES*, 21.10.2017, s. 7.

PALATA, Luboš. Smrt je málo, vře Polsko po znásilnění v Itálii. *Mladá fronta DNES*, 29.8.2017, s. 1.

PALATA, Luboš. Šest lodí Itálie má zastavit 800 tisíc migrantů. *Mladá fronta DNES*, 29.7.2017, s. 6.

PALATA, Luboš. Vyjednávám, aby Brusel stáhnul žalobu, věří Babiš. *Mladá fronta DNES*, 8.12.2017, s. 1.

PLESL, Jaroslav. Vládne arogance. *Mladá fronta DNES*, 1.8.2017, s. 1.

POKORNÝ, Jakub. O zbraně je zájem. Za pasem je chce nosit 27 tisíc lidí. *Mladá fronta DNES*, 11.7.2017, s. 3.

POKORNÝ, Jakub. Policejní dron odhalí teroristu s bombou. *Mladá fronta DNES*, 15.8.2017, s. 1.

Stingl: Problém s migrací nemá jenom Evropa. *Mladá fronta DNES*, 1.7.2017, s. 1.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Jana. Malé Němce nemá kdo učit. *Mladá fronta DNES*, 14.7.2017, s. 8.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Jana. Německo: Hned za hranicí vládne AfD. *Mladá fronta DNES*, 26.9.2017, s. 1.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Jana. Německo se připravuje na další „stěhování národů“. *Mladá fronta DNES*, 13.7.2017, s. 10.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Jana. Německý sen o pracujících migrantech se zasekává. *Mladá fronta DNES*, 30.12.2017, s. 7.

ŠAFAŘÍKOVÁ, Jana. Rakousko: trestejme aktivisty stejně jako pašeráky lidí. *Mladá fronta DNES*, 19.7.2017, s. 9.

VODIČKA, Milan. Islámský stát zdánlivě mrtev, jeho duch však kráčí dál. *Mladá fronta DNES*, 11.7.2017, s. 5.

Zeman se konečně pozdravil s Trumpem. *Mladá fronta DNES*, 21.9.2017, s. 3.
Zemanova „předvolební“ promluva k národu. *Mladá fronta DNE*

Institut sociologických studií
Teze diplomové práce
Projek diplomové práce

Předpokládaný název práce:

Uprchlická krize v Českých médiích – diskurzivní analýza vybraných českých médií

Zdůvodnění výběru tématu:

Na českém mediálním poli je mnoho aktérů, kteří ve velké míře přispívají k tomu, jak je uprchlická krize vnímána českou společností. Proto je potřeba analyzovat jaké informace a v jakých narativech se k většinové společnosti dostávají prostřednictvím médií.

Prvním problémem je samotné slovo „uprchlík“, které je na první pohled hodnotově neutrální, ale je často spojováno se strachem a dalšími negativními jevy. Stalo se z něj slovo označující celou velkou skupinu lidí jako symbolicky podřadnou a problematickou.

Námět práce:

Cílem práce je ukázat na diskurzivní analýze vybraných českých médií, jakým způsobem jsou konstruovány sociální reality v těchto mediálních sděleních, a jakým způsobem média potvrzují svou expertnost a pravdu.

Jazyk má mnohem větší moc, než si často uvědomujeme. Dokáže přenášet mnohem více informací, než by se mohlo při letném pročetí textů zdát. Avšak největší moc užitého jazyka vidím v tom, že dokáže formovat naši sociální realitu.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou část a analytickou část, na kterou navazuje zpráva z výzkumného šetření. V teoretických východiscích se budu věnovat sociálnímu konstruktivismu, který se mi jeví jako vhodný pro filozofické zakotvení zvoleného tématu. V dalších kapitolách plynule přejdu přes kritické teorie k vymezení pojmů často užitých v této práci, tedy k pojetí diskurzu a diskurzivní analýze, o jejíž metodologická východiska a nástroje budu opírat celou analytickou část. Zvláštní prostor bude vyhrazen (migraci), detenčním zařízením, a mediálnímu diskurzu a uprchlické krizi zejména proto, že užší vymezení těchto pojmů je důležité pro konzistentnost myšlenek v této práci.

V analytické části se budu věnovat popisu vybraných analytických nástrojů, které použiji pro diskurzivní analýzu mediálního diskurzu o uprchlické krizi. Poslední část této diplomové práce se věnuje interpretaci zjištění z diskurzivní analýzy.

Předpokládané metody zpracování:

V praktické části budu používat metodu diskurzivní analýzy, přesněji členské kategorizační analýzy. Tento přístup vychází z toho, že každodenní vědění o lidech je organizováno v členských kategorizačních prostředcích. Ty se skládají ze souborů členských kategorií a z pravidel, podle nichž se tyto kategorie užívají. Členská kategorizační analýza zdůrazňuje, že kategorizování se neděje jen pro samotné kategorizování, ale uskutečňuje se jím zároveň praktické akce.

Struktura práce:

Úvod

1. Sociální konstruktivismus
2. Diskurz, diskurzivní analýza
3. Migrace
4. Mediální diskurz a uprchlická krize
- 5.1 Metodologie výzkumu
- 5.2 Deskriptivní část
- 5.3 Analytická část

Závěr

Orientační seznam literatury:

ALEXANDER, J. C. 2003a. *The Meanings of Social Life. A Cultural Sociology*. Oxford: Oxford University Press.

BERGER, Peter Ludwig a Thomas LUCKMANN. *Sociální konstrukce reality: pojednání o sociologii vědění*. 1. vyd. Překlad Jiří Svoboda. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999, 214 s. ISBN 80-859-5946-1.

FOUCAULT, Michel. *Diskurz, autor, genealogie*. Praha: Svoboda 1994, 120 s. ISBN 80-205-0406-0

KRAUS, Jiří. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2008, 172 s. Učební texty Univerzity Karlovy v Praze, 15. ISBN 978-802-4615-783.

MCQUAIL, Denis. Úvod do teorie masové komunikace. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 447 s. ISBN 80-717-8200-9.

Seznam příloh

Seznam příloh

Příloha č. 1: Otevřené kódování (tabulka)

Příloha č. 2: Počet článků za měsíc v daném deníku a daném období (tabulka)

Příloha č. 3: Příloha č. 3: Počet článků umístěných na titulní straně v daném deníku a v daném období (tabulka)

Přílohy

Příloha č. 1: Otevřené kódování (tabulka)

OTÁZKA	KATEGORIE	KÓDY			
		Blesk 1. období	MF Dnes 1. období	Blesk 2. období	MF Dnes 2. období
Témata a konotace článků	Kladná	63	43	1	2
	Neutrální	49	125	12	19
	Záporná	72	133	22	95
	Téma	Kvóty (7, 8, 8, 9, 9, 10, 10) EU vs V4 (9) Budování plotů na hranicích (7, 7, 7, 8, 8, 9, 10) Přinášejí pracovní příležitosti (7) Detenční zařízení (7, 7, 8, 8, 9, 9, 9, 10, 11, 12) Pašeráci (8, 9, 9, 10) Utonutí malého chlapce (fotografie třiletého chlapce, která obletěla svět) (9) Iniciativa vědců proti lhostejnosti a xenofobii (8) Přetížení a neúnosnost počtu	Kvóty (7, 7, 8, 8, 8, 9, 9, 9, 10, 10, 10, 11, 11, 12) EU vs V4 (9, 9, 10, 10, 12) Uprchlický tábor u hranic s českem (7) Stavění plotu na hranicích (7, 7, 8, 8, 9, 9, 9, 10, 10) Detenční zařízení - Bálková u Plzně a ve vyšních Lhotách a poskytování pomoci (7, 7, 8, 8, 9, 9, 9, 10, 10) Strach z uprchlických	Kvóty – končí, byly účinné? (7, 8, 8, 9, 10, 11, 12) Češi se ozbrojují (7, 8) EU vs ČR a V4 – soud za nedodržení kvót (7, 7, 9, 9, 9, 10, 12, 12, 12) Ochrana hranic (7, 8, 8, 8, 9, 9, 10, 10, 11, 12) Jsou mezi nimi teroristé (7, 8, 8, 9, 9, 10) Jsou mezi nimi teroristé (7, 8, 8, 9, 9, 10) Kritika neziskovek (8) Agrese, násilí (7, 8, 9, 9, 9) Útoky ve Francii (7, 8) Útoky ve Španělsku (8, 8,	Češi se ozbrojují (7, 7, 8) Jsou mezi nimi teroristé (7, 7, 8, 8, 9, 9, 10) Ochrana hranic (7, 7, 7, 7, 8, 8, 8, 8, 9, 9, 9, 9, 10, 10, 11, 12) Agrese a násilí (7, 8, 8, 9, 10) Znásilňování (7, 8, 9, 9 10, 10) Útoky na slavnostech (7, 8) Itálie je nová brána do EU (7, 7, 8, 8) Nedostatek učitelů

		<p>uprchlíků (9, 9)</p> <p>Uprchlíci by měli být ve vězení (9)</p> <p>Bezpečnostní riziko – logistický problém (9)</p> <p>Opovrhují naší kulturou (9)</p> <p>Přinášejí nemoci (9, 9)</p> <p>Zbrojní průkazy (9)</p> <p>Uprchlíci na hranicích</p> <p>Používají děti na hranicích jako štíty (9)</p> <p>Mladí muži se smartphony (9)</p> <p>Singles uprchlíci (9)</p> <p>Řecko má problémy s utonulými uprchlíky (11)</p> <p>Uprchlíci se sebepoškozují a nejedí (11, 11)</p> <p>Konec staré Evropy (11)</p> <p>Konkrétní podmínky v detenčních zařízeních (11)</p> <p>Teroristické útoky (11, 11)</p>	<p>táborů (7, 8, 9, 9, 10, 11, 11, 12)</p> <p>Útonutí malého chlapce (fotografie třiletého chlapce, která obletěla svět) (9)</p> <p>Iniciativa vědců proti lhostejnosti a xenofobii (8, 8)</p> <p>Přetížení a neúnosnost počtu uprchlíků (9, 9, 10, 10)</p> <p>Pašeráci (8, 8, 9, 9, 9, 10)</p> <p>Počty uprchlíků (7, 8, 9, 10, 11, 12)</p> <p>Opovrhují naší kulturou (8, 9, 10)</p> <p>Používají děti na hranicích jako štíty (9)</p> <p>Přinášejí nemoci (8, 9, 9)</p> <p>Calais (8, 8, 9, 9, 10)</p> <p>Zbrojní</p>	<p>8, 9)</p> <p>Peníze utracené kvůli krizi (7, 8, 10, 12)</p> <p>Útoky v Londýně (9)</p> <p>Dovolená s migranty (9)</p> <p>Volby v Německu (9, 9, 10)</p> <p>Volby v Česku (9, 10, 10, 10, 10, 11)</p> <p>Volby v Rakousku (10, 10, 11)</p> <p>Znásilnění (10, 10)</p> <p>Nemoci (12)</p>	<p>v Německu (7)</p> <p>Kritika neziskovek (7)</p> <p>Kvóty – končí, byly účinné? (7, 8, 8, 9, 9, 10, 12)</p> <p>EU vs ČR a V4 – soud za nedodržení kvót (7, 8, 8, 8, 9, 10, 10, 11, 12, 12, 12, 12)</p> <p>Útoky ve Španělsku (8, 8, 8, 9,)</p> <p>Útok v Londýně (9)</p> <p>Volby v Německu (8, 8, 9, 9, 10)</p> <p>Volby v Česku (9, 9, 10, 10, 10, 10, 10, 10, 11, 12)</p> <p>Volby v Rakousku (9, 10, 10, 11, 11)</p>
--	--	---	--	--	--

		Infiltrování teroristé (9, 11)	<p>průkazy (8, 9, 9, 10, 10)</p> <p>Mladí muži se smartphony (9)</p> <p>Řecko má problémy s utonulými uprchlíky (11)</p> <p>Uprchlíci se sebepoškozují a nejedí (11, 11)</p> <p>Konec staré Evropy (10, 11)</p> <p>Konkrétní podmínky v detenčních zařízeních (11, 11)</p> <p>Infiltrování teroristé (9, 10, 11, 12)</p> <p>Teroristické útoky (11, 11, 12)</p>		
--	--	-----------------------------------	---	--	--

		(11) Legální běženec (11)	12) Imigrant (7, 7, 7, 7, 8, 8, 8, 8, 8, 8, 8, 8, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 9, 10, 10, 10, 10, 10, 10, 11, 12) Přistěhovale c (7, 7, 7, 8, 8, 8, 9, 9, 9, 11, 12) Emigrant (7, 8, 8, 9, 9, 9, 10) Azylant (9, 9, 9, 10, 11, 12) Žadatel o azyl (7, 8, 10, 10, 12) Utečenec (7, 10, 11, 12) Legální migrant (10, 12, 12)		
	(2) s identifikací	Muslim (8, 9, 10, 11, 12) Syřan (8, 9, 9, 9, 9, 10, 11)	Syřan (7, 7, 7, 8, 9, 9, 9, 10, 10, 11)	Afričan (8, 9, 11) Alžírán (8, 9)	Afričan (9) Alžírán (8, 8)

		Arab (7, 8, 11) Syrský uprchlík (7, 7) Cizinec (8, 9, 9, 9, 9, 10, 11) Arabský přistěhovalec (7, 11) Afgánec (9, 9) Jezíd (7)	Syrský uprchlík (7, 7, 7, 7, 9, 10 11) Arabský uprchlík (7, 7, 8, 9, 9, 9, 10, 12) Arab (7, 8, 9, 9, 10) Kurd (9, 10) Iráčan (8, 9)	Muslim (7, 8, 8) Syřan (10) Migrant muslimského typu (9) Syrský uprchlík (8) Muslimský migrant (9) Afgánec (8) Iráčan (10) Pakistánci (10)	Maročan (8) Muslim (7, 8, 9) Muslimský přistěhovalec (10, 12) Syřan (7, 7, 10) Afgánec (10) Iráčan (10)
(3) s hrozbou	Džihádista (9) Islamista (10)	Džihádista (9) Islamista (10, 11, 12) Bojovník IS (11)	Džihádista (9) Islamista (10, 11, 12) Bojovník IS (11)	Alžírský uprchlík – útočník (8) Islamista (9) Radikální islamista (7, 9) Kazatel radikálního islámu (8)	Islamista (8, 8, 9, 9) Afričan (9) Terorista (8)
(4) s nepravým uprchlictvím	Ilegální ekonomický migrant (7, 11, 12) Nelegální migrant (8) Nelegální uprchlík (8, 10, 11) Ilegální imigrant	Ekonomický migrant (7, 7, 8, 9, 10) Nelegální migrant (8, 8) Nelegální uprchlík (8, 10)	Ekonomický migrant (7, 7, 8, 9, 10) Nelegální migrant (8, 8) Nelegální uprchlík (8, 10)	Nelegální migrant (8, 9, 10, 11, 12) Uprchlík bez povolení k pobytu (8)	Nelegální migrant (7, 8, 9, 9, 12, 12) Ekonomický migrant (7)

		(7, 9, 10)	Ilegální imigrant (7, 10)		
Výrazy spojené „uprchlíky“ ^s	(1) negativní výrazy (a) bezpečnostní hrozba	Terorismus (8, 9, 12) Nepřátelská ideologie (9) Agresivita (8, 11, 11) Násilí (8, 9, 9, 10, 10) Upřednostňování uprchlíků na úkor Čechů (8) Nebezpečí (8, 9, 9, 10) Nemoci (7, 8, 9) Znásilňování (8) Jdou si pro ženy (9)	Chaos (9) Islamizace (9) Islamisté verbují migranty (9) Nebezpečí (7, 8, 8, 9, 9, 10, 10, 11, 11, 12) Nemoci (7, 8, 9) Strach (8, 9, 9, 10, 11, 11, 12) Nemoci (7, 8, 9) Strach (8, 9, 9, 10, 11, 11, 12) Znásilňování (10, 10) Islamisté verbují migranty (8, 9) Nemoci (12) Agrese a násilí (7, 8, 9, 9) Přichází s noží v rukou (11)	Infiltrování teroristé (7, 7, 8, 8, 8, 9, 9, 10, 11, 12) Přivázejí fundamentalistickou ideologii (7, 7, 8) Útočí ve jménu IS (7, 8, 8, 9) Znásilňování (10, 10) Islamisté verbují migranty (8, 9) Nemoci (12) Agrese a násilí (7, 8, 9, 9) Přichází s noží v rukou (11)	Infiltrování teroristé (7, 7, 7, 8, 8, 8, 8, 9, 9, 9, 10, 10, 12) Znásilňování (7, 8, 10, 10) Islamisté verbují migranty (7, 8, 8, 9) Útočí ve jménu IS (8, 8, 9, 9) Nemoci (7, 12) Znalci teroristických praktik (8) Agrese a násilí (7, 7, 8, 9, 9, 10) Útočí na slavnostech (7, 8) Mají výcvik na páchaní sebevražedných atentátů (7)
	(b) ekonomická zátěž	Náklady na případné	Nelze je zařadit do	Nemají patřičné	Není kvůli nim dostatek

		<p>začlenění dětí do škol (9)</p> <p>Uprchlíci jsou na dávkách (8)</p> <p>Nedají se zařadit do pracovního systému (9)</p> <p>Materiální vybavenost (9, 9)</p> <p>Lžou o svém rodinném stavu (10)</p> <p>Lžou o svém věku (8, 10)</p> <p>Lžou o své státní příslušnosti (9, 10)</p> <p>Neváží si pomoci, plýtvají a dělají nepořádek (10)</p>	<p>pracovního systému, bariéra jazyka (9, 10)</p> <p>Uprchlíci jsou na dávkách (8, 9, 10, 11)</p> <p>Okupují hotely (8)</p> <p>Lžou o svém rodinném stavu (8, 9, 10)</p> <p>Lžou o svém věku (8, 9, 9, 10)</p> <p>Lžou o své státní příslušnosti (9, 9, 10, 11)</p> <p>Neváží si pomoci, plýtvají a dělají nepořádek (9, 9, 10)</p>	<p>vzdělání, nezařaditelní (12)</p> <p>Platíme za ně obrovské částky EU (9, 12)</p> <p>Platíme za ně částky na ochranu hranic (7, 8, 9, 10, 12)</p>	<p>učitelů (7)</p> <p>Zvýšil se kvůli nim počet bezdomovců (12)</p> <p>Platíme za ně částky na ochranu hranic (7, 8, 9, 10, 12)</p> <p>Platíme za ně obrovské částky EU (9, 12, 12)</p>
--	--	--	---	---	---

	(2) pozitivní/ solidární výrazy	Normální lidé ve špatné situaci (10) Dobré srdce (7) Zájem o zapojení do společnosti (7) Chtějí pracovat (7) Jsou přínosem pro ekonomiku stárnoucí a vymírající Evropy (8) Lidé jako my (8) Nebožáci (7) Jde o záchranu života (8) Tragédie Ztroskotání lodí (11) Neštěstí války (7, 11) Strach (7, 9, 9) Zoufalství (9) Bolest (9) Cesta za lepším životem (8, 9, 10, 10) Důležitost příběhu každého uprchlíka (10) Nekalé praktiky pašeráků (8, 9) Smrt v kamionu (9, 9) Svědectví z reality útěku (10) Prchají před válkou (7, 9, 9, 10)	Cesta za svobodou (7, 8, 9, 10) Prchají před terorismem (7, 7) Prchají před válkou a ISIS (7, 8) Zájem o zapojení do společnosti (7, 8, 9) Chtějí pracovat (7, 8, 10) Jsou přínosem pro ekonomiku (8, 9) Smrt v kamionu (9, 9, 9) Důležitost příběhu každého uprchlíka (10) Nekalé praktiky pašeráků (8, 8, 9, 9, 9, 10) Nutná pomoc (7, 7, 8, 9, 9, 9) Ztroskotání lodí (7, 10,	Uprchlíci jsou vděční (8)	
--	---------------------------------------	---	--	------------------------------	--

		Nutná pomoc (7, 7, 8, 9) Narození holčiček = symbol naděje (9) Mají se zde hůř než vězni (11)	10) Zoufalství (9, 9, 10) Bolest (9, 10) Svědectví z reality útěku (8, 9, 10) Mají se zde hůř než vězni (10, 11)		
Metafory	(1) metafora povodně	Přiliv (7, 9, 9, 10) Vlna (7, 8, 9, 10) Imigranti zaplaví Evropu (7) Příval (9, 9, 11) Valí se jako velká voda (8) Tsunami (8) Nával (11) Kapička v moři (8)	Záplava (7, 8, 9) Přiliv (7, 8, 9, 9, 12) Vlna (7, 8, 9, 10, 11) Tsunami Příval (9, 9, 10) Vlna valící se do Evropy (11) Tlakový hrnec (9)	Vlna (7, 9, 10, 12)	Vlna (7, 7, 8, 8, 9, 10, 12, 12) Příval (8, 9, 9, 12)
	(2) Metafora zvíře	Škodná (8) Zvěř (8) Záchyt (7, 8) Dopadení (10) Verbež (7, 10) Opice (7)	Úlovek (8) Škodná (8) Zvěř (8) Paraziti (8) Dopadení (9)	Napěchování jako zvířata (8)	Dopadení (10)

		Paraziti (8) Pijavice (8)	Záchyt (8, 9)		
	(3) Metafory invaze	Invaze (7) Okupanti (7) Hordy (7) Vetřelci (9)	Invaze (9, 12)		

pozn.: číslo v závorce značí měsíc vydání článku. Vzhledem k jejich často jednorázovému výskytu není podrobně uvedena četnost.

Příloha č. 2: Počet článků za měsíc v daném deníku a daném období (tabulka)

měsíc	Blesk 1. období	MF Dnes 1. období	celkem	Blesk 2. období	MF Dnes 2. období	Celkem
červenec	23	38	61	4	15	19
srpen	34	51	85	8	24	32
září	51	71	122	13	33	46
říjen	35	54	89	6	21	27
listopad	26	50	76	7	5	12
prosinec	15	37	52	7	18	25
celkem	184	301	485	45	116	161

Příloha č. 3: Počet článků umístěných na titulní straně v daném deníku a v daném období (tabulka)

	Blesk 1. období	MF Dnes 1. období	Celkem	Blesk 2. období	MF Dnes 2. období	Celkem
Počet článků	184	301	485	45	116	161
Počet článků umístěných na titulní straně	10	103	113	1	34	35